

Møte tirsdag den 2. mai 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 74):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av medlemmer til styret for Domstoladministrasjonen (Innst. 265 S (2016–2017))
2. Redegjørelse av barne- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Alt å vinne. Ein ansvarleg og aktiv pengespelipolitikk (Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Fagfolk for fremtiden - Fagskoleutdanning (Innst. 254 S (2016–2017), jf. Meld. St. 9 (2016–2017))
5. Interpellasjon fra representanten Christian Tynning Bjørnø til kunnskapsministeren:
«Blinde og svaksynte elever er avhengig av inkludering og tilrettelegging for å få en fullgod opplæring i et godt skolemiljø. I en undersøkelse utført i 2016 på oppdrag fra Blindeforbundet kommer det frem at 65 prosent av blinde og svaksynte elever sier de blir mobbet på skolen. Samme undersøkelse viser at en stor andel blinde og svaksynte elever blir tatt ut av undervisningen, og hele 40 prosent får fritak fra fag. Vi vet også at mange elever opplever problemer med å få tilrettelagte læremidler, som for eksempel punkt-skriftbøker.
Hva vil statsråden gjøre for å sikre at blinde og svaksynte får nødvendig tilrettelegging og opplever en fullgod opplæring og mer inkluderende skolemiljø?»
6. Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til kunnskapsministeren:
«Ifølge «Nøkkel tall for helse- og omsorgssektoren 2016» kjem det fram at 1 av 5 unge droppar heilt ut av vidaregåande skule, og at 1 av 10 slit med å fullføre. Det er det høgste talet i Nord-Europa. Helsedirektøren er bekymra for ungt utanforskap og peikar i si årstale for 2017 på utdanning som den viktigaste mekanismen for å utjamne sosiale skilnader i helse og fattigdom. I «Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid», jf. Dokument 3:9 (2015-2016), får regjeringa kritikk for manglande innsats på dette feltet. 6 av 10 som droppar ut av vidaregåande skule, får i dag ikkje nokon oppfølging. I Hordaland fylke er det eit ynskje om å utvide ordninga med produksjonsskular som tilbod for ein del av desse elevane.
Kva gjer regjeringa for å styrke arbeidet mot utanforskap og fråfall, og ser statsråden positivt på å opprette eit nasjonalt pilotprosjekt for produksjonsskular, slik Hordaland fylkeskommune ber om på Hjeltnes?»
7. Lov om endringer i folketrygdloven mv. (pleiepengar ved pleie av syke barn)

(Lovanmerknings 3 (2016–2017), jf. Lovvedtak 75 (2016–2017), Innst. 246 L (2016–2017) og Prop. 48 L (2016–2017))

8. Referat

Presidenten: Representantene Ingebjørg Amanda *Godskesen*, Jørund *Rytman*, Morten *Wold*, Fredric *Holen Bjørdal* og Snorre *Serigstad Valen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Buskerud fylke, Gerd *Eli Berge*, tar nå sete.

Fra representanten Trond *Giske* foreligger søknad om foreldrepermisjon i tiden fra og med 12. mai til og med 16. mai.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilges. – Det anses vedtatt.

Fra andre varerepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Gunn *Elin Flakne*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Eva *Kristin Hansens* permisjon i tiden fra og med 2. mai til og med 4. mai, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende varerepresentanter for Sør-Trøndelag fylke innkalles for å møte i permisjonstiden slik: Ferhat *Güven* 2.–4. mai og Gunn *Elin Flakne* 9.–11. mai.

Presidenten: Ferhat *Güven* er til stede og vil ta sete.

Statsråd *Solveig Horne* overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Lene *Vågslid* vil fremsette et representantforslag.

Lene Vågslid (A) [12:02:30]: På vegner av stortingsrepresentantene *Hadia Tajik*, *Kari Henriksen*, *Jorodd Asphjell* og meg sjølv vil eg setje fram eit representantforslag om innføring av tenestenummer for tilsette i kriminalomsorga.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [12:02:58]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av medlemmer til styret for Domstoladministrasjonen (Innst. 265 S (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [12:03:10]

Redegjørelse av barne- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer

Statsråd Solveig Horne [12:03:44]: Det er omtrent på dagen 18 år siden sist det ble holdt en likestillingspolitisk redegjørelse fra denne talestolen. Den 11. mai 1999 ble den holdt av barne- og familieminister Valgerd Svarstad Haugland. Siden da har det skjedd store endringer i det norske samfunnet, spesielt på likestillingsfeltet. De fleste mødre har blitt yrkesaktive, kvinners deltidsarbeid er blitt redusert og flere kvinner har gått inn i mannsdominerte yrker.

Fra 2004 er det innført makspris i barnehage, og vi har innført lavere foreldrebetaling i barnehagen for familier med lav inntekt. Fra 2009 har barn lovfestet rett til plass i barnehage, og barnehage bidrar til barns læring, utvikling, integrasjon og utjevning. For foreldre gir barnehagen mulighet til yrkesaktivitet og bidrar til likestilling mellom kjønnene.

I disse dager kan vi markere nok en milepæl. Regjeringen har oversendt forslag til felles likestillings- og diskrimineringslov og forslag om styrking av håndhevingsapparatet til Stortinget. Felles lov vil bidra til et mer helhetlig og effektivt diskrimineringsvern. For første gang skal det få konsekvenser å diskriminere.

Regjeringen fører en aktiv politikk for likestilling og mot diskriminering. Dette arbeidet er viktig for mangfoldet i samfunnet, for høy yrkesdeltakelse, for integrering og inkludering. I tillegg bidrar det til at alle skal ha like rettigheter og like muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion og livssyn, seksuell orientering og alder.

Regjeringens innsats er bred, og vi har i denne perioden lagt fram:

- likestillingsmelding
- familiemelding
- forslag om felles likestillings- og diskrimineringslov for alle diskrimineringsgrunnlag
- forslag om endringer i håndhevingsapparatet på diskrimineringsområdet
- strategi mot hatefulle ytringer
- handlingsplan for LHBTI-feltet
- handlingsplan for universell utforming
- og vi har utredet rettighetene til mennesker med utviklingshemming

Diskriminering er et alvorlig problem både for dem som rammes og for samfunnet som helhet. Forslaget om en ny likestillings- og diskrimineringslov etablerer et sterkt og effektivt vern mot diskriminering.

Vi viderefører og styrker det sterke vernet mot diskriminering på grunnlag av kjønn:

- Loven skal fremdeles ta sikte på å bedre kvinners stilling.
- Bestemmelser om likelønn, rettigheter ved foreldrepermisjon og kjønnsbalanse i offentlige utvalg videreføres.
- Vi styrker vernet mot graviditetsdiskriminering.
- Vi foreslår at både kvinner og menn har et vern mot diskriminering på grunn av omsorgsoppgaver.
- Loven har et klart forbud mot sammensatt diskriminering.

I tillegg foreslår vi å styrke diskrimineringsvernet på mange viktige punkter:

- Loven forbyr diskriminering på grunn av alder utenfor arbeidslivet.

- Skolene får en tydeligere plikt til å bygge på likestilling, ikke bare i lærebøkene, men også i undervisningen.
- Vi innfører plikt til universell utforming av IKT i skolen. Skoleelever med funksjonsnedsettelse stenges i dag ute fra vanlig undervisning fordi skolens digitale læremidler ikke kan brukes av alle.
- Arbeidsgivere får en mer konkret plikt til å jobbe aktivt for likestilling.
- Vi opphever dagens redegjørelsesplikt. Vi vet at redegjørelsesplikten er ressurskrevende og byråkratisk og uten dokumentert virkning.

Det holder ikke bare med et godt lovverk, vi må også ha et effektivt håndhevelsesapparat. For første gang skal det få økonomiske konsekvenser å diskriminere. Dette er en historisk milepæl. Et godt og effektivt håndhevelsesapparat kjennetegnes ved god veiledning, effektiv saksbehandling og at det er et tilgjengelig lavterskeltilbud. Det er også viktig at enkeltmennesker utsatt for diskriminering får avgjort saken sin raskere enn i dag.

Like viktig er det å ha en uavhengig pådriver i likestillingsarbeidet, som kan være en tydelig stemme i offentligheten og en profesjonell veileder overfor både sektorer og enkeltmennesker som utsettes for diskriminering. Regjeringen ønsker at Likestillings- og diskrimineringsombudet, LDO, styrkes som pådriverorgan for likestilling, og at håndhevingsoppgavene legges til en ny og styrket diskrimineringsnemnd.

Regjeringen har et mål om å sikre LHBTI-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering. Selv om det gjenstår utfordringer, skjer det også mye positivt på dette feltet. Loven om endring av juridisk kjønn var en viktig milepæl som kom på plass i fjor.

Når det gjelder LHBTI-personers rettigheter, har vi kommet langt i Norge, men vi har fortsatt utfordringer. Vi har lansert handlingsplanen Trygghet, mangfold, åpenhet.

Handlingsplanen fokuserer på innsatsområdene trygge sosiale arenaer og offentlige rom, likeverdige offentlige tjenester og bedre livskvalitet for særlig utsatte grupper. Det legges opp til kunnskapsspredning overfor en rekke sektorer, og Norges tydelige stemme internasjonalt på dette feltet skal opprettholdes.

Hatkriminalitet skal bekjempes gjennom økt fagkunnskap og bedre rutiner i politiet. Vi vil også gjennomføre en helhetlig utredning av det strafferettslige diskrimineringsvernet.

Situasjonen for grupper som risikerer diskriminering på flere grunnlag, har fått et spesielt fokus i den nye planen, og vi legger stor vekt på å opprettholde et godt samarbeid med organisasjonene på LHBTI-området også i årene som kommer.

Regjeringens visjon er et samfunn der alle kan delta og gis mulighet til å bidra i samfunnet, uavhengig av funksjonsevne. Utdanning og mulighet til å komme i arbeid er viktig, slik at de kan leve et aktivt og selvstendig liv. FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne bidrar til å motvirke diskriminering på grunn av funksjonsnedsettelse og ivareta menneskerettighetene. Konvensjonen danner en viktig ramme rundt Norges forpliktelser på dette området.

I 2015 ble retten til brukerstyrt personlig assistanse en lovfestet rettighet. Det utgjør en viktig forskjell i mange menneskers liv.

Vi viderefører og styrker regjeringens jobbstrategi med bl.a. stillingsressurser og prioritering av tiltaksplasser.

Regjeringen er bekymret for omfanget av hatefulle ytringer. Hatefulle ytringer motvirker likestilling og fører til diskriminering. Da Svarstad Haugland holdt sin likestillingspolitiske redegjørelse, fantes ikke Facebook. Forskjellen på da og nå er at det er mulig å komme med hatefulle ytringer som hele verden kan se. I demokratier som Norge er ytringsfriheten en av de mest grunnleggende rettighetene og verdiene vi har. Men det er stor forskjell på å bruke ytringsfriheten sin og å komme med hatefulle ytringer.

I november 2016 lanserte regjeringen en strategi mot hatefulle ytringer. Der retter vi tiltak mot rettsystemet, politiets innsats, forskning og barn og unge. I 2016 registrerte Oslo politidistrikt 175 anmeldelser for hatkriminalitet. Dette er tre ganger så mange som for 2014, da antallet var 68. Det er positivt at flere velger å anmelde hatefulle ytringer og hatkriminalitet, men det er fortsatt grunn til å tro at mørketallene er store.

Det er viktig at politiet har god kunnskap og kompetanse om hatefulle ytringer. Vi legger nå til rette for at hatefulle ytringer i større grad enn i dag avdekkes, etterforskes og fremmes for domstolene eller annen relevant instans. Politiet skal også offentliggjøre statistikk om ulovlige hatefulle ytringer.

Norge er ett av verdens mest likestilte land. Kvinner og menn har like rettigheter, men etter flere tiår med likestillingspolitikk har vi fortsatt problemer som ikke er løst. Regjeringen la fram en likestillingsmelding som ble enstemmig vedtatt av Stortinget våren 2016. Meldingen tok for seg en rekke samfunnsområder og har nærmere 70 ulike innsatser på områder som

- oppvekst og utdanning
- arbeidsliv
- vold og overgrep
- helse
- næringsliv og entreprenørskap
- Norges internasjonale likestillingsarbeid

14 anmodningsvedtak som Stortinget oversendte regjeringen i forbindelse med behandlingen av likestillingsmeldingen, følges nå opp av de ansvarlige departementene

Jenter og gutter på videregående velger i stor grad kjønstradisjonelle utdanninger. Vi trenger flere gutter i helse- og sosialfag og flere jenter i teknologifag. Kvinner er i dag i flertall i høyere utdanning. Seks av ti studenter er kvinner. Stadig flere kvinner velger det som tradisjonelt har vært mannsdominerte utdanninger, som økonomiske og administrative fag, medisin og jus.

CORE – kjernemiljø for likestillingsforskning har etablert en solid kunnskapsstatus om det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Arbeidsmarkedet i Norge er i stor grad kjønnsdelt, noe som er hovedforklaringen på forskjell i lønn mellom kvinner og menn. Samtidig har kjønnsdelingen på arbeidsmarkedet blitt noe mindre over tid. Flere jobber i kjønnsbalanserte yrker, og kvinner inntar i økende grad høystatusyrker. Noen flere menn går inn i kvinneledende yrker. Dette gjelder særlig menn med innvandrerbakgrunn, som går inn i yrker med lave kompetansekrav.

Kvinnens yrkesvalg er mindre variert enn menns, og fortsatt er det for få menn som velger utdanning og yrker på kvinneledende områder.

Regjeringen støtter flere prosjekter som skal bidra til mangfold og likestilling:

- I pilotprosjektet om likestilt arbeidsliv arbeider bedrifter for bedre kjønnsbalanse og mer mangfold. Målet er å bli sertifisert som en likestilt bedrift.
- Det nasjonale prosjektet Menn i helse har til formål å bidra til økt rekruttering av menn til omsorgssektoren.
- Programmet Jenter og teknologi med sine rollemodeller bidrar til å øke jenteandelen i teknologifag på alle nivå i utdanningssystemet.
- Bufdirs likestillingsindikatorer omfatter bl.a. god oversikt over jenters og gutters utdanningsvalg.

Allmenn verneplikt for kvinner og menn ble innført 1. januar 2015. De første under den nye ordningen møtte til tjeneste sommeren 2016. Allmenn verneplikt medførte lik plikt og rett for kvinner og menn til å forsvare landet. Forsvaret kan velge blant de best egnede og mest motiverte fra hele ungdomskullet. Plikten angår alle kvinner, også dem som ikke avtjener førstegangstjenesten.

Forsvaret har lang erfaring med tjenestegjørende kvinner på alle nivå, men for første gang må alle kvinner forholde seg til Forsvaret som en utdannings- og yrkesmulighet, og Forsvaret må forholde seg til kvinnelige soldater i langt større antall enn tidligere. Den kvinnelige jegertruppen ved Forsvarets spesialkommando er ett av mange eksempler på dette. Her skapes nye rollemodeller for kvinner i og utenfor Forsvaret. Allmenn verneplikt fører til økt likestilling.

Arbeid er nøkkelen til selvforsørgelse og selvstendighet. Som integreringsminister var jeg opptatt av å få flere innvandrerkvinner inn i arbeidslivet. Arbeid gir mulighet til å praktisere språk og til å bli godt integrert. Den norske velferdsmodellen er avhengig av høy arbeidsdeltakelse. Brochmann II-utvalgets rapport viser at innvandringen ikke er bærekraftig med mindre flere innvandrerkvinner kommer i arbeid. Den viser at fire av ti innvandrerkvinner ikke er i jobb, og det er bekymringsfullt.

Perspektivmeldingen viser at det er et stort potensial for økt sysselsetting blant innvandrere utenom vestlige land, og at det er mye å hente på å bedre integreringen blant enkelte innvandrergupper. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre tar ofte høyere utdanning og har høyere deltakelse enn den øvrige befolkningen. Enkelte innvandrergrupper har lavere yrkesdeltakelse enn resten av befolkningen. Sysselsettingsraten for innvandrerkvinner fra Asia og Afrika ligger på litt under 50 pst. Det er viktig at også disse kvinnene kommer ut i arbeidslivet. Det er mange årsaker til lav deltakelse, men manglende utdanning er av stor betydning.

Regjeringen har foreslått en rekke tiltak for å bedre kvaliteten i introduksjonsordningen og opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, og vi vil bidra til at flere innvandrerkvinner vinner innpass i arbeidslivet gjennom å styrke Jobbsjansen.

De siste årene er det færre kvinner som jobber deltid, og flere som jobber heltid. Likevel ser vi at 37 pst. av alle kvinner jobbet deltid i Norge i 2016, mot bare 15 pst. av mennene. De fleste som arbeider deltid, oppgir at de ønsker det. Hovedproblemet er dem som jobber ufrivillig deltid.

Perspektivmeldingen viser at hvis kvinner som jobber deltid, i stedet jobbet heltid, ville samlet antall timeverk i 2016 økt med vel 8 pst. Selv om dette eksemplet er basert

på strenge og til dels urealistiske forventninger, sier det noe om potensialet for å øke den gjennomsnittlige arbeidstiden. Tall fra Arbeidskraftundersøkelsen viser at 70 pst. av alle sysselsatte kvinner som har barn under 16 år, jobber heltid. At flere mødre jobber heltid mens barna bor hjemme, er positivt. Dette viser at gode ordninger for barnefamilier gir resultater.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for et fleksibelt arbeidsliv med et regelverk som stimulerer til heltid for dem som ønsker å ha full jobb. Arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid er blitt endret slik at det har blitt større adgang til å finne løsninger lokalt. Dette kan gi økte muligheter til dem som ønsker å jobbe lengre vakter, mot å få fri tilsvarende i lengre perioder. Dette kan bidra til større stillingsprosenter og mer heltidsarbeid.

Ufrivillig deltid er spesielt en utfordring i helse- og omsorgssektoren. Derfor har vi stilt krav til de regionale helseforetakene om at arbeidet med utviklingen av en heltidskultur skal videreføres, og at flest mulig medarbeidere tilsettes i hele, faste stillinger.

Det er viktig å jobbe for å fjerne lønnsforskjellene mellom kvinner og menn der disse ikke er saklig begrunnet. Lønnsdiskriminering er ulovlig. Kvinner tjener i gjennomsnitt 86,1 pst. av menns lønn når vi inkluderer både heltids- og deltidsansatte. Den viktigste grunnen til lønnsforskjellene er det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, fordi kvinner og menn jobber i ulike næringer, sektorer, yrker og stillinger.

Regjeringen har drøftet med hovedorganisasjonene i arbeidslivet hvordan vi kan gå fram for å redusere lønnsforskjellene:

- Partenes ansvar for gjennomføringen av lønnsoppgjørene ligger fast, og det er viktig at partene bidrar til å redusere lønnsforskjeller mellom kvinner og menn.
- Myndighetene følger opp gjennom samarbeid mellom organisasjonene i arbeidslivet om dokumentasjon og forskning.
- Utviklingen følges opp i Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene og i trepartssamarbeidet om likestilling i arbeidslivet.

Vi har et godt samarbeid med arbeidslivets parter om likestilling i arbeidslivet. Gode samarbeidsarenaer mellom myndighetene og arbeidslivets parter bygger på en solid tradisjon i norsk arbeidsliv og politikk. Hovedorganisasjonene i arbeidslivet og regjeringen har blitt enige om et organisert samarbeid for å fremme likestilling mellom kvinner og menn, og at dette fortsatt bør være forankret i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd. Likestilling tas jevnlig opp som tema i disse møtene. I tillegg drøfter en egen arbeidsgruppe under rådet spørsmål som er knyttet til likestilling i arbeidslivet. Vi er enige om at trepartssamarbeidet forankres i den strukturen som er etablert. For 2017 er det satt av 500 000 kr til prosjekt for å øke likestillingen i arbeidslivet.

Det har vært en klar økning av kvinnelige ledere de siste ti årene i både offentlig og privat sektor, men fremdeles er det en mye lavere andel kvinnelige ledere i privat sektor. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen er andelen kvinnelige ledere i arbeidslivet nå på 38 pst. Gjennom systematisk arbeid kan staten vise til at den totale andelen kvinner i lederroller er 51 pst.

Stortinget ba om at redegjørelsen skulle ta for seg andelen kvinnelige toppledere i virksomhetene departementet

har ansvaret for. Jeg vil derfor omtale andelen kvinnelige toppledere i departementene og direktoratene. På departementsnivå ser bildet slik ut:

- Andelen kvinnelige toppledere er mellom 16 pst., i Olje- og energidepartementet, og 66 pst., i Kulturdepartementet.
- I Barne- og likestillingsdepartementet, som jeg har ansvar for, er det 50 pst. kvinner og 50 pst. menn.
- Sju departement har kjønnsbalanse, det vil si innenfor en 40/60-pst. fordeling.
- Gjennomsnittet er rundt 38 pst. kvinnelige toppledere. På direktoratsnivå og for virksomheter ser bildet slik ut:
- Av de 94 underliggende virksomhetene vi har lagt til grunn, ledes 34 av kvinner. Det vil si at 36 pst. av virksomhetene ledes av en kvinne.

En av de viktigste oppgavene for staten som eier er å sørge for gode, sammensatte og kompetente styrever i selskaper der staten har eierandel. Per 30. september 2016 hadde 46 pst. av selskapene kvinnelig styreleder. Det er en økning på 10 prosentpoeng fra mars 2014. Manglende kjønnsbalanse er en utfordring for en stor del av næringslivet.

På oppdrag fra regjeringen har CORE utviklet et topplederbarometer som viser kjønnsbalansen i toppledergruppene i de største selskapene i Norge. Da CORE i 2016 undersøkte de 100 største selskapene, fant de bare 20 pst. kvinner i toppledergruppene. I år doblet de antallet selskaper til 200 og fant samme resultat. Dette viser at selv med kvoteringsloven har vi ikke fått flere kvinner i toppledelsen. Tallene viser også at øverste leder nesten alltid er en mann, og det er kun 11,5 pst. kvinnelige styreledere i de 200 største selskapene i Norge.

Barometeret viser at det er kjønnsbalanse i stabsposisjoner, men utfordringen ligger i å rekruttere kvinner inn i linjeopposisjoner. Linjeopposisjoner har resultatansvar og anses ofte som nødvendig for å rykke helt opp til øverste nivå. I linjeopposisjoner er det kun 15 pst. kvinner. Denne situasjonen er ikke god nok, men det er også et ansvar som næringslivet må ta. Et konkurransedyktig næringsliv må rekruttere gode kandidater fra hele befolkningen, for det er rett og slett god økonomi.

Vold i nære relasjoner er en av samfunnets største likestillingsutfordringer. Omfanget av vold og overgrep er dessverre mye større enn mange er klar over, og konsekvensene er alvorlige for den enkelte og for samfunnet. Regjeringen prioriterer arbeidet mot vold i nære relasjoner høyt, og jeg er glad for at Stortinget nylig har vedtatt opptrappingsplanen mot vold og overgrep.

Voldsutsatte skal få bedre beskyttelse, etterforskningen av volds- og overgrepssaker skal prioriteres, alle tjenester skal ha god og riktig kompetanse, det forebyggende arbeidet skal styrkes og samordningen av tjenester og tilbud skal bli bedre.

Satsingen inneværende år er på til sammen rundt en halv milliard kroner, og regjeringen har forpliktet seg til å trappe opp innsatsen ytterligere i planperioden. Regjeringen skal videre nedsette en gruppe som skal gjennomgå et utvalg partnerdrapssaker, og til sommeren skal Barnevoldsutvalget legge fram sin utredning.

Kjønnsbasert vold kan ta mange former. Regjeringen la 8. mars i år fram en ny handlingsplan som styrker arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Det er en sammenheng mellom familiepolitikk og likestillingspolitikk. Foreldre har i dag en unik mulighet til å kunne kombinere arbeidsliv og familieliv. Regjeringen har lagt vekt på endringer med sikte på å likestille begge foreldre som omsorgspersoner. Den enkelte families mulighet til selv å velge løsninger står sentralt.

Vi har en av verdens beste permisjonsordninger for foreldre og barn. Regjeringens familiepolitikk bygger på valgfrihet og fleksibilitet, og dette var grunnen til at regjeringen og samarbeidspartiene økte fellesdelen i foreldrepengeperioden med åtte uker. Jeg har tillit til at foreldrene selv kan treffe de valg som passer best for sitt barn og sin familie. Familiene er forskjellige, og viktigst av alt er hensynet til barnet. Arbeidsgivere har også et ansvar og kan oppfordre til og tilrettelegge for at fedre tar ut mer permisjon.

Kontantstøtten gir det enkelte foreldrepar mulighet til å velge den omsorgsløsningen de mener er best for seg og sitt barn. Jeg ser likevel at det finnes dilemmaer når det gjelder virkningen av kontantstøtte for likestilling og integrering. Regjeringen har derfor lagt fram et lovforslag om å innføre et botidskrav på fem år for innvandrere som kommer til Norge fra et land utenfor EØS. Endringen skal bidra til bedre integrering av både foreldre og barn. Antallet mottakere av kontantstøtte har gått stadig nedover. De fleste foreldre ønsker barnehageplass, men for dem som ønsker å utsette barnehagestarten noe, kan kontantstøtten gi fleksibilitet i overgangen fra permisjon til lønnet arbeid. Innføring av gratis kjernetid i barnehager for 3–5-åringer er også et bidrag for å bedre integreringen av foreldre og barn.

Barnefamilieutvalget la i mars fram sin utredning om offentlig støtte til barnefamilie. Ett av utvalgets prioriterte mål er likestilt foreldreskap gjennom yrkesdeltakelse og omsorg. Utvalget foreslår bl.a. å gi foreldrene individuell rett til foreldrepenge. Etter at NOU-en har vært på høring vil regjeringen vurdere oppfølging av forslagene.

Foreldrene er i dag likestilt i samlivet. Regjeringen er opptatt av at foreldrene også skal være likestilte etter et samlivsbrudd. Stortinget har nylig vedtatt endringer i barneloven som bl.a. gjelder delt bosted, flytting og felles foreldreansvar. Endringene legger til rette for mer likestilt foreldreskap og barns rett til begge sine foreldre.

Regjeringen arbeider for å motvirke forskjeller i helse-tilbudet mellom kvinner og menn. Vi trenger mer kunnskap om årsaker til forskjeller i helse og bruk av helsetjenester. Sykefraværet er høyt i Norge. Det er høyere for kvinner enn for menn. Kvinners sykefravær er 63 pst. høyere enn blant menn. Siden IA-avtalen ble inngått i 2001 har sykefraværet blitt redusert, men reduksjonen har vært sterkere blant menn og sterkere i privat sektor. Regjeringen jobber aktivt med å redusere sykefraværet, bl.a. gjennom IA-samarbeidet. Økt bruk av gradert sykemelding og tett oppfølging av sykmeldte gjennom konsekvent håndheving av aktivitetskravet og dialogmøte 2 er tiltak som kan bidra til å redusere sykefraværet.

Regjeringen vil prioritere forskning på kvinners helse og kjønnsperspektiver som understøtter innsatsområder regjeringen har valgt å løfte fram på likestillingsområdet, som eldre kvinners helse, arbeidsliv og helse og minoritetskvinners helse.

I en redegjørelse som dette er det også viktig å trekke fram regjeringens internasjonale arbeid. Kvinners rettig-

heter og likestilling er derfor også en prioritert del av norsk utenrikspolitikk. Mange ser til Norge for å lære om likestilling. Det er viktig for oss å vise at likestilling lønner seg for hele samfunnet. For Norges del viser beregninger at dersom vi ikke hadde hatt sysselsettingsvekst blant kvinner i perioden 1972–2013, kunne vi vært 3 300 mrd. kr fattigere enn vi reelt sett er. På den andre siden, dersom kvinner hadde jobbet like mye som menn de siste 40 årene, kunne vi vært 2 300 mrd. kr rikere.

Det overordnede målet for norsk bistand er å bekjempe fattigdom og lindre nød. FNs bærekraftsmål samler verden til felles innsats for å utrydde fattigdom innen 2030. Med stortingsmeldingen «Felles ansvar for felles framtid – Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk» la regjeringen fram en helhetlig utviklingspolitikk som skal være Norges bidrag til at FNs ambisiøse mål nås.

Internasjonale kjøreregler og institusjoner som fremmer demokrati, menneskerettigheter og rettssikkerhet vet vi er under press. I meldingen annonserer vi en styrket innsats for forsvaret av yttringsfrihet, religiøse minoriteter og kvinners rettigheter, inkludert tilgang til prevensjon og seksuelle og reproduktive helsetjenester.

Bærekraftsmål nummer 5 om likestilling er helt sentralt for å oppnå de andre av FNs bærekraftsmål. Likestilling mellom kvinner og menn er nødvendig for å skape utvikling i et land. Kvinner skal sikres reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer i det politiske, økonomiske og offentlige liv.

Handlingsplanen Frihet, makt og muligheter legger rammen for utenrikstjenestens arbeid. Sentralt står satsingen på jenters utdanning, kvinners politiske deltakelse, kvinners økonomiske deltakelse og rettigheter, bekjempelse av vold og skadelige skikker mot jenter og kvinner og seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

Gjennom handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet arbeider Norge for at kvinners, så vel som menns, rettigheter, behov og prioriteringer skal tas på alvor i all vår freds- og sikkerhetsinnsats, i fredsprosesser og fredsforhandlinger, internasjonale operasjoner, fredsbygging og i humanitær innsats. Kampen mot seksualisert vold i konflikt er en prioritet. Norge gjør et banebrytende arbeid for å inkludere kvinner og fremme kjønnsperspektivet i forebygging og bekjempelse av voldelig ekstremisme.

For å understreke innsatsen for kvinners rettigheter etableres programmet LIKE – likestilling for utvikling. Det skal bidra med norske erfaringer og kompetanse for å støtte gjennomføring av likestillingsforpliktelser i partnerland i Sør.

De siste fire årene har regjeringen doblet støtten til utdanning i utviklingssamarbeidet. Jenters utdanning er en hovedprioritet i denne satsingen. Organisasjoner som UNICEF og tiltak som Global Partnership for Education har sterkt fokus på jenters utdanning og mottar betydelig støtte.

I mars representerte jeg Norge under lanseringen av She Decides-initiativet. Norge støtter She Decides-initiativet politisk og øker sitt finansielle bidrag til organisasjoner som rammes av kutt etter at USA har varslet reduksjon i finansiering til familieplanlegging og prevensjon ved å gjeninnføre «Mexico by-politikk».

I år har Norge formannskapet i Nordisk Ministerråd og hovedprioriteringene på likestillingsområdet er arbeid mot

vold, arbeid mot hatefulle ytringer, likestilling i arbeidslivet og menn og likestilling.

Årets hovedtema på FN's kvinnekommisjon var likestilling i arbeidslivet. Fra Norges side ble jenters og kvinners rett til utdanning og arbeid og viktigheten av seksuell og reproduktiv helse og rettigheter understreket. Jeg skulle gjerne sett et enda mer ambisiøst sluttokument, men jeg er glad for at Kvinnekommisjonen ga tydelige politikkbefalinger om hvordan kvinners posisjon i arbeidslivet kan styrkes.

Som jeg har vist til i denne redegjørelse arbeider vi for at alle skal ha like rettigheter og muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion og livssyn, seksuell orientering og alder.

Vi har satt i gang omfattende tiltak mot vold, og vi har lagt til rette for at flere innvandrerkvinner kommer i arbeid. Vi foreslår et sterkt, tydelig og rettferdig diskrimineringsvern og et effektivt håndhevingsapparat. Vi er på rett vei.

Til slutt vil jeg nevne at likestilling handler om mer enn byråkrati, kvotering og statlig styring. Likestilling er ikke noe staten alene har ansvaret for. Vi har alle et ansvar. Et likestilt Norge er viktig for den enkelte. Men det er også en forutsetning for å opprettholde et høyt velferdsnivå og fortsatt samfunnsøkonomisk utvikling. Denne regjeringen fører en offensiv og helhetlig likestillingspolitikk. Vi arbeider for et samfunn med like rettigheter og muligheter for alle.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at redegjørelsen om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer legges ut for behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [12:37:09]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Alt å vinne. Ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk (Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 10 minutter, Høyre 10 minutter, Framskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og medlemmer av regjeringen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Arild Grande (A) [12:38:18] (ordfører for saken): Vi har alle hørt historiene om det som starter som uskyldig spilleporno – en liten innsats her og der, noen små gevinster – men som utvikler seg til å bli avhengighet, en rus så sterk som noe annet, som ender i personlig konkurs og mange ødelagte liv.

Spilleavhengighet er ikke så lett å oppdage. Det lukter ikke av en når en har spilt bort 400 000 kr om natta før en går på jobb. En kan ikke se på folk at de er avhengig av ruletten. Jeg skjønnte først at jeg trengte hjelp da kona oppdaget at sparekontoen med 500 000 kr på var tom og jeg hadde kredittkortgjeld på like mange hundre tusen – men da var det jo for sent.

Disse ordene kommer fra en av de mange tusen spilleavhengige i landet vårt. Han, som mange andre, har heldigvis fått hjelp og spiller ikke i dag, men vil for alltid være avhengig og i faresonen. 120 000 andre mennesker med familier rundt seg har det som akkurat denne personen, eller står i fare for å havne slik. Spilleavhengighet er et stort sosialt problem og må motarbeides.

Selv om pengespill for de fleste av oss er uskyldig moro, som vi bruker småpenger på, må vi ha de spilleavhengige i tankene når vi utformer spillpolitikken. Det er det viktigste. Spill vil alltid finnes, vi kan ikke forby det. En må forsøke alt en kan å regulere det og begrense de negative følgene for dem som får problemer.

Det er derfor vi har holdt oss med det norske spillmonopolet og dets forvaltere, Norsk Tipping og Norsk Rikstoto, i årtier. Slik har vi sørget for en ansvarlig spillpolitikk, med minimering av de negative konsekvensene av gambling, der grensen for inntektstap settes, regler for markedsføring følges, og hvor de som er i faresonen, aktivt kontaktes, følges opp og føres ut av spillingen – og det av spillskapet selv.

Spillmodellen har i tillegg bidratt med penger til oppbygging av frivillighet, kultur og idrettsaktiviteter landet rundt, fordi overskuddet av spillingen går tilbake til samfunnsnyttige formål. Den norske spillmodellen, som vi kaller den, var et politisk valg den gangen vi opprettet den, og den har vært en stor suksess.

Som andre politiske valg er heller ikke enerettsmodellen og den ansvarlige spillpolitikken fredet for all framtid. Tvert imot ser vi at den hver eneste dag blir utfordret gjennom utenlandske spillskaper på nett og deres aggressive markedsføring rettet mot det norske markedet, og av politiske krefter som vil liberalisere. De utenlandske spillskapene er uønskede aktører i det norske spillmarkedet – uønsket fordi de ofte representerer en uansvarlighet, en uetisk aggressivitet, i markedsføringen, fordi de ikke er oppvakt av å begrense de negative sidene ved pengespill, men tvert imot aktivt kontakter de avhengige og får dem utpå igjen. Og de er uønsket fordi de ikke bidrar med overskudd til barn og ungdom, idrett og frivillighet i Norge, men tvert imot genererer overskudd til private eieres lommer, gjerne i skatteparadis.

Det går en ideologisk skillelinje i spillpolitikken mellom dem som står støtt som forsvarere av enerettsmodellen, side om side med de spilleavhengige, norsk idrett, kultur og frivillighet, og dem som vil liberalisere, slippe flere til og la dem tjene penger på folks spilleavhengighet ved hele tiden å utfordre spillmodellen.

Arbeiderpartiet vil jobbe for å bevare og styrke den norske modellen. Vi er glad for at også regjeringen og kulturministeren har falt ned på det standpunktet, etter mye om og men, og at det gjennomsyrrer meldingen som vi behandler i dag. Men som ofte ellers ser vi at det ene regjeringspartiet, Framskrittspartiet, mener én ting i regjering og noe annet i Stortinget. I merknadene sier de klart og tydelig at de vil den norske spillmodellen til livs og slippe til uten-

landske aktører på det norske markedet. Slik sett er ikke spillmodellen fredet.

Men heller ikke regjeringen gjør nok for å vise at de mener at spillmodellen skal bestå, for mener man det, må man sørge for strengere regulering av de utenlandske spillaktørenes mulighet til å reklamere på det norske markedet. I stedet opplever vi at døren holdes på gløtt for disse selskapene, når konklusjonen i meldingen, at spillmodellen må bestå, ikke følges opp av en vilje til å stoppe de kommersielle spillsekskapene. Regjeringen gjør fortvilende lite med at gamblingsekskapene gir blaffen i norsk lov. Daglig vises på norske tv-kanaler 1 500 reklameinnslag for spill og betting som retter seg mot et norsk publikum. Personlige henvendelser med forlokkende tilbud rettes til kunder som prøver å skjeme seg, og norske kjendiser brukes aktivt i markedsføring.

Derfor foreslår Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti i dag sterke virkemidler når Stortinget behandler saken om norsk spillpolitikk. Vi vil at reklamen skal stoppes, vi vil at nettsider skal blokkeres, og vi vil at Lotteritilsynet skal få flere muskler. Klarer vi dette, vil vi styrke en spillmodell som ikke bare verner sårbare spillere best mulig, men som også sørger for at pengene vi bruker når vi leverer lottokupongen, kjøper Flax-lodd eller spiller på nettkasino, går til humanitære organisasjoner, idrett, kultur og frivillighet. Spillsekskapene vil ikke slutte å prøve seg på det norske markedet, og teknologiutviklingen gjør at vi hele tiden må finne nye løsninger på hvordan vi kan verne om enerettsmodellen. Å la døren stå på gløtt for selskaper som ønsker å ødelegge vår spillmodell, slik regjeringen har gjort i hele sin periode, er ikke veien å gå. Med flertall for forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti her i dag vil vi gjøre det vi kan for å lukke døren og avslutte spillet om spillmodellen.

Det har vært en del oppmerksomhet knyttet til en liten del av fordelingen av overskuddet fra spillemidlene, nemlig hvordan potten til de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene skal fordeles framover. Tippenøkkelen består – det er fordelingen innenfor denne gruppen som er oppe til endring. Vi i Arbeiderpartiet har, etter å ha gått mange runder, endt opp med at vi mener det er best at de ti organisasjonene som gikk med på automatforliket, fortsatt får beholde en fast andel, og at flere nye organisasjoner samtidig må få muligheten til å søke på den stadig økende potten penger vi her snakker om. Potten det kan søkes på, vil være større enn andelen de ti organisasjonene får til sammen. Mange organisasjoner som søker, mottar allerede i dag flere spillemidler enn disse ti. De ti går ned i andel, og økningen tilfaller dem som framover vil søke.

Vi mener det er rom for å få til dette. Det er ikke fordi man tidligere hadde automatinntekter vi mener at de skal få motta spillemidler, men det er ikke til å unngå å se at muligheten disse ti store organisasjonene har til å drive det arbeidet de gjør, har de nettopp på grunn av forutsigbarheten knyttet til spillemidler over år.

Vi har derfor landet på at modell 2 er den foretrukne. Og vi er glad for at regjeringen selv innser at kravet om 20 mill. kr for å kunne søke var for stramt, og at det er senket. Slik sett vil flere organisasjoner som hver eneste dag gjør en stor innsats for samfunnet vårt, få mulighet til å gjøre mer med spillemidler.

Men viktigst av alt: Dersom våre og Kristelig Folkepartis forslag blir vedtatt her i dag, vil de forslagene sørge for

at potten spillemidler øker i framtiden, ved at vi klarer å gjøre mer for å hindre de utenlandske spillsekskapene, og bevarer den ansvarlige spillmodellen også framover. Vi kan diskutere lenge og vel i denne sal om hva som er riktig nivå, hva som er riktig fordelingsnøkkel, men det viktigste vi må enes om, er at vi må gjøre mer for å verne om spillmodellen, slik at vi også i framtiden kan ha en vekst, og at vi kan ha en ansvarlig spillpolitikk overfor de spilleavhengige.

Med det tar jeg opp Arbeiderpartiet og Kristelig Folkepartis felles forslag i innstillingen. Jeg tar også opp forslag nr. 20, med den justeringen at det er kun på vegne av Arbeiderpartiet.

Presidenten: Representanten Arild Grande har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:48:07]: Modell 1 og modell 2 er begreper vi har blitt godt kjent med ved behandlingen av spillmeldingen. Representanten Grande redegjorde for at Arbeiderpartiet ønsker å gå for den såkalte modell 2, altså at de som tidligere har vært omfattet av automatforliket, fortsatt i fremtiden skal få en større andel – en skjev fordeling.

Jeg har lyst til å stille to spørsmål. Det ene er om dette er en overgangsordning som når den er ferdig, ville ha vart i – litt avhengig av hvordan man regner – 11 eller 14 år, hvorfor skal en overgangsordning gjøres permanent når det hele tiden har vært klart at det nettopp er en overgangsordning? Og hvorfor mener representanten Grande at det er mer rettferdig at færre skal få dele på – med mindre?

Arild Grande (A) [12:48:57]: Jeg er ikke enig i det premisset som Løvaas her legger til grunn. For det første er det sånn at vi nå, uansett resultat, skal lande en modell som skal stå seg over tid. Uansett hva en mener om justering og størrelse på nøkler og slike ting, mener vi at det er fordeler og ulemper med begge modellene. Vi mener ikke at den ene modellen er utelukkende bra og den andre utelukkende dårlig. Vi ser at også regjeringspartiene har vurdert begge modellene grundig og var for så vidt åpne for flere løsninger.

Når vi har landet på modell 2, er det fordi vi mener at det er viktig å skjeme de organisasjonene som har vært inne i nøkkelen, og sørge for forutsigbarhet for framtiden også for dem. Ved å gå for modell 1, som regjeringen foreslår, vil den eneste muligheten for at flere nye skal få frigjort midler, være at disse organisasjonene må få store kutt, og det er vi skeptiske til.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:50:05]: Jeg takker representanten for svaret, og jeg skjønner at dette er noe man åpenbart har tvilt seg frem til, hvis man kunne peke på den ene tingen som gjør at man nå har gått bort fra sitt tidligere standpunkt, for under den rød-grønne regjeringen ønsket man nettopp å avslutte en overgangsordning og gå for en mer rettferdig og lik fordeling til flere. Når representanten sier at man skal ta noe fra noen, lurer jeg på om det ikke hadde vært mer rettferdig at alle hadde samme kriterier, og at man fordelte dette likt – litt som å ta fra dem som har mye og gi til dem som har lite fra før.

Arild Grande (A) [12:50:42]: Det som er problemet med den modellen som regjeringen har lagt opp til, er nettopp at hvis det skal bli sånn som Eidem Løvaas her presenterer, at det skal fordeles mer likt til alle aktørene, medfører det at bl.a. Kreftforeningen må ta store kutt. Det vil gå ut over kreftforskning og Kreftforeningens mulighet til å følge opp kreftrammede og deres familier. Det er vi skeptisk til, og derfor vil vi sikre forutsigbarhet også for disse organisasjonene.

Et annet problem er at en organisasjon som Flyktninghjelpen vil falle helt ut av ordningen og må tåle kutt på 20 mill. kr. Det har gjort at vi mener at modell 2 er den som ivaretar forutsigbarhet for dem som har vært i ordningen, men som også slipper til mange nye, og det er i gruppen av de nye at veksten vil komme framover, slik at det er en modell som vi mener er en vinn-vinn-situasjon for alle organisasjoner som skal omfattes av denne ordningen.

Svein Harberg (H) [12:51:55]: Det er slik at endringer i betingelser og rammebetingelser skjer stadig vekk på Stortinget. Jeg har lyst til å utfordre representanten fra Arbeiderpartiet på om det er kun historisk å ha hatt ordninger som var utfordrende for dem med spilleavhengighet, som skal danne grunnlag for forfordeling av penger i tiden framover eller om det ikke var mer riktig å la alle som driver med tilsvarende arbeid, få være en del av tilskuddsordningen, at det ikke bare var en dårlig historie som liksom var rettferdig for å få penger videre.

Arild Grande (A) [12:52:32]: Jeg mener at det er nettopp det vi gjør. Uansett modell vil det bli åpnet opp for at mange flere organisasjoner vil få muligheten til å få tildeling fra tippemidlene. Det er positivt, og det må jo være den saken som virkelig er noe som Stortinget kan samles om. Så er man uenig om størrelsen på nøklene her. Vi har landet på en modell hvor vi mener at det også er viktig å sikre forutsigbarhet for de organisasjonene som har vært inne i ordningen, som i dag står overfor en trussel om massive kutt som vil ramme arbeidet deres hardt. Vi mener det er viktig å sikre forutsigbarhet for disse organisasjonene, men låser andelen på 2015-nivå, slik at veksten i tippemidlene framover vil komme de nye organisasjonene til gode, noe som vil gjøre at vi får langt flere organisasjoner som vil oppleve en vekst framover. Derfor mener vi at det er en modell som bedre ivaretar alle organisasjonene istedenfor, som Høyre og Fremskrittspartiet legger opp til, at det blir en alles kamp mot alle.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:53:54]: Når det kommer til spill, har politikken gjennom mange år til tider hatt samme karakter som feltet politikken omhandler. Den har noen ganger vært tilfeldig, noen ganger preget av høy risikovillighet, og noen ganger rent ut fremstått som ren gambling. Derfor er det gledelig at vi nå har fått en nødvendig og etterlengtet gjennomgang med meldingen Alt å vinne, som vi debatterer her i dag. Og vi har alt å vinne, som også representanten Arild Grande var inne på. Avhengighet av spill er et enormt problem for dem som rammes og deres nærmeste. Som all annen avhengighet, sender det mennesker ut i en dyp krise, og i mange tilfeller er det også hele familier som trekkes med. Altfor man-

ge er i faresonen, og det er hovedgrunnen til at vi ønsker å ivareta ordninger som er ansvarlige og forsvarlige. Men for de aller fleste av oss er spill, slik det utøves i Norge, en hyggelig adspredelse, litt ekstra spenning og en sosial aktivitet som til syvende og sist bidrar til både det lokale idrettslaget og til store humanitære organisasjoner. Morssomme tunger har sågar kalt pengespill en ekstraskatt for oss som er litt dårlige i matte, og det er jo sånn at de fleste av oss taper, men vi taper kontrollert, og vi taper små beløp. Drømmen om å stikke av med den store gevinsten er det som gjør at vi forsøker igjen og igjen, og så trøster vi oss med at det iallfall blir litt penger til gode formål ut av det. Spill er et gode for de fleste, men et onde for noen få, og det er dette politikken må balansere.

På politikkområdet endrer ting seg raskt, særlig på dette området på grunn av teknologisk utvikling. Stadig flere spiller via internett og stadig færre benytter seg av de tradisjonelle spillene, som Lotto og den gode gamle tippekuponen. Når vi samtidig ser at uregulerte aktører forsyner seg i markedet, er det grunn til bekymring. Hvis kurven for utenlandsk spill fortsetter å stige, samtidig med at andelen av spilling på regulerte spill synker, kommer vi før eller senere til en korsvei hvor dagens reguleringer ikke lenger er nok, men å stenge omverdenen ute er ikke veien å gå. Det refereres til at flere land har benyttet IP-blokkering, men da glemmer man behendig å nevne at de samme landene har åpnet for lisensiering for de utenlandske aktørene – så man har et mer balansert bilde, og det er det verdt å ta med seg. Men vi må følge utviklingen nøye fra år til år, og vi må være beredt på å se på andre løsninger når det krevs.

Det er vår mening at dagens modell, den såkalte enerettsmodellen, er god nok, men den kan komme til – og ser ut til – å kunne bli utfordret i årene fremover. Det er ikke snakk om å frede en ordning, det er snakk om å ivareta en ordning vi mener er riktig i dag, og så får vi gjøre vurderinger løpende. Derfor blir det bl.a. spennende å følge utviklingen i Sverige og Danmark, som med noen års mellomrom har åpnet og åpner for lisensiering av utenlandske aktører. Erfaringene derfra kan gi oss annen tilnærming i fremtiden.

Jeg er veldig fornøyd med at vi i dag får tilslutning til den såkalte modell 1 for fordeling av overskuddet. En mangeårig overgangsordning kommer nå til sin ende, og en nødvendig opprydding blir endelig gjennomført. Vi ser også i dagens Dagbladet at svært mange frivillige organisasjoner hilser dette velkommen og peker på at det sannelig er på tide. Bildet er noe mer nyansert enn foregående representant ga inntrykk av. Det er betryggende at alt fra Foreningen for hjertesyke barn, Kirkens Bymisjon, Norske Kvinners Sanitetsforening og til og med ærverdige Turistforeningen nå hilser meldingen og valg av modell velkommen og er glad for at snart 14 år med overgangsordning er over, at nå er det nok.

Jeg er, selv om jeg sikkert snart burde ha vennet meg til det, overrasket over Arbeiderpartiet. Automatforliket var en overgangsordning. Den har riktignok pågått i elleve år, altså selve ordningen når den fases ut, så man skulle kunne forvente at både politiske partier og andre berørte aktører hadde hatt god nok tid til å omstille seg. Resultatet ved at ti organisasjoner deler overskuddet seg imellom, fremstår i dag som rent ut urettferdig for mange av organisasjonene

som ikke har tilgang på disse midlene i dag fordi de i sin tid ikke hadde enarmete banditter utplassert.

Det er besynderlig at Arbeiderpartiet ikke lenger støtter overgang til en mer rettferdig ordning, og at de ønsker å ivareta en skjev fordeling i årene fremover. Ikke minst er det rart fordi de støttet denne omlegging sist de selv satt i regjering. I merknad skriver Arbeiderpartiet at de ikke ønsker å endre dagens overgangsordning fordi de finner det

«ønskelig å sikre langsiktighet og forutsigbarhet for organisasjonene som stod bak automatforliket».

Forutsigbarhet betyr altså at man skaper det ved å videreføre midlertidige ordninger.

Arbeiderpartiets holdning til denne oppgaven får meg til å tenke på det noe mer familievennlige spillet Monopol, hvor det i instruksjonsheftet faktisk står i reglene at man oppfordrer til å lage husregler – eller hytteregler, som vi kalte det – for å få fortgang i spillet.

Vi kan ikke sikre det norske spillmarkedet og sørge for rettferdig fordeling av spilloverskuddet til humanitære organisasjoner gjennom Arbeiderpartiets husregler.

Så en liten visitt til Kristelig Folkeparti. Jeg har ikke for vane å sitere teksten fra Stortingets talerstol, men jeg føler at når Kristelig Folkeparti har valgt å følge Arbeiderpartiet i valg av modell, er det på sin plass å hente frem noe fra et av evangeliene, nemlig Matteusevangeliet kap. 25, vers 29. For dem som ikke har det under huden, skal jeg lese det nå:

«For den som har, skal få, og det i overflod. Men den som ikke har, skal bli fratatt selv det han har.»

Ordningen som i dag får flertall etter godt og konstruktivt samarbeid med partier utenfor komiteen, er mer rettferdig og en mer helhetlig ordning. Venstre har bidratt konstruktivt i arbeidet med meldingen, og jeg er også glad for at vi i samarbeidet har funnet frem til en ordning som skal ivareta Flyktninghjelpen, som falt helt ut med de nye kriteriene – slik at det også er ivaretatt.

Det er 14 år siden forrige gjennomgang av dette politikkfeltet. Det kan neppe gå 14 år til neste gang, så fort som det endrer seg, men nå får vi iallfall en helhetlig, en ansvarlig og en mer rettferdig spillpolitikk. Det var på tide. Vi har alt å vinne.

Jeg vil samtidig fremme de forslagene der Høyre er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Kårstein Eidem Løvaas har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [13:00:45]: Latterliggjøring av andres politiske mening er jo alltid en hersketeknikk, og det viser at representanten kanskje ikke har den gode politikken han skulle ønske han hadde i saken.

Men i 2015 sier representanten til Aftenposten: «Vi skal undersøke hvordan penger brukt på utenlandske spill kan hentes hjem og beskattes». Det har strandet, og det viser også representanten i sitt innlegg. Men kan representanten da gi meg en god begrunnelse for hvorfor Høyre ikke kan støtte forslaget om årlig rapportering om transaksjoner til uregulerte spill selskaper, eller muligheten til å avvise transaksjoner til uregulerte spill selskaper, hvis han er så bekymret?

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:01:29]: Det interessante med hersketeknikker er at de kun fungerer hvis man lar seg herske med. Så det er jo egentlig opp til den enkelte å velge.

Når det gjelder skatt og utenlandske aktører, vises det ofte til at utenlandske aktører opererer i såkalte skatteparadis, og det nevnes steder som Malta osv. Faktisk er det sånn at så lenge de klarer å ha omsetning i Norge, bidrar de jo ikke i det hele tatt. Så skatteparadiset sett med deres øyne er jo den virksomheten de driver i Norge, hvor de ikke bidrar til fellesskapet i det hele tatt. Og det er riktig: Både regjeringserklæringen og jeg har sagt at vi skulle undersøke og se om man kunne finne ordninger for dette. Det har man per i dag ikke gjort. Man har sett at den beste måten å ivareta spillpolitikken i Norge på per i dag er å jobbe videre for å opprettholde enerettsmodellen og ikke åpne for lisensiering av utenlandske spill. Så tar vi samtidig til orde for såkalt DNS-varsling, som gjør at de som ønsker eller forsøker å spille på utenlandske spill, får et varsel om at de ikke bør gjøre det.

Sonja Mandt (A) [13:02:32]: Jeg registrerer at representanten Løvaas ikke har oppnådd eller kommet gjennom med ønsket han hadde i 2015. Men vi har flere forslag sammen med Kristelig Folkeparti som går på å få mer kontroll, særlig når det gjelder det uregulerte pengespillet og markedsføring. Det var også representanten inne på i sitt innlegg. Mener da representanten at det som foreligger nå, er godt nok, eller kan han også her gi en begrunnelse for hvorfor Høyre ikke kan stramme inn når det gjelder markedet, og lar dem styre som de gjør i dag? For igjen er jo representanten bekymret i sitt innlegg.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:03:15]: Ja, det er grunn til bekymring. Spillavhengighet er et problem, og det er klart at useriøse aktører forsterker problemet. Når det gjelder det helt konkrete rundt markedsføring, har denne regjeringen gjort flere ting. Blant annet har man igangsatt samtaler med de ulike landene – Spania, Nederland og England – for å se om man kan få de ulike selskapene som sender fra de ulike landene, til å slutte å sende reklame. Det har lyktes i ett land – i Spania. Fox og National Geographic har sluttet etter at regjeringen tok initiativ og satte i gang samtaler. I Nederland venter man fortsatt på svar fra MTV, mens i England har selskapene som sender derfra, så langt sagt at de ikke ønsker å etterkomme dette. Men det er ikke sånn at det finnes noen andre knapper å trykke på for å stanse denne markedsføringen. Det foregår gjennom dialog. Det foregår ved at man forholder seg til AMT-direktivet, og så jobbes det videre langs de linjene. Men her gjør jo regjeringen alt de kan for å forsøke å stanse dette, og det er nok ikke noen andre «quick fix»-er for det.

Arild Grande (A) [13:04:29]: Det er mulig jeg misforsto, men jeg syntes tydelig at Kårstein Eidem Løvaas i sitt innlegg signaliserte at man må vurdere enerettsmodellen framover. I så fall er det et alvorlig signal til norsk frivillighet – hvis regjeringspartiene nå ikke står opp for enerettsmodellen, men sprer usikkerhet rundt den. Jeg vil gi Kårstein Eidem Løvaas anledning til å rydde opp i det og få et svar på om regjeringspartiene – om ikke Framskrittspartiet, så i alle fall Høyre – står ved at når vi nå

lander en modell, uansett hva den blir vedtatt som i Stortinget, er vi i alle fall enige om at den norske enerettsmodellen og den norske modellen for hvordan vi sikrer inntekter til fellesskapet, skal bestå også i framtiden.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:05:21]: Jeg kan berolige representanten Grande med at vi står for det vi vedtar i dag. Samtidig pekte jeg på at det er 14 år siden forrige gjennomgang av spillpolitikken – en så helhetlig gjennomgang som nå – og det kan neppe gå 14 år til neste gang, for ting forandrer seg raskere. Representanten Grande har jo selv vist hvordan man kan endre standpunkt på relativt kort tid ved å gå fra den ene modellen til den andre bare på noen få år. Så man vedtar det man vedtar i dag. Som jeg sa i innlegget mitt, er det i dag enerettsmodellen som best ivaretar dette. Men det betyr jo ikke, som representanten selv også var inne på, at ting er fredet til evig tid, for å bruke det uttrykket. Men det er den ordningen vi mener best ivaretar de politiske målene vi har i dag. Det ville være uansvarlig å lukke øynene og si at vi da har kvittert dette ut for all framtid.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anders Anundsen (FrP) [13:06:27]: Å utforme fremtidens spillpolitikk er ingen enkel oppgave, for det er mange motstridende hensyn som skal tas. Ikke minst handler dette først og fremst om mennesker, både at mennesker ønsker å spille, og også at mennesker kommer i skade for å bli avhengige av de spillene som de bruker, med de store konsekvensene det kan ha for enkelte. Derfor er det viktig å finne en balansert og god modell som gjør at vi kan opprettholde den aktiviteten som sikrer at vi også får mye midler til de frivillige organisasjonene som vi alle ønsker å støtte opp om.

Jeg har lyst til å dvele litt ved valget av modell. Det blir fort stammespråk når vi diskuterer fra Stortingets talerstol. Men når Arbeiderpartiet har snudd fra å mene at en skal fjerne overgangsordningen og la alle få lov til å konkurrere om å søke om spillemidler, til nå å si – jeg tror Grande fra talerstolen sa noe sånt – at modell 1, som regjeringen og det som ser ut til å bli et flertall i salen i dag, kommer til å gå for, ville resultere i alles kamp mot alle, mens hvis man går for modell 2, blir det noen fås kamp mot noen færre, altså at noen på en måte er likere enn andre, er jo det et resonnement som det rent saklig er vanskelig å følge med på. Særlig når kritikken mot modell 1 er så tung og tøff som det den er fra opposisjonspartiene i dag, synes jeg det er noe underlig. Det har hele tiden vært utgangspunktet at dette skulle være en overgangsmodell. Etter 14 år må en legge til grunn at overgangsperioden i hvert fall har vært lang nok, og omstillingsmulighetene har vært gode nok. Så blir det selvfølgelig alltid krevende når gode formål blir satt opp mot hverandre. Det forsøker man jo også å gjøre, som om arbeidet til f.eks. Krefthforeningen skulle være noe mindre viktig med en modell hvor alle har muligheten til å søke, enn det det er med modell 2.

Det er viktig, tror jeg, å understreke det Grande sa i replikkordskiftet her om at begge disse modellene har mye godt for seg, og begge har noen utfordringer ved seg. Det synes jeg er kanskje det viktigste som fremkom i Grandes innlegg, på akkurat det området. Og det er faktisk såpass viktige argumenter i begge retninger at Arbeiderpartiet har

hatt to standpunkter i løpet av noen få år. Det skal vi ha respekt for. Det er vanskelige avveininger. Men da synes jeg det å raljere over det som blir flertallets konklusjon i salen i dag, blir å dra det langt.

Jeg er glad for at modell 1 nå ser ut til å få flertall, også fordi den sikrer en del av frivilligheten som jeg er ekstremt opptatt av. Det er helt avgjørende for Frivillighets-Norge å sikre tilgang til midler. Jeg er veldig glad for at særlig rednings- og beredskapsorganisasjoner, som egentlig gjør rednings- og beredskapsarbeidet i Norge mulig på det nivået som vi har, i modell 1 skjermes på den måten som det er lagt opp til. Jeg er også glad for at en har kommet til enighet om at beløpsgrensen nå går ned til 10 mill. kr. Det synes jeg er veldig positivt, også for en del organisasjoner på beredskapssiden, som da får mulighet til å søke om tippemidler.

Når det gjelder fremtidig reguleringsmodell, er det litt underlig at en på en måte legger til grunn at et vedtak i denne sal i dag skal gjelde for evig og alltid – som jeg har inntrykk av at Arbeiderpartiet legger til grunn. Det kommer ikke dagens vedtak til å gjøre, det kommer til å være mange nye utfordringer fremover som vi i dag ikke har oversikt over. Hvis en ser på utviklingen av spillmarkedet de siste ti årene, var det ingen som for ti år siden med hånden på hjertet kunne sette seg ned og si at de visste hvordan dette kom til å utvikle seg. Nå er mobiltelefonen blitt en spillmaskin. En kan spille over hele verden, i motsetning til det som var tilfellet for ti år siden. Og den teknologiske utviklingen kommer ikke til å stanse der. Den kommer til å fortsette, den kommer til å skape nye muligheter, og den kommer til å skape nye utfordringer.

Det er derfor Fremskrittspartiet i en merknad også gir uttrykk for det som er vår primære politikk, altså at vi ser for oss at en på lang sikt må se på en lisensieringsmodell for å få bedre oversikt over og bedre kontroll på de spillene som tilbys fra utenlandske aktører i dag. Men akkurat nå mener vi, i likhet med Eidem Løvaas, det han var oppe og sa, at den modellen vi har i dag – jeg hadde nær sagt – kan passere. Det kan imidlertid se helt annerledes ut om relativt kort tid.

Også når det gjelder modellene, lisensmodell eller dagens enerettsmodell, er det mange argumenter i begge retninger. Dette er faktisk ikke svart-hvitt, selv om det er noen som forsøker å gi inntrykk av at det er det. Vi kommer til å spille i fremtiden, vi kommer til å spille nye spill, vi kommer til å spille på nye plattformer, og det vil alltid være markedsaktører i verden som finner måter å komme seg unna regelverk i enkeltland på. Derfor er det også viktig å huske at en nå gjennomgår regelverket i EU, noe som også kan få konsekvenser for den norske spillpolitikken fremover.

Så det eneste som er helt sikkert, er at vi for fremtiden fortsatt må arbeide for å sikre at færrest mulig blir spillavhengige, og at de som blir spillavhengige, skal få tilbud om oppfølging på en skikkelig måte, samtidig som vi må ha et spillmarked som er tilfredsstillende regulert. Og det kommer til å endre seg over tid.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:13:01]: Vi må gå ut fra at Fremskrittspartiet i regjering stiller seg bak stortingsmeldingen vi i dag diskuterer. Men vi ser at Frem-

skrittspartiet i Stortinget ikke gjør det. Nå er det ikke første gang vi må forholde oss til at Fremskrittspartiet i regjering og Fremskrittspartiet i Stortinget er uenige. Vi er vant til at det kan være litt uklart hva partiet egentlig mener, men jeg skal prøve å få litt klarhet i det nå.

I meldingen beskrives reklametrykket fra utenlandske spillskapskaper som et problem. Da må vi gå ut fra at Fremskrittspartiet i regjering er enig i det.

Er Fremskrittspartiet i Stortinget enig i at reklametrykket er et problem? Og hvis ja – hvorfor er en ikke da med og støtter forslag om å gjøre noe med det, eventuelt har egne forslag i så måte?

Anders Anundsen (FrP) [13:14:01]: Jeg er ikke helt sikker på om jeg oppfattet spørsmålet, men jeg skal likevel gjøre et forsøk på å svare, for det skapes et inntrykk av at Fremskrittspartiet i regjering mener noe annet enn det Fremskrittspartiet i Stortinget gjør, og det er jo feil.

Jeg vil vise til innlegget mitt og til det som står i innstillingen. Der står det helt tydelig at Fremskrittspartiet i Stortinget og i regjering står bak stortingsmeldingen som regjeringen har lagt frem, men at Fremskrittspartiet for fremtiden mener at en lisensmodell vil være det rette. Det ville blitt veldig vanskelig hvis en skulle være i en situasjon der det å diskutere fremtidige modeller er et problem. Det er jo snarere tvert imot. En må hele tiden tilpasse seg den teknologiske utviklingen. En må hele tiden tilpasse seg hvordan problemene utvikler seg, hvordan spillene utvikler seg, og hvordan man skal håndtere dette.

Jeg er ikke sikker på at vi om ti år står her og diskuterer noe annet enn en lisensmodell, men det vet vi ikke. Vi har et standpunkt for hvordan vi ser for oss at fremtiden skal være, men i dag mener vi at enerettsmodellen kan fortsette.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:15:06]: Jeg takker for svaret. I VG 4. oktober 2013 sier Fremskrittspartiet:

«De har giftet seg med Norsk Tipping og ser ingen annen løsning hva gjelder finansiering. Da satser man på en gammel hest som ikke er fremst i feltet lenger.»

Mener Fremskrittspartiet fremdeles dette, at Norsk Tipping er en gammel hest som en ikke må satse på i fremtiden – gjerne om ti år?

Anders Anundsen (FrP) [13:15:36]: Jeg skal ikke dra noen hestespillanalogier her, men Norsk Tipping er det Norsk Tipping er, fordi det får lov til å være det.

Jeg er ikke sikker på at Norsk Tipping alene innenfor enerettsmodellen er fremtiden. Det er derfor Fremskrittspartiet sier at vi for fremtiden kan se for oss en lisensmodell for å få bedre kontroll med de utenlandske aktørene, for å sikre at de ikke omgår det norske regelverket, og for å sikre at en ikke kommer i en situasjon hvor andre i realiteten uthuler det som er enerettsmodellen.

Dette handler jo ikke først og fremst om Norsk Tipping, men det handler om hvordan vi som samfunn ønsker å ha spillpolitikken vår, innenfor eller utenfor Norsk Tipping, som er en veldig viktig og stor aktør – den eneste lovlige i Norge på en del områder innenfor spill. Jeg tror vi må erkjenne at da Stortinget i sin tid opprettet Norsk Tipping, så man ikke for seg hvordan verden skulle se ut i 2017.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:16:49]: Representanten Anundsen sa noe i sitt innlegg som jeg er helt enig

i, nemlig at når det gjelder framtidige spill, har vi ikke sett slutten på det. Det kommer til å komme mange andre spill på ulike flater. Da er det viktig at man har et lovverk som klarer å ta høyde for disse nye spillene. Som tidligere justisminister er representanten Anundsen opptatt av at man skal følge norsk lov. Vi har disse ulovlige spillene som det reklameres for hver eneste dag. Jeg regner med at også Fremskrittspartiet ser på det som problematisk. Utover det som denne meldingen foreslår av tiltak, hva ser representanten Anundsen for seg kan være tiltak for å få stoppet disse ulovlige spillene i Norge?

Anders Anundsen (FrP) [13:17:43]: Dette er en problemstilling som det er viktig å ta på alvor, og det har regjeringen også gjort. Det har vært samtaler med flere land for å sikre at en skal få til et system hvor en ikke videreformidler reklame for spill i Norge på kanaler som sender til Norge fra utlandet. Det har faktisk i stor grad vært vellykket. Den dialogen har i stor grad gitt resultater, selv om den ikke har gitt resultater over alt. Jeg tror det er viktig at vi fortsetter den dialogen for å sikre at en i størst mulig grad får bukt med det som ikke kan sendes som reklame i Norge. Samtidig tror jeg vi er nødt til å ta inn over oss at vi er en del av en verden, den verdenen blir stadig mer teknologisk kompleks, og det er stadig vanskeligere å sensurere bort innhold vi ikke ønsker. Det er en krevende situasjon fremover som jeg er helt overbevist om at både regjeringen og Stortinget tar på alvor.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:18:56]: For noen er pengespill uproblematisk moro. For andre ødelegger det livet. Omtrent 120 000 mennesker i Norge er spillavhengige eller står i fare for å bli det. Det er med blikket rettet mot dette at Kristelig Folkeparti har arbeidet med regjeringens spillmelding.

Aller først vil jeg si at det er flott at regjeringen har frettet enerettsmodellen, dvs. Norsk Tipping, og sånn sett anerkjenner at skal vi kunne styre pengespill politisk, er det enerettsmodellen som legger best til rette for det. Regjeringen skal ha honnør for å ha sikret den i hvert fall enn så lenge.

Når vi behandler saker som denne, er det viktig å understreke de sosialpolitiske elementene ved spillpolitikken. Myndighetene har et ansvar for å bekjempe spillavhengighet og sosiale utfordringer som følge av spill og gambling. De menneskelige tragediene som kan følge i kjølvannet av spillavhengighet, er alvorlige, og derfor er det viktig med en spillpolitikk som har som mål å begrense antallet som får problemer med spill.

Vi har en etablert tradisjon for at ansvarlighet settes først i spillpolitikken, og for Kristelig Folkeparti er det viktig at dette også skal være førende i framtiden. Kristelig Folkeparti har lyttet til flere aktører som arbeider med spillavhengighet, og har mottatt mange gode råd. Da vi arbeidet med representantforslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti om spillpolitikk, som var fødselshjelper for regjeringens spillmelding, kom organisasjonen Voksne for Barn med noen viktige og betimelige råd som står seg godt også i dag. De mente at det var viktig å øke fokuset på barns livsvilkår i spillavhengige familier. Det er viktig å anerkjenne at spillavhengighet ikke bare rammer

den spillavhengige selv, men hele familien – også barna. Spillavhengighet er ofte forbundet med tabu, skam, samlivsbrudd, arbeidsledighet og selvsagt en vanskelig økonomisk situasjon for hele familien. Det er viktig å vite om barns problemer ved foreldrenes spillavhengighet, og her trengs det kartlegging, forskning og faglig oppdatering på feltet.

Vi er som sagt fornøyd med at regjeringen freder enerettsmodellen. Det er først og fremst gjennom den vi kan styre pengespillpolitikken, ikke minst med tanke på å ivareta det sosialpolitiske aspektet. Det som er en stor utfordring i dag, er de ulovlige spillene som det reklameres for på norske fjernsyn hver eneste dag. Regjeringen burde etter mitt syn gjort langt mer enn det de foreslår for å stoppe disse spillene. Her har vi med spillselskap å gjøre hvor mange av dem gjemmer seg bort i skatteparadiser og ikke bidrar med en eneste krone til samfunnet, en industri som skor seg på menneskers spillavhengighet.

Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet foreslår derfor en rekke tiltak i denne meldingen som vi mener regjeringen burde lytte til. Vi ber regjeringen etablere blokkering av nettsidene til uregulerte spillselskaper, slik som Hamarutvalget tok til orde for. Vi ber regjeringen sørge for at Lotteritilsynet får mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene om transaksjoner til uregulerte spillselskaper og betalingsleverandører, og vi har fremmet en rekke andre forslag.

Vi mener altså at regjeringen kunne gått enda lenger enn det de tar til orde for i meldingen, selv om ett av tiltakene er bra. Jeg tror også at en varsling av dem som går inn på disse spillselskapenes side, om at disse spillene er ulovlige i Norge, en såkalt pop-up, kan bidra til at noen da velger ikke å benytte seg av disse spillene. Jeg tror dessverre at den massive markedsføringen av disse spillene på norske fjernsyn, der man bl.a. bruker tidligere idrettsstjerner for å reklamere for spillene, gjør at mange kanskje tenker at dette må da være lov. At tidligere idrettsstjerner lar seg friste til å være med på dette, er jo et tankekors i seg selv, men poenget er at vi må gjøre det vi kan for å stoppe disse ulovlige spillene, som også bidrar til at Norsk Tippings overskudd, som går til idrett, kultur og samfunnsnyttige organisasjoner, kan bli kraftig redusert hvis ikke vi får stoppet dette, men mest av alt for å ivareta dem som virkelig sliter med spillproblemer.

Kristelig Folkeparti fremmer også i dag et forslag der vi ber regjeringen utrede grunnlaget for å trekke Statens pensjonsfond utland ut av spillselskaper. Jeg finner det merkelig og ikke minst etisk veldig utfordrende å skulle forsvare slike investeringer. På den ene siden sier de aller fleste av oss at vi ønsker å stoppe disse selskapene i å reklamere for ulovlige spill, mens man på den andre siden synes det er greit at pensjonsfondet får investere i dem. I dag har Stortinget mulighet til å gi regjeringen i oppgave å utrede grunnlaget for å trekke disse selskapene ut, og jeg håper at Stortinget benytter seg av den muligheten.

Da tar jeg opp de forslagene som Kristelig Folkeparti er med på å fremme i denne saken, og så vil jeg komme tilbake igjen med hvordan vi forholder oss til de andre løse forslagene i saken i et senere innlegg.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:24:26]: Bare et helt konkret spørsmål til representanten, som i innlegget sa at regjeringen bør gjøre «langt mer» for å stanse reklamen på de tv-kanalene som sender fra utlandet. Hva konkret bør regjeringen gjøre?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:24:45]: Hvis det var slik at vi mente regjeringen hadde gjort nok, hadde det ikke vært behov for å fremme flere av de forslagene som Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti står sammen om. Mitt helt konkrete svar er: Se på de forslagene og se om det ikke er noe der som både regjeringspartiene og de andre partiene på Stortinget kan være med og støtte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:25:11]: Det ene forslaget som omtaler akkurat dette punktet, er forslag nr. 6, hvor det står:

«Stortinget ber regjeringen forsterke enerettsmodellen ved å hindre reklame for ulovlige spill på norske kanaler, om nødvendig gjennom bruk av omgåelsesprosedyren i AMT-direktivet.»

Det arbeidet er satt i gang. Representanten Bekkevold sa at regjeringen bør gjøre «langt mer». Hva mer er det regjeringen bør gjøre for å stanse denne reklamen?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:25:33]: Jeg må nesten bare gjenta svaret mitt: Les alle de forslagene som vi fremmer i denne saken, forslag som også Hamarutvalget har tatt til orde for, bl.a. blokkering av IP-adresser. Jeg tror at det her er mulig å gjøre langt mer enn det regjeringen foreslår, og jeg mener at vi skylder ikke minst de spillavhengige og deres familier å ikke strekke armene i været og gi opp ved første sving dersom det ser ut til at det ene forsøket ikke lar seg gjennomføre. Vi må prøve det vi kan for å unngå at disse spillselskapene får lov til å sende reklame for de ulovlige spillene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [13:26:31]: Denne meldingen har vært bebudet lenge, og behovet har også vært overmodent lenge. I likhet med andre områder der den teknologiske utviklingen setter dagsorden, har også spillpolitikken vært satt under et press.

Senterpartiet er sjølsagt godt fornøyd med at meldingen slår fast at enerettsmodellen skal ligge til grunn. Sjøl med Fremskrittspartiet i regjering, som jo er positivt til å slippe utenlandske aktører inn, ville en beslutning om å oppgi enerettsmodellen vært direkte oppsiktsvekkende, og det ville antakelig vært det samme som å «bomme juling» i Stortinget. Samtlige opposisjonsparti har for lengst reist et slags politisk vern rundt Norsk Tipping. I tillegg er det et overveldende flertall i befolkningen som ønsker å videreføre modellen. En undersøkelse på oppdrag fra Blå Kors viser at 73 pst. av befolkningen er imot å slippe utenlandske aktører inn på det norske markedet.

Det er da litt oppsiktsvekkende at regjeringspartiet Fremskrittspartiet fortsetter sin argumentasjon imot enerettsmodellen også i innstillingen. Ikke bare utgjør det en dobbeltkommunikasjon mellom Fremskrittspartiet i regjering og i storting, men det kan også gi et utydelig signal om den videre oppfølgingen av nødvendige tiltak for å videreføre enerettsmodellen.

Enerettsmodellen er viktig i den forstand at den sikrer at overskuddet av pengespill ikke tas ut i profitt, men i stedet kanaliseres til nytte for alle de frivillige organisasjonene, formålene, som hvert år, hver uke og hver dag gjør en uvurderlig innsats innenfor kultur, barne- og ungdomsarbeid, idrett, humanitær og annen samfunnsnyttig virksomhet, kort sagt organisasjoner som gir både aktivitet og mening i folks hverdag.

Bakteppet for hele meldingen er som nevnt at enerettsmodellen er under press, først og fremst av aktører utenfor landets grenser som via internett og tv-reklame fra fjernsynsselskap utenfor norsk jurisdiksjon henvender seg til et norsk publikum. Det er ikke en problemstilling av nyere dato, ei heller er ulike alternativer for å stoppe den aggressive markedsføringen ukjente eller uprøvde i andre land. Derfor er det litt rart at når regjeringen har tatt seg så god tid med å legge fram en melding for nettopp å adressere disse utfordringene, så framstår meldingen så uferdig på dette området. Senterpartiet har forståelse for at en avveining av ulike tekniske løsninger – og ikke minst av det juridiske knyttet til det – må være godt utredet for ikke å komme i konflikt med annet regelverk og med ytringsfriheten. Men det er jo grunn til å spørre hvorfor regjeringen ikke har sørget for en skikkelig utredning i forbindelse med dette meldingsarbeidet. Senterpartiet har derfor ønsket en mer offensiv melding, og vi deler også kritikken fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti i innstillingen på det punktet. Det norske spillmarkedet lekker som en sil, og gode formål mister store inntekter. Derfor haster det også med å tette smutthulla som utenlandske spillaktører utnytter gjennom internett og tv-reklame.

Jeg vil derfor varsle at Senterpartiet kommer til å støtte de fleste av de forslagene som Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti fremmer i innstillingen.

Det andre store spørsmålet som er til avstemning i dag, er valget av fordelingsnøkkel for spillemidlene til de humanitære og samfunnsnyttige organisasjonene. I valget mellom de to modellene har det for Senterpartiet vært avgjørende å sikre forutsigbarhet for flere enn de tre beredskapsorganisasjonene som i begge modellene er tilgode sett en videreføring av en fast prosentandel. Det er vanskelig å se hvordan de sju øvrige organisasjonene skal kunne skaffe seg tilsvarende forutsigbar finansiering til erstatning for dette inntektsbortfallet. La meg få lov til å legge til følgende: Senterpartiet har absolutt sympati med de organisasjonene som ikke er en del av 10H, og at de ønsker en likebehandling med de organisasjonene som har nytt godt av automatforliket. Imidlertid er det ikke helt godt gjort at det å frata de sju organisasjonene deres faste andel automatisk vil føre til at det frigis mer midler til øvrige organisasjoner. Jeg må også si at når det nå ligger an til et flertall for å redusere minstegrensen for søknad til 10 mill. kr, er det også et åpent spørsmål hvor store konsekvensene av det vil bli. Hvor mange vil være omfattet av det dersom en reduserer den grensa? Det forventer jeg at statsråden i dag kan gi oss en bedre begrunnelse for og en bedre oversikt over enn det meldingen har gitt.

På den bakgrunnen som jeg nå har skissert, har Senterpartiet landet på at vi kommer til å stemme for modell 2 i tråd med det forslaget som Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har fremmet i fellesskap. Så må jeg få lov til å komme tilbake til vår stemmegivning når det gjelder rekken av løse forslag i denne saken.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [13:31:45]: Representanten Arnstad var inne på det også i innlegget sitt – det er en lang rekke frivillige organisasjoner som er glad for at man ser ut til å lande på modell 1. Og som de peker på, handler ikke dette om å ta penger fra noen; det handler om å gi flere muligheten til å delta. Disse organisasjonene er skuffet, og som det står i dagens Dagbladet:

«Derfor føles det merkelig å høre at partier som vanligvis er opptatt av solidaritet, heller vil føre en politikk der de som allerede har mest, får mer.»

Dette er organisasjoner som ligger i alle fall Høyres hjerte nært, og jeg vil anta også Senterpartiets, når vi snakker om Sanitetsforeningen, Turistforeningen og andre.

Spørsmålet er: Hva vil Senterpartiets representant si til disse organisasjonene som mener at etter en overgangsordning som har vart i nesten 14 år, bruker man nå ordet «forutsigbarhet» for fortsatt å forfordle alle disse rekkene av organisasjoner, som endelig ser ut til å kunne få være med og få en større del av kaken, og at den blir mer rettferdig fordelt?

Marit Arnstad (Sp) [13:32:45]: Modell 1 er ikke noen prinsipiell avvikling av automatforliket. Modell 1 er ikke noen prinsipiell åpning for at alle skal stille på likefot. Modell 1 er en slags hybrid der tre av de ti organisasjonene fortsatt skal ha forutsigbar og sikker finansiering, mens de sju andre skal utelates. Det synes jeg er en merkerdighet. En har altså et slags kompromiss for det hele, og så har en funnet en knagg å henge det på, og den heter beredskap – beredskap i stedet for humanitært eller beredskap i stedet for kreftforskning eller andre ting. Det virker etter vår mening å være en hybrid, og jeg kan ikke se at den ordningen egentlig er så veldig prinsipiell.

Senterpartiet er også litt bekymret for at når grensen for søknadsbeløp nå reduseres til 10 mill. kr: Hva vil det bety for konkurransen om de midlene som ligger i potten? Det er et uavklart spørsmål som Senterpartiet håper at det er mulig for flertallet og for statsråden å besvare i løpet av dagens debatt.

Ketil Kjenseth (V) [13:34:07]: Representanten Arnstad har utviklet en skepsis til å redusere grensen til 10 mill. kr for å ta del i ordningen. 10 mill. kr i stedet for 20 mill. kr, eller 15 mill. kr, som komiteen innstilte på, betyr at det blir større konkurranse om de midlene som er til fordeling. Så er det jo slik at Kreftforeningen får anledning til å søke på midler. De blir ikke utelukket fra ordningen, det blir bare ikke øremerkede midler.

Så er det nevnt her at en ikke tar penger fra noe sted, men det gjør en, faktisk, for vi har jo alle de organisasjonene – opptil hundre – under 10 mill. kr som nå ikke får anledning til å ta del i denne ordningen lenger. Det er ganske mange pasienter og brukerorganisasjoner som blir fratatt muligheten, og som mister 300 000, 400 000, 500 000, 600 000 – ja 700 000 kr – årlig. Det er et betydelig beløp. Så hvorfor den skepsisen til å senke grensen og la flere delta? Hvor mye beredskap skal de store drive for så mye penger?

Marit Arnstad (Sp) [13:35:11]: Vi har jo stilt et åpent spørsmål om hva det betyr å senke grensen, og jeg håper at debatten i dag kan avklare hvor mange flere det er som faktisk får mulighet til å komme inn og søke, og hva det betyr for konkurransen om midlene.

Når det gjelder valget mellom modell 1 og modell 2, er det klart at det er en avveining en er nødt til å gjøre i et hvert parti. En kan sjølsagt prøve å se prinsipielt på det, at en nå skal avvike alt som har med automatforliket å gjøre. Men det er ikke det flertallet går inn for; flertallet går inn for å lage en blanding av det ene og det andre, der enkelte organisasjoner fortsatt blir sett på som litt spesielle, mens andre skal konkurrere. Det er på en måte den hybriden vi synes virker litt pussig. Den er ikke mer prinsipiell enn det vil være å legge seg på modell 2 og videreføre den forutsigbare finansieringen for de ti organisasjonene som har hatt den de siste årene.

Ketil Kjenseth (V) [13:36:06]: Alternativ 1, som blir vedtatt i dag, er et forslag som stammer fra den rød-grønne regjeringa, og som den daværende regjeringa mente ikke var en hybrid, tydeligvis, og en skulle avvike dagens overgangsordning. Da bør vi diskutere noen av prinsippene. Jeg er glad for at representanten Arnstad var inne på at diskusjonen om de prinsipielle føringene kanskje er litt forbigått i stillhet her, for det sies f.eks. ikke så mye om hva det humanitære bidraget skal være i denne meldingen, kontra hva som er det samfunnsnyttige. Den diskusjonen er også uklar.

Men hva har skjedd siden sist, i og med at Senterpartiet nå ikke støtter sin forrige modell, fra da de selv var i regjering, og i dag mener at det er en hybrid, og at dagens modell er mer prinsipiell, når egentlig langt færre får ta del i de pengene med den ordningen som Senterpartiet i dag støtter?

Marit Arnstad (Sp) [13:37:10]: Det som har skjedd, er at det er lagt fram en melding som Stortinget får drøfte, og dermed har stortingsgruppene i de ulike partiene fått mulighet til å gå igjennom de modellene som er framlagt, på en grundig måte – og det har vi sjølsagt gjort. Det er ikke nødvendigvis enkle avveininger. Det har det ikke vært i denne saken heller. Men vi mener at det mest fornuftige ville vært å sikre en forutsigbar finansiering for alle de ti, også i perioden framover. Vi påpeker bare at det ikke er så veldig mye mer prinsipielt å la tre av de ti få lov til å være innenfor et slags forutsigbart regime, mens resten av de ti skal konkurrere. Det er også vanskelig å se hvorfor en absolutt har valgt knaggen «beredskap» framfor andre viktige samfunnsformål når en skal argumentere og begrunne den modellen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ketil Kjenseth (V) [13:38:20]: Jo mer ideologien preger et politisk saksfelt, desto viktigere er det med et godt kunnskapsgrunnlag. Det er mye ideologi, for ikke å si mye politikk, i spillpolitikken.

For en sosialliberaler er spillpolitikk et område der flere politiske hensyn må vurderes opp mot hverandre. Viktigst er det sosiale ansvaret, som også løftes fram som det viktigste målet for spillpolitikken i meldingen. Et annet hensyn er behovet for en spillmodell som ikke er så detaljert

og gjennomregulert at den kaver imot enhver teknologisk utvikling. Et tredje hensyn er at pengespill ikke bare skal være en inntektskilde for samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur, men også bidra til det sivile samfunnets uavhengighet og utvikling på egne premisser.

Til det siste først: Fordelingen av tippeoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner er et av de mest omdiskuterte tiltakene i meldingen. Venstre har landet på å støtte regjeringas foretrukne alternativ 1, der støtteordningen åpnes noe og færre organisasjoner får støtte basert på hevd. Denne modellen hadde noen svakheter, som at Flyktninghjelpen faller ut dersom deres aktivitet i hovedsak finner sted i utlandet. Jeg er derfor veldig glad for at Venstre har fått regjeringspartiene med på et avtalepunkt der vi gjennom en flertallsmerknad i revidert nasjonalbudsjett for 2017 legger føringer for statsbudsjettet for 2018, når disse endringene skal tre i kraft, slik at Flyktninghjelpen kan få videreført sin aktivitet sett i lys av dette inntektsbortfallet. Så legger vi til grunn at regjeringa følger med på konsekvensene for andre organisasjoner som fortsatt er med i ordningen.

Jeg er også glad for at Venstre og regjeringa og resten av Stortinget, slik jeg skjønner det nå, er enige om å senke terskelen for å kunne søke støtte fra ordningen til 10 mill. kr. Det er viktig for mange organisasjoner som også er et nasjonalt nav for frivillighet rundt om i landet. Til sammen bidrar disse endringene til en mer åpen og mer dynamisk ordning der flere organisasjoner kan søke på sammenlignbare og objektive kriterier.

Selv om ordningen ble opprettet som en kompensasjon for tapte automatinntekter, er det ikke riktig at en nasjonal støtteordning for all framtid skal sementeres på slike premisser. Jeg synes det er litt rart at Arbeiderpartiet har snudd 180 grader i forhold til det som var deres egen modell i denne saken da de selv satt i regjering.

Jeg har registrert at en del organisasjoner kanskje er vel så opptatt av at det nå blir ro og forutsigbarhet om ordningen framover, som av hvilken modell vi i dag velger. Jeg tror at den løsningen som Venstre nå har landet på, er den som er best egnet til å skape slik ro, i motsetning til den snuoperasjonen Arbeiderpartiet har foretatt. Når det er sagt, mener Venstre at vi ideelt burde sett på hele tippenøkkelmодellen på ny, da det å sementere støtte til tre beredskapsorganisasjoner heller ikke er ideelt. Det å gjøre frivillighet og sivilsamfunn avhengig av overskudd fra statlige pengespill er uheldig både for sivilsamfunnet og for spillpolitikken. Derfor har vi lagt inn et eget forslag om å se på hvordan overskuddet fra Norsk Tipping kan fases inn på statsbudsjettet, og om en gjennomgang av prinsipper og kriterier for statlig støtte til frivillige organisasjoner. Målet må være armlengdes avstand også for Norsk Tipping.

Sist vi diskuterte pengespill i denne sal, ble helseformål lagt inn i tippenøkkelen. Mange av de berørte organisasjonene den gangen er også berørt når vi i dag diskuterer en helt annen del av tippenøkkelen. Jeg kunne også nevnt at vi diskuterer effekten av dagens vedtak for kreftforskning, mens statlig støtte til forskning strengt tatt burde komme fra andre poster på statsbudsjettet enn den som skal støtte opp under frivilligheten. Det er en del her som ikke henger sammen. Det er mange pasient- og brukerorganisasjoner som i dag helt mister både støtte og anledning til å søke videre støtte. Hva som er forskjellen på Kreftforeningen og

Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte – man kan dø av både kreft og nyresvikt – og at en pengesum i et sekretariat skal utgjøre forskjellen på den viktige jobben som de begge gjør, er litt vanskelig å se. Derfor burde vi også ha en helhetlig gjennomgang av tippene.

Det er mange aktører, mange departement, som i dag forvalter midler. Noe er på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, noe er på Kulturdepartementets budsjett, og andre deler av det er på Barne- og likestillingsdepartementets budsjett. Når vi ser på Barne- og likestillingsdepartementets tildelingskriterier, er de veldig objektive, men også veldig konkrete og detaljerte, mens andre deler av nøkkelen ikke har noe særlig konkretisering.

Venstre fremmer i dag også forslag om å be regjeringa legge fram en modell for en strengt regulert lisensordning. Jeg registrerer at regjeringa har lagt bort denne tanken og slår ring om enerettsmodellen. Konklusjonen er basert på to rapporter – én fra Rambøll, som slår fast at inntektsgrunnlaget for staten og frivilligheten neppe blir vesentlig berørt med en lisensmodell, og én fra Lotteritilsynet, som slår fast at enerettsmodellen er å foretrekke.

Jeg må få komme tilbake til ytterligere forslag fra Venstre i et nytt innlegg.

Jeg fremmer forslagene fra Venstre.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bård Vegar Solhjell (SV) [13:44:06]: Spelpolitikk er jo faktisk ein relativt viktig del av politikken i eit samfunn som Noreg, av minst tre grunnar: For det første – som fleire talarar har vore inne på – fordi mange faktisk deltek i spel, så det angår ganske mange menneske. For det andre – og la oss vere ærlege om det – fordi det er betydelege inntekter til ganske viktige formål, det er faktisk ei viktig finansieringskjelde. Samtidig skapar spel store problem for ein god del menneske – ikkje berre heilt få heller – og har dermed ganske store sosiale utfordringar knytt til seg. Særleg kombinasjonen av dei to siste tinga gjer at det krevjast eit spesielt stort ansvar frå oss politikarar og frå staten til å føre ein ansvarleg spelpolitikk, både fordi ein skal vere særleg merksam når viktige inntekter kjem frå noko som kan skape avhengnad og utfordringar, og sjølv sagt fordi det gjev ein spesiell balansegang. Eit klart fleirtal i Stortinget ser på enerettsmodellen som ein viktig del av svaret på dette.

Den andre delen av svaret synest eg er å stadig vere vilige til å utfordre oss sjølve når det gjeld nye verkemiddel i møte med teknologisk endring og innovasjon i den marknaden som det her dreiar seg om. Det synest eg meldinga gjer, i alle fall på enkelte punkt, men eg synest ikkje ho gjer det godt nok. Derimot vil eg gje ros til Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti, som eg synest har fremja mange både konstruktive og kloke forslag som SV i grove trekk kjem til å stemme for her i salen. Eg er kanskje litt overraska over at ikkje regjeringspartia kan støtte iallfall et par-tre av dei forslaga i innstillinga.

Når det gjeld ny modell for fordeling av tippemidlar til humanitære og samfunnsnyttige formål, står vi overfor det vi må kunne kalle ei reell og ganske vanskeleg avveging. Eg er kanskje litt overraska over tonen som enkelte har brukt i sine innlegg her oppe frå, f.eks. førre talar som liksom harselerte med «snuoperasjon», totalomvending osv.

Kanskje vi politikarar av og til kunne stå oss betre på å innrømme det når det faktisk er eit reelt dilemma vi står i, for på den eine sida skal ikkje organisasjonar kome dårlegare ut i dag fordi dei for mange år sidan valde å ikkje ha speleautomatar. Det er urimeleg. På den andre sida er det òg urimeleg om ein skulle kome dårlegare ut i dag fordi ein for 15 år sidan hadde speleautomatar – når det faktisk var heilt lovleg den gongen. Dette er det ein kallar eit uløysleg dilemma. Det finst ikkje ei perfekt løysing for alle – sånn er verda av og til – og eg trur ein med fordel berre kunne seie det og så heller reflektere over kva ein vil vektleggje mest.

Vårt syn er at modell 1 best løyser dette dilemmaet, sjølv om ingen av løysingane er perfekte. Det gjer den fordi det er den modellen som i dag og i framtida har størst grad av likebehandling mellom organisasjonar som bør likebehandlast. Ein rimeleg modell i framtida er trass alt det mest avgjerande omsynet, særleg fordi overgangsperioden til det har vore lang, og ein har visst om at det går den vegen, fordi det var det den førre regjeringa, den raud-grøne regjeringa, la opp til i slutten av vår periode.

Så er det òg sånn, så vidt eg kan bedømme, at dei fleste av organisasjonane – kanskje bortimot alle – økonomisk kan kome om lag like godt ut av det, sjølv om eg trur vi òg må innrømme at det vil gå ut over føreseielegheita deira. Det er ei utfordring som er absolutt forståeleg. Det ein kunne stille spørsmål ved, synest eg, er beredskapsargumentet. Det er ikkje openbart, og likevel vel vi å støtte det. Eg ser poenget med at det er spesielt.

Per no går vi imot å endre grensa til 10 mill. kr. Vi synest vi må vere konservative med å gjere det som kan bringe mange inn, når vi set ein del store organisasjonar i ein litt mindre føreseieleg situasjon, og vi vil då gå imot mange av Kristeleg Folkeparti sine lause forslag. Vi synest at ein bør gå igjennom dette først.

Så fremjar vi eit eige forslag som spesielt gjeld Flyktinghjelpa. Fordi dei ikkje vil ha moglegheit, som dei andre, til å søkje på den same potten, er dei i ein spesielt vanskeleg situasjon. Og det forslaget andre har fremja, gjev ikkje ein tilstrekkeleg klarleik og oppklaring i det, så vidt eg kan bedømme.

Eg tek opp det forslaget.

Presidenten: Da har representanten Bård Vegar Solhjell tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingen har bedt om ordet til replikk.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:49:32]: I desember la regjeringa fram stortingsmeldinga om pengespill. Det er den første helhetlege gjennomgangen av dette viktige politikfeltet siden 2003. I pengespillpolitikken er det hensynet til spillerne og de spillavhengige som har regjeringens førsteprioritet, og som derfor har vært førende for det som ligger i meldinga.

Enerettsmodellen, der Norsk Tipping og Norsk Rikstoto har enerett til å tilby de største og de mest risikofylte pengespillene, er et godt verktøy for å nå målene i pengespillpolitikken, er vi glad for at Stortinget i dag ønsker å slå ring om. Nordmenns spillelyst blir kanalisert til et attraktivt og allsidig spilltilbud som gis innenfor rammene av ansvarlighetstiltak. På den måten minimerer vi de negative konsekvensene som kan følge av pengespill. Samtidig bidrar modellen til å støtte samfunnsnyttige formål.

Enkelte sier at enerettsmodellen ikke fungerer, og at det har vokst frem et stort, uregulert marked. Vi har imidlertid et solid kunnskapsgrunnlag som viser at dette er ganske grunnløse påstander. Det er kun noen få spillere, rundt 4 pst. av befolkningen, selv om det er mange nok, som spiller hos de uregulerte aktørene. Denne gruppen har ikke vokst de siste årene, til tross for en voldsom utvikling i de digitale plattformene og et enormt markedsføringsstrykk. I grunnen er det ganske oppsiktsvekkende at disse tallene ikke har økt, og vi skal være veldig takknemlige for det. Regjeringen mener at enerettsmodellen fungerer godt i dag og ivaretar de sosialpolitiske målene på pengespillområdet. Men digitaliseringen har skapt nye utfordringer og muligheter for de fleste bransjer, og pengespillbransjen er ikke noe unntak. I stortingsmeldingen har regjeringen derfor foreslått flere tiltak for å styrke de regulerte aktørenes stilling og begrense de uregulerte aktørenes tilgang til det norske markedet.

Balansen er nøkkelordet i pengespillpolitikken. Det gjelder å finne den riktige balansen mellom de sosialpolitiske hensynene og attraktive spill, mellom behovet for restriksjoner og behovet for utvikling, mellom kontroll og frihet. Vi drøfter mange inngripende tiltak i meldingen, men det er flere vi ikke velger å gå videre med. For eksempel mener vi at DNS-varsling heller enn blokkering av nettsider vil kunne fungere som et effektivt informasjonsverktøy, samtidig som vi ikke risikerer å blokkere utilsiktet områder på internett. Vi jobber for å få et eksplisitt unntak for pengespillreklame når AMT-direktivet, som regulerer tv-sendinger i EU og EØS, nå skal revideres, og vi er i dialog med ESA og kommisjonen for å utrede handlingsrommet for nasjonale tiltak under dagens direktiv.

Fordeling av overskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner er en ordning som vi legger frem forslag om skal gjøres permanent, at man nå skal gå bort fra overgangsordninger, og at flere, basert på objektive kriterier, skal få muligheten til å søke om tilskudd. Dette vil gi en enklere og mer rettferdig og bedre ordning. Vi kan se hva veldig mange av de frivillige organisasjonene skriver i en kronikk i Dagbladet i dag:

«Derfor føles det merkelig å høre at partier som vanligvis er opptatt av solidaritet, heller vil føre en politikk der de som allerede har mest, får mer. Det blir ekstra kynisk å framstille det som at man tar penger fra 10H-organisasjonene. Det har aldri vært meningen at dette skulle være en permanent ordning. Hvor lenge skal noen organisasjoner tjene på at de valgte å ha spilleautomatinntekter, noe alle i ettertid ser var galt? Dette er en oppfordring til de øvrige partiene på Stortinget om å velge den solidariske løsningen. La oss være tydelige: Dette er ikke å ta penger fra noen – det er å gi mange flere muligheten til å delta.»

Jeg håper at alle stiller seg bak den modellen som vi går for i dag, og at det vil være til det beste for hele frivilligheten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [13:54:42]: Det jeg tror vi kan være enige om i denne salen, er at uansett hvilken modell som skulle bli vedtatt, er det viktigste vi må gjøre, å sikre den norske spillmodellen og sikre at vi også i framtiden kan

ha en vekst innenfor disse midlene, slik at organisasjonene kan få økt forutsigbarhet og økte midler.

Jeg hører at statsråden sier at det for denne regjeringen er de spilleavhengige som er førsteprioritet. Da undrer det meg hvorfor statsrådets parti stemmer imot samtlige av de forslagene som vi fremmer for å verne om enerettsmodellen og for å verne om de spilleavhengige. Hvorfor vil ikke statsråden gi Lotteritilsynet de verktøyene som de ber om? Hvorfor vil ikke regjeringen stoppe den ulovlige reklamen? Og hvorfor lar regjeringen kjendis og andre ture fram med markedsføringen av utenlandske spillingselskap?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:55:40]: Først vil jeg si at jeg er veldig glad for at vi i dag samler oss om enerettsmodellen, og at Stortinget også er så tydelig på at det er hensynet til de spilleavhengige som er viktigst. Så vil jeg si – til det å utvide fullmaktene til Lotteritilsynet – at et av forslagene som i dag fremmes fra Arbeiderpartiet, er jo allerede praksis, så der må det kanskje være en misforståelse.

For det andre: Når det gjelder reklame for uregulerte pengespillaktører, så er det noe vi jobber med opp mot ESA og EU-kommisjonen. Kulturdepartementet gjennomførte et seminar i London for noen måneder siden, og når det f.eks. kommer til blokkering, ser vi at det de landene som har innført det, sier, er at det har en konsekvens for informasjonen blant publikum, men at vi ellers ser at det ikke er så veldig effektivt.

Arild Grande (A) [13:56:45]: Jeg registrerer at kulturministeren sier at vi er glade for at vi samler oss om enerettsmodellen, og jeg skulle ønske at jeg kunne dele de ordene. Men når vi hører Høyres representant her, Framskrittspartiets representant og Venstres representant – som til og med har fremmet forslag om å bryte opp enerettsmodellen – så undrer jeg meg på hvor sterk den samlingen er, og har kulturministeren egentlig ryggdekning i eget parti for å kunne hevde at vi nå samler oss om enerettsmodellen? Jeg hører et helt annet signal, om at regjeringens partiene nå vurderer å åpne opp hele denne balletten, og da har vi virkelig en situasjon hvor framtiden for organisasjonene, uavhengig av hvilken modell man velger, er i spill.

Det jeg ikke får noe svar fra statsråden på, er: Hva har egentlig statsråden brukt tiden sin på – når det allerede for to år siden ble varslet at det skulle komme tiltak i den meldingen som nå ligger til behandling, men hvor det ennå ikke er fremmet et eneste tiltak som faktisk effektivt vil beskytte enerettsmodellen og de spilleavhengige?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:57:51]: Når en regjering legger frem en stortingsmelding hvor vi anbefaler Stortinget – i dette tilfellet – å slutte ring om enerettsmodellen, så er det vanskelig å være veldig mye tydeligere, også når de to partiene i dag stiller seg bak det. Så jeg må nesten si at jeg tror representanten Grande hører det han vil høre, og så er det ikke så mye mer jeg kan gjøre med det. I dag får vi et flertall som ønsker at enerettsmodellen skal være den modellen vi styrer etter i pengespillpolitikken, og det er jeg veldig glad for.

Når det gjelder reklame fra utenlandske pengespillaktører, eller når det kommer til blokkering, så er det riktig at vi har vurdert det. Vi mener at mange av de tiltakene er

inngripende tiltak, som vi mener ikke vil ha den effekten som er ønsket, og at vi derfor ikke har anbefalt det overfor Stortinget.

Arild Grande (A) [13:58:58]: Da må jeg bare si at enten har ikke statsråden fulgt med på debatten i dag, eller så har hun ikke kontroll på egne tropper i Stortinget. For det vi hører fra Eidem Løvaas her, er at man står ved det i dag, men at dette skal man vurdere – helt uavhengig av det vi vedtar i dag – ganske raskt. Vi hører fra Anundsen at de er direkte mot det regjeringen foreslår for å sikre enerettsmodellen, og vi får til og med et forslag fremmet av Venstre i dag, som vi skal votere over, som handler om at man skal åpne opp for lisensiering av spill. Dette viser helt tydelig at det kun er Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti som står ved modellen. Statsråden skal jammen meg være glad for at vi kan stå noenlunde samlet på tvers av de partiene, for skal man lene seg på egne parti, er det helt åpenbart at hele modellen er i spill. Når meldingen er så svak på tiltak og de stemmer mot vårt forslag, betyr det at regjeringen egentlig planlegger at hele denne diskusjonen skal åpnes opp?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:00:07]: Nå tror jeg jeg må være tydelig igjen – og nå kan jo jeg snakke i hvert fall for regjeringspartiene: Man kommer til å stemme for enerettsmodellen. Vi mener at i dag er det den modellen som best ivaretar de spilleavhengige, men den teknologiske utviklingen går raskt. Jeg tror at med tanke på både den digitaliseringen vi ser, og hvor raskt utviklingen er på teknologifeltet, så er det å si hvordan løsningen og modellene man skal gå inn for, er om 20 år, om 10 år, ganske vanskelig for noen hver av oss, både på mediefeltet, som Grande kjenner godt, og på pengespillområdet. Men i dag er det slik at Stortinget og et flertall på Stortinget slår ring om enerettsmodellen. Det er det vi ønsker skal være styrende i vår pengespillpolitikk, og det er hensynet til de spilleavhengige som er det absolutt viktigste i pengespillpolitikken.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:01:31]: Uansett hvilken modell man velger, er det organisasjoner som har vært inne i denne ordningen og mottatt spillemidler, som nå faller ut. Kristelig Folkeparti er veldig glad for at vi har fått Venstre og regjeringspartiene med på å senke dette taket fra 15 mill. kr – opprinnelig 20 mill. kr – til 10 mill. kr, men likevel er det organisasjoner som er små, som ikke vil kunne være inne i denne ordningen, og mange av disse organisasjonene frykter nå at det blir et klasse-skille i organisasjonslivet i Norge. En av disse organisasjonene er Antirasistisk Senter, som har mottatt spillemidler, men som nå faller ut av denne ordningen. Spillemidlene er de frieste av de frie midlene, og jeg lurer på om kulturministeren har tenkt seg en kompensasjon for de organisasjonene som nå faller ut, og som ikke lenger kommer til å være mottaker av spillemidler.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:02:38]: Det er vel derfor vi har hatt denne overgangsordningen i så mange år, i elleve år, nettopp for at man skal tilpasse seg en ny hverdag. Det er også derfor regjeringen valgte å utvide med ytterligere ett år, slik at man har mulighet til å

planlegge for endringene. Så er det slik at denne regjeringen – i et godt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre – har styrket frivilligheten. Med grasrotandelen som nå økes, og med momskompensasjon til frivilligheten er jeg glad for at vi har fått til en total styrking av frivillige organisasjoner.

Marit Arnstad (Sp) [14:03:41]: I mitt innlegg ba jeg statsråden om i dag å klargjøre noen ting når det gjaldt det med å redusere minstegrensen for søknadsgrunnlag til 10 mill. kr. Det er et forslag som kan bli vedtatt i Stortinget i dag, og da bør en vel kunne forvente at regjeringen har en oversikt over hvilke konsekvenser det faktisk får. Hvor mange flere som vil komme inn og konkurrere i ordningen, er det nødvendig for Stortinget å ha oversikt over før en behandler det forslaget.

Den modellen som regjeringspartiene her foreslår, er heller ikke veldig prinsipiell. Der har en også valgt å plukke ut noen organisasjoner som skal få lov til å få særskilte betingelser. Da lurer jeg på hvorfor en har valgt akkurat beredskap – hvorfor har en ikke valgt kreftforskning, humanitære formål eller andre ting? Hvorfor er det akkurat disse tre beredkapsorganisasjonene som skal behandles på en spesiell måte i forhold til de andre store, viktige oppgavene?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:04:38]: Det kan jeg fortelle representanten Arnstad: Det er fordi vi bygger på den rød-grønne regjeringens modell, som de la til grunn, der regjeringen Stoltenberg II sa at man «legger imidlertid opp til at tre organisasjoner som har særskilte beredkapsoppgaver sikres en fast andel etter overgangsperioden for å unngå at beredskap- og redningstjenester svekkes i fremtiden». Disse tre organisasjonene var Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp. Så vi gjør det som Stoltenberg-regjeringen la til grunn, følger den modellen som de valgte å sende på høring.

Så vet ikke jeg hva som er lite prinsipielt med det, men Stortinget har jo også slått fast, i beredskapsmeldingen, at beredskapen i Norge er helt avhengig av de frivillige organisasjonene. Så jeg er glad for at vi sikrer det.

Stoltenberg II-regjeringen sa også at det ikke er rimelig at tidligere automatinntekter skal fungere som et permanent kriterium for fordeling av disse midlene, og at man ønsket at dette skulle basere seg på kriterier som flere organisasjoner kunne søke på. Så vi foreslår en løsning (presidenten klubber) som baserer seg på den modellen som Stoltenberg II-regjeringen fremmet.

Presidenten: Da er tiden omme. Statsråden er nødt til å svare på det i sin neste replikk.

Neste replikant er representanten Ketil Kjenseth.

Ketil Kjenseth (V) [14:06:01]: Debatten om enerettsmodell og lisensmodell er en av dem som går her i dag, og er kanskje en av de mer prinsipielle.

Statsråden var selv inne på utviklingen med de uregulerte aktørene. Vi ser jo alle på tv-kanaler som sender fra utlandet, at det er store interesser i dette, og at de prøver å påvirke oss, og det er jo tydelig at det er mye penger i dette.

Statsråden og flertallet velger nå å gå videre med en enerettsmodell. Det betyr også at Norsk Tipping står over-

for en situasjon der de presses til å konkurrere med de uregulerte aktørene og de stadig større budsjettene som de kommer inn med. Frykter ikke statsråden da at dette vil føre til at Norsk Tipping blir en mer aggressiv enemonopolist i det norske markedet, og at vi dermed vil slite med de utfordringene vi har når det gjelder spilleavhengighet? For øvrig har Spilleavhengighet Norge gått inn for en lisensmodell og å ikke fortsette med en enerettsmodell.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:07:07]:

Jeg synes representanten Kjenseth stiller et veldig relevant spørsmål, for i spillpolitikken er det mange dilemmaer, og dette er en balansegang. Vi vet at Norsk Tipping nøye følger med på spillerne, merker seg dem og tar kontakt med dem for å tilby oppfølging hvis de ser at det er aggressiv spilling, samtidig som regjeringen har innført tapsgrenser. Så vi har gjort veldig mye, og vi har et godt kontrollregime for å ivareta de spilleavhengige. Det skal på den ene siden Norsk Tipping ivareta, samtidig som de også skal tilby nok attraktive spill, slik at spillerne ikke går over til andre typer spill som vi vet skaper mer avhengighet. Så dette er jo den balansen som skal ivaretas i spillpolitikken, men det er et viktig spørsmål representanten stiller.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Haukeland Liadal (A) [14:08:30]: Det er mye som står på spill når vi i dag debatterer framtidens spillpolitikk. Som mange har vært inne på, står utenlandske spill-selskaper i kø for å vinne markeder i Norge, noe som selvsagt utfordrer den norske spillmodellen, enerettsmodellen. Det er en modell som tar ansvar for en kontrollert spillindustri og er samtidig norsk idretts, norsk frivillighets og kulturens beste venn. Det er en modell som sammenlignbare land rundt oss misunner oss.

At en del utenlandske spill-selskaper er svært interessert i å komme inn på det norske markedet, er tydelig. Det brukes åpenbart enorme summer på å reklamere for ulovlige spill, på konsulenter og på annen type aktivitet for å tiltrekke seg oppmerksomhet.

Under innspillsmøtet med komiteen og ulike aktører fra spillbransjen fikk vi høre at tiden er overmoden for å slippe til kommersielle krefter i Norge. Aktører med stor profitt til private eiere, gjerne etablert i områder av verden som ikke akkurat er kjent for sin rettfærdige skattepolitikk, tok til orde for dette. Det er en usedvanlig dårlig idé. Ikke bare Arbeiderpartiet synes det, det har vi også idretten, frivilligheten og norsk kulturliv med oss på. Også mange i denne sal er enig i dette, at den norske enerettsmodellen, med en ansvarlig spillpolitikk, arbeider mot avhengighet og genererer milliarder i inntekter til lag og foreninger over hele landet. Modellen er verdt å kjempe for. Det er verdt å kjempe for at f.eks. hvert sekstiende øre av penger spilt hos Norsk Tipping, går til gode formål. Dette er kjernen i det vi debatterer i dag, det er også det som står på spill.

Jeg er glad for at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen la fra seg tanken om at det skulle bli konkurranse i spillmarkedet, men vi skal ikke glemme at dette egentlig var deres ønske, i hvert fall i deler av regjeringen. Det er muligens

også derfor vi ikke ser flere tiltak i dagens melding for å stenge ute de utenlandske spill-selskapene.

Som mor til tre ungdommer opprører det meg når jeg ser at deres typiske tv-kanaler er fulle av reklame for spill, hvor lett spill kan vinnes, og hvor overskuddet forsvinner til alt annet enn norsk idrett. Men dette er regjeringens ansvar. De hadde i dag mulighet til å komme med tiltak, i stedet vokser disse selskapene seg store og sterke på Høyre og Fremskrittspartiets regjeringssvakt, muligens var det også målet.

Sonja Mandt (A) [14:11:50]: Enerettsmodellen er en sikkerhet for regulering av at spill foregår i ansvarlige former, samtidig som spilleoverskuddet går til viktige oppgaver for samfunnet. Derfor er det bra at Høyre og Fremskrittspartiet nå forsvaret modellen, selv om Fremskrittspartiet i regjering og Fremskrittspartiets stortingsgruppe heller ikke i denne saken mener det samme, og at det også blir sådd tvil her i salen.

Spill er for mange gøy og spennende, men for noen er spill en utfordring, og det å avgrense det er viktig. Det finnes ulike former, og jeg håper at alle muligheter blir tatt i bruk. Vi ser at Norsk Tipping er i forkant, men vi ser at utenlandske spill-selskaper ikke har lyst til å gjøre det samme. Aggressiv markedsføring gjør at hverdagen for spilleavhengige er vanskelig. Det gjør inntrykk – i høring – å høre at folk som er innlagt for sin avhengighet, blir kontaktet av selskap som tilbyr gratis spill eller nye bonuser. Det er det samme som at polet skulle ringe til rusmiddelavhengige og fortelle om sin nye vin og gi gode tilbud. Det viser at slike selskaper bør bekjempes, ikke tillates å reklamere for sine spill – med eller uten gamle idrettsfolk og artister.

At det er nødvendig at samfunnet må investere i så mange behandlingstilbud for spilleavhengige som det nå gjøres – sammen med frivillige – viser utfordringene vi har. Spilleavhengige i Norge mener at det tilbudet som gis, er for dårlig, særlig i distriktene, og at det må mer kunnskap til om hva som kan gjøres bedre. Familier ødelegges, og for altfor mange rakner livet når spillingen overtar. Det bør bekymre oss.

Om flere får sjansen til å drive på spillmarkedet i Norge, øker det presset. Derfor fremmer vi også forslag som går på begrensning av reklame, også for de lovlige. Men når 90 pst. av tv-reklamen kommer fra de utenlandske spill-selskapene, må det settes inn tiltak overfor disse. Derfor har vi forslag om å hindre reklame for ulovlige spill.

Så har vi et annet tiltak som gjelder bingo, det er en 30-sekundersregel som gjør at folk får tid til å tenke seg om. Sammen med Kristelig Folkeparti ønsker vi å videreføre dette. Man trenger ikke å gjøre det spillet mer attraktivt, som det heter i begrunnelsen for å endre det. Målet må være at færre spiller. 30-sekundersregelen har vært effektiv for å redusere risikospilling, og derfor bør den beholdes – igjen for å dempe presset mot dem som er spilleavhengige.

Svein Harberg (H) [14:14:52]: Jeg har lyst til å slutte meg til de representantene som har vært på talerstolen og ærlig og oppriktig sagt at dette er krevende. Jeg har sagt det før, og jeg sier det igjen: Når vi diskuterer spillpolitikk, har jeg en ekkel følelse i magen. Gjør vi nå det riktige? Tar vi nå de grep vi burde ta? Det er krevende.

For det første er det krevende fordi denne aktiviteten avstedkommer en situasjon der mange mennesker får problemer. Her synes jeg ikke det er så interessant å tenke presenter, men det er mange mennesker og deres familier som får problemer fordi vi har denne aktiviteten. Heldigvis har vi gjort grep som gjør at det blir færre, og at det blir bedre oppfølging, men det er fortsatt en utfordring i spillpolitikken at vi vet at aktiviteten skaper problemer for enkeltmennesker.

Den andre utfordringen er at det er et tilbud i enorm endring. Her skjer det nye ting hele tiden. Brukervanene endrer seg. Det er nye plattformer. Det er helt nye måter å tenke på. Generasjoner tenker på en helt annen måte. Og det tredje er selvfølgelig det internasjonale aspektet som gjør at tilgangen over landegrensene er en helt annen enn i dag. Dette skal vi forholde oss til og lage en streng, men rettferdig politikk. Det òg er utfordrende.

Norsk Tipping har riktignok innført en innsatsgrense, og det må vi kunne si at er etter at vi fra komiteen har tatt det opp med dem flere ganger. Men jeg blir litt forundret når det er snakk om utenlandske selskaper som driver så veldig aggressiv markedsføring, samtidig som Norsk Tipping glorifiseres. Det er jo mye markedsføring fra Norsk Tipping òg, og de har et klart uttalt mål om å nå flere unge med sin aktivitet. Jeg synes det er krevende, men vi må finne de beste løsningene i den situasjonen vi er i.

Så er det dette med hvem som skal få av overskuddet. Ja, det òg er krevende. Noen ramler ut. Noen vil få endrede rammebetingelser. Det er for så vidt ikke noe nytt i politikken. Og der har vi òg prøvd å finne den ordningen som gir mest mulig rettferdighet og mest mulig tilgang.

Så må jeg si at når vi hører folk fra de rød-grønne partiene som stiller spørsmål ved hvordan vi har kommet fram til det vi har gjort, ja, da kan vi jo referere til deres eget budsjettframlegg i overgangen på vei ut av regjeringskontorene, der de nettopp valgte disse tre organisasjonene til å motta disse midlene. Det er altså ikke noe nytt.

Arild Grande (A) [14:18:17]: Det påstås fra regjeringspartiene fra denne talerstolen at den rød-grønne regjeringen hadde landet på en modell. Det er med all respekt feil, og det hevdes at man her har skiftet mening. Det er ganske interessant at den kritikken kommer fra partier som for det første allerede nå i denne debatten varsler på forhånd at de kommer til å endre mening, og at de kommer til å diskutere hele den norske spillmodellen på nytt i neste stortingsperiode eller på sikt. Samtidig vet vi at de samme regjeringspartiene har skiftet syn ikke bare én gang, men *to* ganger når det gjelder inngangskriteriene, hvor regjeringen først foreslo at grensen skulle være på 20 mill. kr, så endret man gjennom forhandlinger i komiteen til 15 mill. kr, og så får vi nå et løst forslag i salen hvor det skal tas stilling til 10 mill. kr.

Det vi hører gjennom debatten her, er at det kun er Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti som står opp for den norske modellen, som for fremtiden sikrer inntekter til kultur, frivillighet og idrett. For Høyre er visstnok klar til å drøfte nye modeller ganske snart. Fremskrittspartiet sier åpent at de er imot enerettsmodellen, og Venstre fremmer forslag om lisensordning. Det er jo det som er det nye i denne debatten, som vi opplever her i dag, og det synes jeg faktisk er ganske dramatisk. For uansett hvilken modell vi velger – og vi kan diskutere til

krampen tar oss, størrelsen på nøkler osv. – vil det som vil være avgjørende for alle organisasjonene i denne ordningen, være at vi også for fremtiden klarer å bevare en spillmodell hvor vi hindrer de ulovlige spillene, og hvor vi sikrer at inntektene kommer fellesskapet, frivilligheten, idretten og kulturen til gode.

Kulturministeren påstår her i salen at de nå står opp for enerettsmodellen, men da anbefaler jeg kulturministeren å ta en prat med sitt parlamentariske grunnlag i Stortinget.

Så spurte Senterpartiets Marit Arnstad om hva konsekvensene vil være ved å senke inngangskriteriet til 10 mill. kr. Vi trenger, før vi kan ta stilling til et sånt forslag, at kulturministeren til Stortinget sier noe om: Hva vil dette medføre i antall organisasjoner, og hvordan vil dette påvirke tildelingen framover?

Så vil jeg komme med en stemmeforklaring: Arbeiderpartiet støtter forslagene nr. 18 og 19, fra Kristelig Folkeparti og forslag nr. 21, fra Venstre.

Så en liten kommentar til forslag nr. 27: Vi mener at Flyktninghjelpen er ivaretatt med det forslaget vi fremmer om å gå for modell 2, men jeg skjønner at det her fremmes, da den faller helt ut gjennom modell 1, og jeg forutsetter at regjeringspartiene finner løsninger, selv om det ikke sikrer forutsigbarhet og trygghet slik det er fremmet i dag.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:21:43]: Jeg er som sagt glad for at regjeringspartiene og Venstre støtter Kristelig Folkeparti i å sette minstegrensen i søknadsgrunnlaget for Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner til 10 mill. kr. Jeg ser fram til å høre kulturministeren si noe om konsekvensene av dette. Men jeg håper at regjeringspartiene og Venstre også vil være med på å vurdere forslag nr. 14, nemlig at vi ber regjeringen ved fordelingen av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner legge hele organisasjonens totale kostnader til grunn for beregningen – og ikke bare sentralledet.

Ellers er jeg glad for at Arbeiderpartiet varsler at de støtter Kristelig Folkepartis forslag nr. 18 og 19 – nr. 18 er å be regjeringen om å kartlegge tilbudet til spilleavhengige og fremme forslag til tiltak som bedre ivaretar spilleavhengige der mangler avdekkes. For det viser seg at når det gjelder tilbudet til de spilleavhengige, er det ganske ujevnt fordelt rundt om i landet, det er litt avhengig av hvor du bor. Og sånn bør det ikke være. Så jeg er glad for den støtten. Jeg håper også at regjeringspartiene og Venstre vil vurdere å støtte disse to forslagene. Jeg kan ikke se at det skulle være noe i veien for det.

Når det gjelder forslag fremmet av de partiene som ikke sitter i komiteen, vil jeg bare varsle at Kristelig Folkeparti vil støtte Venstres forslag nr. 21 og 25.

Ketil Kjenseth (V) [14:23:51]: Til debatten om enerettsmodellen og en lisensordning, som Venstre fremmer forslag om i dag: Noe av det vi diskuterer knyttet til en lisensordning, er nettopp ønsket om å regulere dem som vi i dag ikke får regulert. Og da snakker vi om det digitale kringvernet. I hvilken grad er Norge i stand til å holde aktører utenfor? Det ser vi i dag er svært vanskelig, enten fordi det kommer spillmuligheter på internett, eller fordi man kan reklamere på tv, tv-sendinger som sendes fra helt andre land, til norske forbrukere i Norge, og hvor vi er del

av internasjonal lovgivning, som Stortinget vanskelig kan gripe inn i.

Dette er, som flere har vært inne på, en krevende debatt. Venstres holdning til dette er ikke at vi vil oppheve enerettsmodellen fordi det er et monopol som bare idretten vinner på. Tvert imot – vi ønsker å bevare og regulere den type aktivitet. Og igjen, med en sånn diskusjon kan det komme enda flere til gode enn dem som får muligheten til å få fordelt midlene i dag.

Så til diskusjonen om tilgangen til tippemidlene og de 10 mill. kr som nå blir satt som en grense for å ta del i midlene: Ingen har vært veldig konkrete på hvor mange som faktisk taper på det, og det er altså opp mot hundre organisasjoner som nå ikke får tilgang til disse midlene. Det er jo et betydelig antall, og at svært få diskuterer den konsekvensen, er litt overraskende. Venstre prøvde på å få inn et forslag der vi tar litt av potten og setter av til fordelingsnemnda i Bufetat, som allikevel fordeler til alle disse organisasjonene allerede på ganske objektive kriterier. Det har vi ikke nådd fram med, men vi er veldig glad for at flertallet går inn for at det skal være 10 mill. kr, det er tross alt mer demokratisk. Det gir flere anledning til å få tilgang til pengene. Etter hva jeg så av komitéinnstillingen, innstilte alle de store partiene på at 15 mill. kr skulle være grensen. Man er kommet ned fra 20 mill. kr, men det ville vært en veldig topping av midlene. De som har vært på oss i disse debattene om fordeling av midlene, er alle de store institusjonene som har råd til å ha et lobbyapparat, mens alle de hundre som sliter med å få endene til å møtes, ikke har de ressursene. Noe vi også skal merke oss i denne debatten, er at vi gjør noen av de sterkeste betydelig sterkere uten at vi gir dem et klart mandat for hva de skal bruke pengene til.

Svein Harberg (H) [14:27:04]: Først av alt skal det ikke være tvil om at den rød-grønne regjeringen tok sine bestemmelser. Jeg refererer fra budsjettet som ble lagt fram for 2014:

«Det er ikke rimelig at tidligere automatinntekter skal fungere som et permanent kriterium for fordeling av disse midlene.»

Det skrev de altså. Og de skrev at på grunnlag av høringen hadde departementet fastsatt nye kriterier for hvilke organisasjoner som kan søke om disse midlene. Og det stod at de som var i ordningen i dag, skulle over i en ny ordning basert på de nye, mer objektive kriteriene. Og til slutt står det:

«Regjeringen» – altså Stoltenberg II – «legger imidlertid opp til at tre organisasjoner som har særskilte beredskapsoppgaver sikres en fast andel etter overgangsperioden for å unngå at beredskap- og redningstjenester svekkes i framtiden. Dette gjelder Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp.»

Det er ganske tydelig. Jeg hører at Grande mener de ikke hadde bestemt seg for noe, men det hadde de altså, og det er det som videreføres. Det må jo være bra.

Så bare et lite punkt som har fått lite omtale – representanten Mandt var for så vidt inne på det, med motsatt fortegn av det jeg vil – om at i bingoaktiviteten er det nå en liten endring som gjør det mer attraktivt å spille på bingo-spillene til disse entreprenørene. De har hatt en stor nedgang fordi Norsk Tipping har satt inn automater som du kan stå og spille på kontinuerlig, mens det har vært sterke

krav om at det skal være 30 sekunder mellom spillene hos de andre. Det er jo særdeles ulike vilkår. Nå retter vi litt opp i det, slik at de kan få sin inntekt.

Til slutt en kommentar til hva det er enighet om og ikke. Jeg synes kanskje Arild Grande kunne ventet til avstemningen. Da vil han se at det er et solid flertall i Stortinget for å videreføre enerettsmodellen. Det er altså avstemningen i salen som forteller det. Det må være ganske desperate tanker som gjør at en må prøve å så tvil om det når en om få timer skal ha en avstemning som viser at det er stor enighet om det. Men samtidig er det slik at flere talere, inklusive meg selv, er klar over at dette endrer seg så fort at vi må være villige til å se hvordan det endrer seg.

Det er utdelingen av overskudd til gode organisasjoner som er bærebjelken i denne virksomheten til Norsk Tipping. Det er en politisk skillelinje i akkurat den debatten som det er viktig å være oppmerksom på. Vi vil ikke – uansett deltagelse og overskuddsresultater – at den skal være den eneste rette. Det tror jeg heller ikke Arbeiderpartiet og Arild Grande ønsker. Hvis inntektene til organisasjonene går ned, må vi gripe fatt i det.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [14:30:22]: Representanten Harberg korrigerer det ene av de to budskapene i innlegget til Grande, så da kan jeg korrigere det andre.

På side 141 i stortingsmeldingen står regjeringens forslag om 15 mill. kr, så det er ikke noe man har ombestemt seg på. Det var det som ble fremmet som forslag i meldingen, og så har Stortinget nå senere et forslag til behandling om hvorvidt man skal senke grensen til 10 mill. kr. Det kan godt hende kulturministeren ønsker å si noe mer om det, men det er altså Stortinget som har tatt initiativ til det. Det er Kristelig Folkeparti som har fremmet forslaget og får flertall for det – og bør vel være glad for at det får flertall, for jeg regner med at de har gjort seg refleksjoner om hvorfor de ville ha det slik. Jeg er veldig glad for at Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet også støtter dette forslaget.

I tillegg vil jeg bare nevne at Høyre og Fremskrittspartiet også støtter forslag nr. 18 og forslag nr. 19 fra Kristelig Folkeparti, slik at det også er referert.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:31:32]: Jeg har lyst til å si at jeg håper flertallet som i dag støtter enerettsmodellen, gleder seg. Dette er en gledens dag for mange der ute, for mange familier og andre som er berørt av spilleavhengige, og som i dag er glad for at Stortinget legger opp til en forsvarlig spillpolitikk, der vi setter hensynet til de spilleavhengige aller, aller først. Og jeg tror vi som politikere skal være litt bevisst på at politisk spill kanskje ikke bør overskygge denne debatten, som er viktig for så mange folks liv. At det er mange barn, ektefeller og pårørende som opplever en forferdelig hverdag på grunn av at det er en spilleavhengig i familien, skal vi ha respekt for. Derfor gleder jeg meg over at et flertall i salen her i dag er så tydelig på at enerettsmodellen slår vi ring om – den skal være det helt sentrale i spillpolitikken.

Så er det viktig for meg bare å si at når det kommer til tv-reklame for uregulerte pengespillaktører, jobber vi fra regjeringens side aktivt for å få inn et eksplisitt unntak for pengespillreklame i direktivets virkeområde, nettopp for å få et større handlingsrom for nasjonale tiltak. Nylig fikk jeg positive signaler fra kommisjonen om at det kan være mulig å iverksette nasjonale tiltak med dagens direktiv.

Det er også grunnlaget for at i hvert fall regjeringspartiene ikke støtter forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, nettopp fordi det er en god prosess for det, og der vi får veldig gode signaler.

Det andre er knyttet til blokkering og DNS-varsling. Vi hører nå fra veldig mange av dem som har innført det, at det det gir en effekt på, er informasjonstiltak, og at det ikke er et tiltak egnet for å stanse ulovlige spilltilbud.

Til forslaget om å utvide Lotteritilsynets fullmakter og flere andre forslag: I hvert fall ett av dem er allerede iverksatt. Det er grunnen til at i hvert fall regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, ikke støtter de forslagene som fremmes av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Dette er ting som er i prosess, forslag som er praksis allerede i dag.

Jeg opplever at det er veldig stor enighet i denne salen om pengespillpolitikken framover.

Presidenten: Neste taler er representanten Arild Grande, som også er fungerende saksordfører, og dermed fortsatt får 3 minutters taletid.

Arild Grande (A) [14:34:48]: Først til historiskrivning. Ja, det er riktig at vi mente – og fortsatt mener – at det at man tidligere hadde automatintekter, ikke skulle være grunnlag for den framtidige tildelingen. Det står vi ved. Samtidig er det slik at når man lager nye modeller, er det ulike hensyn man skal ivareta. Som jeg sa tidligere i debatten: Det er fordeler og ulemper med både modell 1 og modell 2, og vi har gått grundig inn i dem, med et åpent sinn.

Når vi skal ta stilling til saker som er særdeles viktige for dem det gjelder – organisasjonene – men også for de formålene som organisasjonene har, er det viktig at Stortinget evner ikke bare å tenke prinsipielt, men også å tenke rasjonelt på hvordan de grepene vi gjør i dette hus, påvirker hverdagen til organisasjonene, til folk. Vi har landet på, etter mye tenking, at modell 2 er den som best ivaretar hensynet til beredskapsorganisasjonene – som vi også var opptatt av, som det helt riktig pekes på, og som ivaretas i begge modellene – at vi sikrer forutsigbarhet for de 7H, som var inne i ordningen, men som med modell 1 vil risikere store kutt og reduksjon i sin virksomhet og i sitt arbeid overfor medlemmer og andre folk, og at man slipper til nye organisasjoner, som vil være de som i framtiden vil oppleve den største veksten. Det har vi landet på, og det mener vi ivaretar og balanserer flere ulike hensyn.

Hadde Høyre bare vært like ivrig etter å jobbe for tiltak som sikrer den norske enerettsmodellen, den norske spillmodellen og de spilleavhengige, som de har vært etter å granske gamle dokumenter, tror jeg at vi kunne ha fått til noe bra – men det er de tydeligvis dessverre ikke. Så pekes det på av Høyre-representantene at det vil være ny teknologi som skaper behov for at man ser helt nytt på dette feltet. Det er jo ikke noe nytt at det kommer ny teknologi – internett kom for ganske lenge siden, folkens. Til det at det er en ny teknologi: Det er jo en løpende utvikling hele tiden, som Norsk Tipping håndterer helt utmerket.

Det som er det viktige her, er om man er villig til å stå opp for enerettsmodellen, om man er villig til å stå opp for de spilleavhengige, og om man er villig til å gjøre det som kreves for å hindre ulovlige spill. Men også på det området ser vi de klassiske skillelinjene mellom høyreriden og ven-

stresiden i politikken – i viljen til å bruke de virkemidlene vi har.

Det er ikke politisk spill å fremme forslag som vil ivareta de spilleavhengige, men det er politisk spill å påstå at man er for å beskytte spilleavhengige, men stemmer imot alle forslag som vil ivareta dem.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:38:01]: Jeg hadde tegnet meg for å svare representanten Arnstad, for det glemte jeg i sted, men jeg må bare igjen kommentere representanten Grande. Det med politisk spill er ikke så veldig interessant. Jeg tror alle i salen her skjønner hva representanten Grande driver på med. Det er snart valgkamp. Men når det er sagt: Det som bekymrer meg, er den usikkerheten representanten Grande og Arbeiderpartiet nå sprer overfor de spilleavhengige og deres familier. Regjeringen har foreslått enerettsmodellen. Regjeringen får flertall for sin politikk i denne salen i dag. Stortinget kommer mest sannsynlig til å vedta at man ønsker enerettsmodellen som førende for norsk spillpolitikk. Det er det Stortinget mest sannsynlig vedtar, og da synes jeg kanskje at stortingsrepresentanter bør forholde seg til det.

Men så til representanten Arnstads spørsmål. Hun var bekymret for at dette var en hybridmodell, og at det var lite prinsipielt. Det er jo et Stoltenberg II-budsjett, hvor de skisserer modellen, både med beredskapsorganisasjonene som skal trekkes ut, og at flere skal involveres, som vi har basert vårt arbeid på. Vi har lagt til grunn Stoltenberg-modellen. Vi ble veldig overrasket over at Arbeiderpartiet ikke ville støtte sin egen modell og lurer litt på hva som har skjedd, men jeg er glad for at regjeringen får flertall for sin modell i dag.

Når det gjelder summen på 10 mill. kr, er det lavere enn det regjeringen foreslo. Vi foreslo 15 mill. kr. Det jeg kan svare for, er at det i overgangsordningen har kommet inn ca. 40 nye organisasjoner i løpet av de årene vi har hatt det. Det vil helt sikkert øke, nettopp fordi denne ordningen skal være dynamisk og basere seg på objektive kriterier. Klarer organisasjoner som søker tilskudd, å basere seg på de objektive kriteriene, vil de få en mulighet til å komme inn under ordningen. Det vil helt sikkert øke ettersom overgangsordningen nå er endret, og man setter beløpet til 10 mill. kr. Med en lavere grense vil flere komme inn, men når det gjelder eksakt tall, håper jeg at man har forståelse for at det er vanskelig å si her, ettersom ordningen er dynamisk, og antallet organisasjoner vil endre seg underveis.

Presidenten: Representanten Svein Harberg har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Harberg (H) [14:41:10]: Jeg har lyst til å takke for debatten. Det er en spennende og utfordrende debatt, og det har innleggene vist. Jeg synes Arild Grande kom godt inn på det i sitt siste innlegg – ja, her er det rett og slett politiske skillelinjer. Her er det noen som har klokketro på at et vedtak på Stortinget endrer adferden til det norske folk – de som altså spiller spill som er utenfor våre landegrenser – en klokketro på at det kun er staten og et statlig selskap som vil følge lover og regler og kan være et velfungerende system for framtiden, mens noen av oss er villig til å se på alternative løsninger. Og ikke minst er det noen som har klokketro på at det er kun en statlig modell

som vil sikre inntekter i framtiden. Der kan historiefortellingen komme til å vise oss noe helt annet.

Men som sagt, jeg takker for debatten. Vi kommer nok tilbake til den, enten en liker det eller ikke.

Arild Grande (A) [14:42:23]: Vi tror nok ikke at folk endrer adferd bare fordi vi fatter et vedtak her, men vi er ganske tydelig på at vi har en tro på at hvis Stortinget faktisk fatter et vedtak om at vi ønsker å hindre reklame for ulovlige spill, vil det ha en effekt på markedet. Vi tror at hvis Stortinget hadde vært villig til å stemme for forslaget som vil gi Lotteritilsynet bedre virkemidler for å hindre transaksjoner, ville det ha påvirket markedet. Vi har fremmet en rekke forslag her som ville ha bidratt til at de spilleavhengige hadde fått en bedre beskyttelse, til at vi har fått regulert dette markedet, og til at vi har fått begrenset adgangen til ulovlige spill.

Men det nekter høyresiden å være med på. Det vitner om at her har vi en regjering med et parlamentarisk grunnlag fra Venstre som innerst inne ønsker en helt annen modell, og det var jo det hele regjeringperioden startet med, at man ønsket å åpne opp for mer lisens til utenlandske spill, og at man ikke har vilje til å gjøre noe som helst for å beskytte de spilleavhengige og for å hindre de ulovlige spillene på markedet. Der har regjeringen måttet slå retrett når det gjelder akkurat dette med lisenser, mens grunnholdningen har kommet til uttrykk fra denne talerstolen, fra Kårstein Eidem Løvaas, fra Anders Anundsen og fra Venstre, som gir uttrykk for at de innerst inne ønsker en helt annen modell. Da føler jeg meg ikke trygg på at forutsigbarheten er ivarettatt for frivilligheten, og det er et spørsmål som bør bekymre alle, uavhengig av hvilket syn man har på nøkler og den modellen som nå blir vedtatt.

Så har ikke vi registrert at statsråden har noe svar på hva en senkning til 10 mill. kr vil bety i forhold til antall organisasjoner og hvordan det vil påvirke tilskuddet til de organisasjonene som er i ordningen. Da mener jeg at det er ganske uforsvarlig at Stortinget skal, over bordet, vedta en stor endring i tilskuddsordningen uten at vi i det hele tatt har reflektert over, eller fått utredet, konsekvensene av det. Med det tatt i betraktning kan ikke vi være med og støtte det, selv om det i og for seg kunne vært interessant å få se nærmere på om det ville ha bidratt til at flere får muligheten til å slippe til, men vi kan ikke risikere at det blir ytterligere uforutsigbarhet for organisasjonene som skal få til delt midler fra spilleoverskuddet.

Med dette takker jeg for en debatt som tydelig klargjør skillelinjene i norsk politikk, hvor vi har en regjering som ikke er villig til å ta det ansvaret de har på vegne av de spilleavhengige og på vegne av spillmodellen som sikrer inntekter til frivilligheten i framtiden. Det synes jeg er beklagelig.

Anders Anundsen (FrP) [14:45:30]: I mine svakeste øyeblikk skulle jeg ønske verden var så svart-hvitt som det representanten Grande gir uttrykk for. Jeg blir nesten overrasket over at vi fra den nasjonale talerstolen i Stortinget får en sånn dogmatisk karakteristikk og karakterisering på et politisk område som er så komplekst at representanten Grandes parti selv har endret standpunkt. Jeg synes ikke det taler til politikkenes fordel at man på et sånt område hvor faktisk veldig mye bokstavelig talt står på

spill, bruker talerstolen til å lage dogmer om dem som mener noe annet enn det en selv gjør.

Det har vært en ganske reflektert debatt på veldig mange områder, men det har også vært veldig tydelig at særlig Arbeiderpartiet og Senterpartiet har lagt til grunn at det finnes bare én løsning på alle problemer til evig tid. All erfaring viser det motsatte. Men den erfaringen viser også at veldig ofte er det vi som politikere som kanskje er mest bakstrevsk i forhold til å se de nye løsningene og utfordringene. Jeg synes vi skal merke oss at det fortsatt er et tidligere regjeringsparti, SV, som står for den fordelingsmodellen som Arbeiderpartiet og Senterpartiet sto for tidligere. Jeg synes det er verdt å merke seg at i et replikkordskifte tidligere i dag ble representanten Arnstad spurt om hva det er som har endret seg fra modellvalget som den rød-grønne regjeringen la til grunn i budsjettet, som vi fikk referert fra talerstolen, til i dag. Og representanten svarte at det er lagt frem en melding som støttet opp om den tidligere regjeringens standpunkt, og da måtte tydeligvis Senterpartiet og Arbeiderpartiet snu.

Jeg er veldig glad for at flertallet i denne sal i dag lander på riktig side, og jeg er også glad for at veldig mye av debatten har vist hvor viktig det faktisk er å ha en noenlunde edruelig tilnærming til en kompleks problemstilling som rammer mange fremover. Det er ikke slik at det er én løsning som er varig det aller beste for alle alltid. Det burde i hvert fall erfaring ha vist oss.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [14:47:56]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning (Innst. 254 S (2016–2017), jf. Meld. St. 9 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tone Merete Sønsterud (A) [14:49:02] (ordfører for saken): I august 2013 satte Stoltenberg II-regjeringa ned det såkalte Grund-utvalget, som fikk i oppdrag å kartlegge fagskolenes status, kvalitet, kobling til arbeidslivet, kompetansebehov og samspillet med høyere utdanning. NOU-en med navnet Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg kom i desember 2014 og to år etter kom Meld. St. 9 for 2016–2017, Fagfolk for fremtiden, som vi nå har til behandling.

Arbeidet med meldinga har vært omfattende, og mange har vist stor interesse for saken. Den 19. januar ble det gjennomført høring, hvor 29 organisasjoner ga gode innspill og kommentarer. I tillegg har komiteen og undertegnede mottatt en rekke skriftlige innspill fra bl.a. fylkeskommuner og offentlige og private fagskoler. Det har vært

avholdt en rekke sær møter med de forskjellige partiene, så alle sider av saken er godt belyst og vurdert, og det gjenpeiles i den innstillinga som fremmes i Stortinget.

I all hovedsak er man enige om at det er mye bra i meldinga, og de fleste av de 48 forslagene har fått støtte av komiteen. Jeg kommer ikke til å gå gjennom alle, men la meg i stikkord nevne at vi har vært opptatt av fagskolens plass i utdanningssystemet, styring av fagskolesektoren, viktigheten av skolens tilknytning til arbeidslivet, finansiering, forvaltningsansvar, eierskap og studentenes status og vei gjennom utdanningen.

Noen forslag har fått mer oppmerksomhet enn andre – et er diskusjonen om studiepoeng kontra fagskolepoeng. Her har det vært mange innspill og stort engasjement. Komiteen har merket seg at fagskolepoeng er lite kjent og anerkjent blant studenter og i arbeidslivet. Mange mener at innføring av studiepoeng ville kunne øke fagskolens attraktivitet og status. En enstemmig komité støtter regjeringas forslag om å endre fagskolepoeng til studiepoeng, slik det er beskrevet i meldinga.

Stor interesse har det også vært om regjeringas forslag om å evaluere reformen etter tidligst fem år. Komiteen er enig med dem som mener at dette er for lang tid, og ber derfor regjeringa foreta en midtveisevaluering etter tre år og en full evaluering etter fem år. Det er viktig å få raskest mulig kunnskap om effekten av tiltakene i meldinga og om de fungerer. Hvis ikke må en vurdere andre tiltak for å få ut den effekten av reformen som en vil ha.

Komiteen er opptatt av at fagskoleutdanningene skal gi solid høyere yrkesfaglig utdanning basert på arbeidslivets behov, og at det skal bygge på det formelle trepartssamarbeidet. Derfor fremmes det forslag hvor vi ber regjeringa sikre at fagskolestudentene og partene i arbeidslivet inkluderes i dialogmøtene og andre relevante arenaer med regionene og fagskolesektoren. Det er bra. Det er bare så synd at det kun er Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV som mener at det er partene i arbeidslivet som også skal være representert i fagskolestyrene.

Komiteen mener at regjeringas forslag om å kalle fagskoleutdanning for høyere yrkesutdanning er noe upresist, og mener det bør kalles høyere yrkesfaglig utdanning. Flertallet i komiteen støtter ikke regjeringas forslag om at høyskoler og universiteter skal kunne drive fagskoleutdanning, med mindre dette organiseres gjennom forpliktende samarbeidsavtaler mellom en fagskole og et universitet eller høyskole, bl.a. fordi dette ville kunne bety at fagskolene mister noe av sin egenart, og det vil være en fare for at utdanningene blir akademisert. I meldinga uttrykker regjeringa selv bekymring for en akademisk drift av de yrkesrettede utdanningene, men likevel vil Høyre og Fremskrittspartiet åpne for dette. Jeg er usikker på hva Venstre egentlig mener, men regner med at de vil redegjøre for det.

Komiteen er positiv til regjeringas forslag om finansiering og at tilskuddet til fagskoleutdanning skal være et øremerket tilskudd til fylkene over statsbudsjettet. Mange hadde nok ønsket at skolene skulle få staten som eier, men den saken ble avgjort av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Senterpartiet og SV da Stortinget behandlet Meld. St. 22 for 2015–2016 i fjor.

Det siste punktet jeg vil nevne i dette innlegget, er kravet til realkompetanse. Med unntak av Senterpartiet støtter komiteen regjeringas forslag om å innføre en aldersgrense på 23 år for opptak. Flertallet mener det er viktig at fag-

skolene faktisk blir en høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på et nivå over videregående opplæring. Nå vil fagskolene få den samme ordningen som er i universitets- og høyskolesektoren, men komiteen mener at det bør kunne gjøres unntak for kunstfagskoler, slik det er i opptaksforskriften for høyere utdanning. Litt merkelig er det derfor at det bare er Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet som fremmer forslag om dette.

Jeg fremmer de forslagene som Arbeiderpartiet er med på i innstillinga.

Presidenten: Representanten Tone Merete Sønsterud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Norunn Tveiten Benestad (H) [14:54:03]: I dag legger vi et nytt kapittel til utdanningshistorien i landet vårt, slik jeg ser det. De siste 30–40 årene har vi hatt en formidabel økning i antall studenter ved våre universiteter og høyskoler. Et høyere utdanningsnivå har vært et stort gode for vårt samfunn og fellesskap. Det er investert mye for å løfte universitets- og høyskolesektoren, og det er bra.

Men i iveren etter å klare dette har vi langt på vei oversett det potensialet som ligger i yrkesfagene og de yrkesfaglige utdanningsløpene. Dette har fagskolene lidit under. Vi har ikke satset nok på utdanningsmulighetene for unge mennesker som har ønsket seg en utdanning på yrkesfagernes premisser. Den trenden snur vi i dag med regjeringas stortingsmelding om fagskolene.

Vi har en industri og et arbeidsliv som er i sterk endring. Da trengs fagarbeidere som både er lærevillige og omstillingsdyktige. Vi trenger fagarbeidere som har kompetanse til å møte morgendagens utfordringer i industri- og næringsvirksomhet både til lands og til vanns, og ikke minst i en internasjonal oppdrags- og arbeidssetting. Det har mang en fagarbeider i min landsdel opplevd. Derfor er jeg glad for at kunnskapsministeren med denne stortingsmeldinga legger til rette for at Norge nå endelig får muligheten til å utvikle et høyere yrkesfaglig studietilbud på fagskolens egne premisser.

Dette var også gjennomgangsmelodien da vi hadde høring om denne stortingsmeldinga. Et godt eksempel på det er Forbundet for Ledelse og Teknikk, i LO, som ga denne karakteristikken:

«Dette er politikk som legger til rette for å gjøre fagskolen til den alternative høyere utdanningen den fortjener å bli omtalt som. Et første skritt mot å anerkjenne erfaringsbasert kompetanse som likeverdig akademisk. Politikk som setter mennesker i stand til å gjøre friere valg, og skritt i retning av å bygge et bredere og bedre utdanningssystem, som gir muligheter for utvikling av evner for flere.»

De signaler kunnskapsministeren nå gir om økt fokusering på kvalitet i denne utdanningen, vil bidra til å øke rekrutteringsgrunnlaget og til å bygge stolthet og selvtillit hos fagskolestudentene og dem som går ut i yrkeslivet med denne faglige ballasten. Derfor har det vært viktig at fagskolestudentene får studentrettigheter, påvirkningsmuligheter når det gjelder egne studier, og tilgang til velferdsgoder og samskipnader slik som andre studenter.

Det er ingen grunn til at det ikke skal stilles kvalitetskrav til disse utdanningsløpene slik det gjøres i universitets- og høyskolesektoren, så lenge det gjøres med respekt

for yrkesfagenes egenart. Her trengs både et kvalitets- og et kvantitetsløft, men uten at fokuset først er på kvalitet, gir det liten mening å satse på volum. Når to av tre fagskolelærere mangler pedagogisk utdanning, ja, da påvirker det selvfølgelig utdanningskvaliteten.

Jeg er glad for at denne meldinga legger til rette for en bedre styring av fagskolesektoren, med nye retningslinjer for representasjon i styrene både fra lokalt arbeidsliv og fra studentene. Skal fagskolesatsingen lykkes, må det regionale næringslivet engasjere seg i utdanningene og satsingsområdene i fagskolene langt sterkere enn i dag, og fagskolene må være relevante og framtidsrettede. Det er fagskolenes unike mulighet.

Blant de nesten 50 tiltakene som foreslås i denne meldinga, er kvalitetsfokuset, tilgang til studentsamskipnadene, finansierings- og tilskuddsendringene blant de aller viktigste. Det samme gjelder ordninger for å få mer forutsigbarhet i overgangen fra fagskole til universitets- og høyskolesektoren, og omvendt. Nå åpnes det også for en treårig fagskoleutdanning der det trengs av hensyn til fagområdet egenart.

Jeg er både stolt over og glad for at det er en blå regjering som har åpnet for en høyere yrkesfaglig studievei, og at vi endelig har lykkes med å få lik betegnelse på studentenes valuta i form av studiepoeng, i fagskolen som i akademia. Det er en stor seier for yrkesfagenes anerkjennelse og for en kunnskapsminister som viser vilje til å satse på kvalitet i hele utdanningsløpet.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [14:58:44]: Det er på høy tid at fagskolesektoren løftes, og at fagskoleutdanningen får den status som den fortjener som høyere yrkesfaglig utdanning. Det bidrar denne meldingen til.

Vi kan trygt slå fast at fagskolene og den yrkesfaglige høyere utdanningen gjennom mange år har vært stemoderlig behandlet, ikke bare når det gjelder finansiering, men også når det gjelder plassering i utdanningssystemet og i hvilken grad det offentlige, politikerne og forvaltningen har involvert seg i utviklingen av skoleslaget. Vi i Fremskrittspartiet er derfor glade for at meldingen er så offensiv og konkret som den er. I meldingen foreslås til sammen 48 tiltak for fagskolesektoren, tiltak som bygger opp under regjeringens hovedmålsettinger for fagskoleutdanningene.

Fagskolemeldingen, som bl.a. bygger på Grund-utvalgets utredning, tar opp fagmiljøenes kompetanse, fagskolenes samarbeid med arbeidslivet og organiseringen av sektoren. De mange tiltakene som foreslås, vil bidra til å bedre utdanningskvaliteten og finansieringen av fagskoleutdanningene samt fagskolenes styringsordning og tilknytning til arbeidslivet.

Det er viktig at fagskoleutdanningene synliggjøres på lik linje med universitets- og høyskoleutdanningene, og Fremskrittspartiet er derfor fornøyd med forslagene om å innføre et nasjonalt opptakssystem for fagskoleutdanningene og at opptak til fagskoleutdanning synliggjøres på samme nettsted som samordnet opptak til universiteter og høyskoler.

Vi vil også trekke fram forslaget om å gi fagskolene rett til å være tilknyttet en samskipnad. Dette vil gi fagskolestudentene tilgang til studentboliger og velferdsgoder på lik linje med studenter på universiteter og høyskoler.

Et fagskoleløft er noe Fremskrittspartiet har arbeidet for i lang tid. For Fremskrittspartiet er det svært viktig å

holde fram at en god fagutdanning, med svennebrev, fagbrev eller mesterbrev, er like gode utdanninger som en bachelor eller master fra en høyskole eller et universitet.

Det er av stor betydning at fagskolene nå både synliggjør seg selv og blir synliggjort som en godt integrert del av et helhetlig utdanningssystem. Her vil Fremskrittspartiet særlig understreke det store ansvaret som fylkene/regionene har med å sørge for at fagskolene blir mer kjent, både for elevmassen og for arbeidslivet.

Fremskrittspartiet er glad for at regjeringen i meldingen imøtekommer både arbeidslivets behov for relevant kompetanse og studentenes behov for en kvalitativt sterk fagutdanning på høyere nivå som et alternativ til en rent akademisk utdanning.

Noe vi har vært veldig opptatt av, er god utdanningskvalitet, og at fagskoleutdanningene skal være godt tilpasset arbeidslivets behov. Fremskrittspartiet ønsker at flere skal velge fagskoleutdanning i årene framover. Det vil bidra til økt verdiskaping og være til fordel for både næringsliv og viktige områder som helse- og omsorgssektoren.

En av årsakene til at vi har brukt lang tid på behandlingen av denne meldingen, er at vi har stor respekt for fagutdanning og derfor har satt oss godt inn i innspillene fra de involverte partene. En av detaljene som det var mange ulike meninger om, var om det skulle hete «fagskolepoeng» eller «studiepoeng». Her valgte vi å lytte til fagskolestudentene og landet derfor på «studiepoeng». Dette er en liten, men viktig detalj i det gode arbeidet denne meldingen gjør for å få til enklere og mer fleksible overgangsordninger mellom relevante fagskolestudier og høyskole- og universitetsstudier. Fagskolene skal først og fremst utdanne gode kandidater som kan gå rett inn i det verdiskapende arbeidslivet, men jeg vil gjerne understreke at det er positivt at de som ønsker å fortsette sin utdanning på universiteter og høyskoler, nå enklere kan gjøre det.

Fagskoleutdanning gir stor valgfrihet og mulighet for å komme raskt ut i arbeid, men nå utvides også mulighetene for dem som vil fordype seg i spesielle fagområder. Overgangene mellom fagskole og relevante høyskole- og universitetsutdannelse blir enklere og mer fleksible, noe som er en stor fordel både for den enkelte student og for arbeidslivet.

Tiltakene i fagskolemeldingen vil sette fagskolene bedre i stand til å utvikle kvaliteten og tilbudet i utdanningene. Det vil bidra til å gjøre fagskolene mer anerkjente og synlige som et yrkesrettet alternativ til annen høyere utdanning, samtidig som det vil sikre næringslivet den kompetansen de trenger. Det er viktig å huske at et mesterbrev eller et fagbrev er like mye verdt som en mastergrad, og nå legges forholdene bedre til rette nettopp for at vi skal få flere verdiskapende fagarbeidere.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Anders Tyvand (KrF) [15:03:36]: Det har blitt sagt en del allerede i debatten om fagskolenes betydning, og at det er viktig å gi fagskolene et løft. Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om det.

Jeg synes det var interessant å lese NOU-en som ble lagt fram høsten 2014, og den diagnosen som ble stilt på fagskolesektoren der, om at

«pasienten absolutt er oppgående, men likevel ikke helt frisk».

Fagskolesektoren har altså et uforløst potensial, og det er dette potensialet vi nå må klare å forløse. Og for at vi skal klare det, er det flere ting som må til. Vi må gjøre fagskolene til et mer interessant alternativ for studentene. Vi må stille tydelige krav som vil bidra til å sikre og heve kvaliteten i fagskoleutdanningen. Vi må sørge for at fagskoleutdanningen møter kompetansebehovet i arbeidslivet, og vi må sikre en god og forutsigbar finansiering. På alle disse punktene tar vi nå viktige grep.

Jeg er glad for at en samlet komité går inn for å erstatte benevnelsen «fagskolepoeng» med «studiepoeng», og jeg er glad for at fagskolene nå også får rett til å være tilknyttet en studentsamskipnad, og at det er flertall i komiteen som går inn for at dette skal gjelde uavhengig av skolens størrelse. Så er det en viktig anerkjennelse av fagskolene at vi nå innfører et ekstrapoeng for fagskoleutdanning ved opp- tak til universitet og høyskole.

Når det gjelder finansiering og eierskap, mener jeg at regjeringen har lagt opp til en fornuftig modell. Men for at dette skal fungere, er det helt avgjørende at fylkeskommunene, og etter hvert regionene, tar ansvaret sitt på alvor. Fylkespolitikkerne må skaffe seg oversikt over hva som er kompetansebehovet i deres region, og sørge for at studie- tilbudet dimensjoneres på en måte som møter dette behovet. Så er det avgjørende at tilskuddet også er på et nivå som står i forhold til de reelle kostnadene i fagskolesektoren. Jeg mener at det også er et viktig prinsipp at det sikres likeverdige konkurransevilkår for private fagskoler og offentlige fagskoler når disse tilskuddene skal fordeles.

Så sier både stortingsmeldingen og innstillingen en del om behovet for et utdanningssystem uten blindveier. Det er viktig, men samtidig er det for meg viktig å understreke at en fagskoleutdanning er en fullverdig utdanning, og at det ikke må være et mål at flest mulig skal gå videre fra fagskole og til universitet og høyskole senere.

Fagskolene har styrker og fortrinn som høyskoler og universiteter ikke har. De fyller en annen rolle, de dekker et annet behov. Jeg mener at det er fagskolene som er de beste til å drive fagskoleutdanninger, selv om vi også har noen institusjoner som etter hvert har fått solid erfaring både med høyskoleutdanning og fagskoleutdanning. Men jeg mener det er en dårlig idé å legge til rette for at universiteter og høyskoler lettere skal kunne etablere fagskolestudier. Det jeg først og fremst frykter, er at det vil føre til en akademisering av fagskolesektoren dersom institusjoner som har en akademisk kultur og tradisjon, også skal få prege dette skoleslaget framover.

Til slutt vil jeg understreke at når vi nå løfter fagskolene, gjør vi det fordi samfunnet har behov for den kompetansen som fagskolene bidrar med. Men for at vi skal få flere til å velge å ta en yrkesfaglig utdanning, må vi gjøre mer enn bare å løfte fagskolene. Da må vi også løfte yrkesfagene i videregående skole, og her har samarbeidspartiene på Stortinget gjort en del i perioden vi er helt på tampen av nå, ikke minst når det gjelder å øke lærlingtilskuddet. Men jeg mener at vi må gjøre mer – jeg mener at lærlingtilskuddet bør økes ytterligere slik at det kommer på nivå med kostnadene for opplæring i skolen. Så har jeg merket meg at kunnskapsministeren ikke vil love å være med på et slikt løft, men at lederen i Høyres programkomité syntes det var en god idé. Så jeg vil anbefale kunnskapsminister

Torbjørn Røe Isaksen å ta en god prat med mannen som ledet Høyres programkomité, og så er jeg helt sikker på at dere vil finne ut at dere har mye til felles, og at dere har mange felles mål for yrkesfagene.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [15:08:28]: La meg begynne med å si at det er på høy tid at fagskolemeldinga blir behandlet. Statsråden har som kjent proklamert at «det er fagskolens år i år», allerede i flere år, for så underveis å måtte innse at det ikke er blitt fagskolens år likevel. Så, på tampen av stortingsperioden, ble det endelig fagskolens tid. Om 2017 i praksis blir fagskolens år, er for tidlig å si – det avhenger av den videre oppfølgingen, men om meldinga kommer sent, så har jeg lyst til å gi ros til dem fra regjeringspartiene som har jobbet med dette. Jeg skjønner at det har vært noen sterke diskusjoner internt.

Generelt mener Senterpartiet at meldinga er en god oppfølging av NOU-en som kom for tre år siden. Senterpartiet har vært en forkjemper for de praktisk-estetiske fagenes og yrkesfagenes stilling i skolen i mange år. Så langt tilbake som på 1990-tallet kjempet Senterpartiet for at fagskolene skulle styrkes og ikke inkluderes i høyskolene, slik det var prat om den gangen.

Med vedtaket i dag tydeliggjøres fagskolene som «høyere yrkesfaglig utdanning» og et komplementært tilbud til universitets- og høyskoleutdanning. Håpet er at dagens ungdom, og voksne som allerede er etablert i arbeidslivet, ser potensialet fagskolene gir for videreutdanning og oppdatert kompetanse.

Statistisk sentralbyrås framskrivinger tilsier at vi risikerer å ha et underskudd på ca. 134 000 fagarbeidere i 2030. I dag er det kun ca. 15 000 studenter totalt som har valgt fagskole i Norge. Til sammenligning er det omtrent 250 000 studenter ved universitet og høyskoler. Det er på høy tid å løfte fram mulighetene et yrkesrettet alternativ til universitet og høyskole gir. Ikke minst er dette viktig i kjølvannet av den storstilte sammenslåingen av landets høyskoler som vi har vært vitne til. Struktureformen i UH-sektoren innbefatter at viktige profesjonsfag nå er underlagt universitetene eller inngår i større høyskoler. Senterpartiet er litt bekymret for at dette vil kunne føre til ytterligere akademisering av en del profesjonsfag og gå ut over den praktisk ervervede kunnskapen, som også er helt nødvendig. Også i dette framtidssbildet kan fagskolene spille en enda viktigere rolle og kanskje ta over noen av oppgavene høyskolene tidligere ivaretok.

For Senterpartiet er fagskolene veldig viktige – dette fordi de gir høyere yrkesfaglig utdanning som direkte svarer til arbeidslivets behov for kompetanse, og fordi de er utarbeidet i nært samarbeid med samfunns- og arbeidsliv og raskt kan svare på og sikre behovet for oppdatert og spesialisert kompetanse som arbeidslivet etterspør.

Jeg kommer fra det fylket som har landets største fagskole, Fagskolen Innlandet, som ligger på Gjøvik. Skolen har over 1 000 studenter, de fleste på Campus Gjøvik, men også flere desentraliserte studietilbud i Oppland og andre fylker. Fagskolen er godt drevet og har en tydelig plass i utdanningssektoren i Oppland. Andre steder har det vært så som så med det.

Det har vært en utfordring for fagskolene at rollen deres har vært uklar. I Oppland har arbeidslivet hatt eierskap til og kunnskap om mulighetene som fagskoleutdanningen gir. Det har manglet en del på det i andre fylker. Jeg håper

det vil endre seg nå, og at fylkespolitikerne griper fatt i utdanningen og sørger for å gi den den oppmerksomheten den trenger for å bli et godt alternativ til universitets- og høyskolestudier. I en tid med raske teknologiske endringer er det veldig viktig at utdanninger kan endre seg raskt, være fleksible og tilpasse seg nye trender og behov i arbeidslivet. Det er akkurat det som er fagskolenes styrke dersom samarbeidet med arbeidslivet er godt. Det er derfor veldig viktig at arbeidslivet nå får øynene opp for denne viktige utdanningen og verdsetter kompetansen de som utdanner seg der, får.

Senterpartiet er enig med regjeringa i at fylkeskommunene fortsatt skal ha ansvaret for finansieringen av fagskolene. Vi er også enig i de foreslåtte endringene som gir sterkere rettigheter til fagskolestudentene på linje med studenter i annen høyere utdanning. Vi mener likevel at studentenes rettigheter ikke skal være avhengige av størrelsen på fagskolen, og går derfor imot kravet om at en fagskole må ha over 50 studenter for å være en del av studentsamskipnadene.

En av de største diskusjonene rundt meldinga har vært om utdanningen ved fagskoler skal ha studiepoeng eller fagskolepoeng. Mens studenter ved universitet og høyskoler oppnår studiepoeng, gjør ikke de på fagskolene det. Det har kanskje vært noe forvirrende for arbeidsgivere. Jeg er glad for at representantene fra regjeringspartiene i komiteen har jobbet for dette, og at de har gått av med seieren. Senterpartiet tror en fellesbenevnelse vil bli til gagn for studentene og for skolene.

Iselin Nybø (V) [15:13:41]: La meg først få begynne med å takke saksordføreren for å ha lost oss gjennom denne meldingen. Det var en melding vi har ventet på lenge, men da den kom, opplevde iallfall jeg at den ble godt mottatt der ute, både i næringslivet og blant studentene. Så det er gjort en god jobb i departementet med å utarbeide meldingen. Jeg opplever at de også har vært lydhøre overfor det som skjer der ute, de temaene som er der, og de bekymringene som har vært.

Fagskolene våre er et viktig skoleslag, det er en viktig utdanning. En av de tingene som er så bra med fagskolene, er at det er en voldsom bredde i tilbudet de gir. Vi har alt fra fagskoler som driver med negleledesign, til fagskoler som driver med teknisk offshore osv., og det er nettopp det som gjør dette skoleslaget så bra.

Jeg opplever at i alle fall fagskolene selv er veldig opp-tatt av at når en har blitt en fagskole, når en har den NOK-UT-godkjenningen, så har en et stempel på at den utdanningen man tilbyr, er en god utdanning. Enten det måtte være innen negleledesign, innen helse- og omsorgsyrkene eller innen teknisk offshore-fag, så er det de kommer med, noe de er stolte av, det er et tilbud som også er godt mottatt i næringslivet. For det som skiller fagskolene fra annen høyere utdanning, er jo nettopp den kontakten de har med næringslivet, og det at de klarer å snu seg raskt, at de i dialog med arbeidslivet klarer å tilpasse sine studietilbud slik at de kan brukes i de næringene som disse studentene skal ut i. Det største problemet til fagskolene, tror jeg, er at de ikke er kjent nok. Det er ikke nok folk som er kjent med tilbudet de gir, og hvor attraktiv en blir etter å ha gått på en fagskole. Her er det et stort potensial for å gjøre dette skoleslaget mer kjent.

Så er det mange som tror at hvis en velger yrkesfag, stopper karriereutviklingen etter at en har tatt fagbrevet. Det er så feil som det kan få blitt, men det er et problem at altfor mange tror at det er en blindvei å velge yrkesfag og dermed få et fagbrev.

En av de viktigste og største debattene i denne saken har vært dette med studiepoeng og fagskolepoeng. Det er viktig fordi det betyr mye, og stort fordi vi har diskutert det opp og ned og i mente, og det har også knyttet seg stor spenning til det. Jeg mener det var klokt av regjeringen å falle ned på studiepoeng, og det merkes jo når også hele komiteen slutter opp om det. Hva et studiepoeng er, er noe som er kjent for de aller fleste, mens færre kjenner til betegnelsen «fagskolepoeng». For dem som går på fagskolene, opplever jeg at dette handler om status og anerkjennelse for studiet de tar, at det kalles «studiepoeng».

Det er også et problem – i praksis – at det har hett «fagskolepoeng», for en har kanskje godt utdannede og meget godt tilpassede kandidater som har fagskolepoeng, men i kontakt med utenlandske kontrakter, entreprenører osv. som ikke kjenner til fagskolepoeng, foretrekker de en mindre kvalifisert, akademisk utdannet person med studiepoeng. Da har vi ikke oppnådd det vi vil, for her har vi flinke fagfolk som kan gjøre jobben, og som opplever at de blir satt tilbake fordi de ikke har studiepoeng å vise til.

Så skal vi selvfølgelig presisere at det ikke nødvendigvis er slik at fordi en har 10 studiepoeng i matte fra en fagskole, får en automatisk fritak hvis en går videre på en høyskole eller et universitet. Det må selvfølgelig gjøres en konkret vurdering på det.

Det er også viktig at vi får de smidige overgangene mellom fagskole og universitet, for det er ikke slik i dag at noen utdanner seg, og så er de ferdig utdannet. De som utdanner seg i dag, de må videreutdanne seg hele livet, de må gjerne ta flere utdanninger, de må tilpasse seg osv., og da er det viktig at vi har et så smidig system at en kan gå fra det ene til det andre. Og det har også komiteen vært tydelig på.

Helt til slutt vil jeg også knytte noen kommentarer til dette med studentsamskipnadene. Noen fagskoler har studenter som går der, som ikke har behov for viktige velferdstilbud, som f.eks. studentboliger, men andre fagskoler har studenter som trenger et slikt tilbud. Da er det viktig at de også kan knytte seg til samskipnadene, slik at de får det samme tilbudet som andre studenter.

Helt til slutt: Nå er det opp til fylkeskommunene virkelige å løfte fram fagskolene.

Audun Lysbakken (SV) [15:19:03]: Utdanningssektoren i Norge har en stor og grunnleggende utfordring. Mens Norge utdanner stadig flere akademikere, har yrkesrettet utdanning havnet i bakleksen. Det er stort behov for flere med yrkesfaglig utdanning.

SVs kunnskapsminister, Kristin Halvorsen, fikk derfor utarbeidet en tilstandsrapport for fagskolene, iverksatte flere tiltak for å gi grunnlag for videreutvikling og styrking av fagskolene, og ikke minst nedsatte hun Grund-utvalget for å gjennomgå hele fagskolesektoren. Vi synes nok at det har tatt for lang tid å følge opp det arbeidet, men jeg er glad for at vi nå er her og kan ta et viktig steg videre for fagskolesektoren.

Vi må styrke fagskolene som høyere yrkesfaglig utdanning, og vi må få på plass flere studieplasser. Fagskolene

opplever økte søkertall. Det er rekordmange kvalifiserte søkere som ikke har fått studieplass, både på de private og de offentlige fagskolene. Framskrivningene av kompetansebehovet viser at vi kommer til å få en mangel på fagarbeidere estimert til et underskudd i 2030 på 134 000, og at det derfor er behov for å øke utdanningskapasiteten betydelig i årene framover. SV mener derfor at det må utarbeides en forpliktende opptrappingsplan for studieplasser ved fagskolene med sikte på å øke utdanningskapasiteten betraktelig sammenliknet med de studenttallene vi har i dag.

SV etterlyser også bedre balanse mellom yrkesfaglig og akademisk kompetanse. Når yrkesrettet utdanning over tid har blitt prioritert for lavt, ser vi det igjen gjennom ubalanse særlig på høyere nivå, noe som selvfølgelig har noe å si også for søkning. Mens vel 30 pst. har universitets- og høyskoleutdanning, er det bare 1,4 pst. av befolkningen som har fagskole. Fagskole skal være det yrkesfaglige motsvaret til universitets- og høyskoleutdanningene. Da kan heller ikke den skjevfordelingen vi ser i samfunnets satsing i dag, bestå.

Vårt mål er å utvikle fagskolene til faghøyskoler. I dag er det 40 fylkeskommunale fagskoler med 7 300 registrerte fagskolestudenter våren 2016. Hvis vi skal oppnå bedre balanse mellom akademisk og yrkesrettet høyere utdanning, må vi anerkjenne erfaringsbasert høyere utdanning som likeverdig med forskningsbasert høyere utdanning. Synliggjøring av faghøyskolene som en del av høyere utdanning i Norge vil gi yrkesutdanningen den status den fortjener. For at vi skal videre i utviklingen av statlige faghøyskoler, vil vi trekke fram følgende hovedpunkt til slutt:

For det første må fylkeskommunale fagskoler etter fastsatte kriterier få en opprykksordning til faghøyskoler. Regjeringen ønsker å vente til evalueringen av fagskolene er ferdigstilt i 2022, før de vurderer dette. Det er å bruke seks–syv år på å vente på en evaluering og å utsette en nødvendig videreutvikling av fagskolesektoren.

For det andre: Toårige fagskoleutdanninger må få mulighet til å bli vurdert opp på det som kalles nivå 6 i kvalifikasjonsrammeverket, etter en læringsutbyttebeskrivelse som ivaretar fagskolenes egenart. Her foreslår regjeringen ingen vurdering eller justering av fagskolenes plassering. Ved innføringen av kvalifikasjonsrammeverk i 2011 ble det sagt at det skal evalueres og eventuelt justeres innen 2017. Dette arbeidet må Kunnskapsdepartementet derfor komme i gang med så snart som overhodet mulig.

Til slutt: SV ønsker å styrke mesterbrevsordningen. Det er et viktig virkemiddel for å sikre bedriftenes behov for mesterkompetanse i framtiden. Det er en ordning som imøtekommer samfunnets behov for en tilpasset og god leder- og etablererkompetanse, og det bidrar til et seriøst arbeidsliv. Mesterbrevnemndas organisering er en styrke for utviklingen av ordningen og for arbeidslivet gjennom at partene er de som fastsetter mesterkvalifikasjonen og læreplanene gjennom sin nærhet til arbeidslivet.

Det er en viktig dag. Vi kommer et stykke videre. Jeg skulle ønske at de ulike forslagene som de rød-grønne partiene, SV og Arbeiderpartiet, står sammen om, også hadde fått flertall i dag. Da hadde vi kommet et betydelig skritt videre. Nå vil det ta enda noen år, mens regjeringen evaluerer og venter. Uansett – et viktig steg i riktig retning.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:24:29]: Fagutdanning er like viktig som universitetsutdanning, og det

har vært utgangspunktet for arbeidet til regjeringen med fagskolene fra aller første stund. Det er ingen tvil om at fagskolene har blitt – gjennom flere år – stemoderlig behandlet i det norske utdanningssystemet. Det dreier seg om alt fra politisk oppmerksomhet, hvordan man markedsfører fagskoletilbudet, hvordan man snakker om høyere yrkesfaglig utdanning – et uttrykk komiteen bruker, og som jeg også synes er et flott begrep – hvordan studentene blir behandlet, og hva slags rettigheter de har. På alle disse områdene har det vært en konsekvent nedprioritering av praksis i fagskolene.

La meg bare ta ett eksempel. Det er først nå vi gjør om på den urettferdighet at man har fått tilleggspoeng for f.eks. folkehøyskole ved høyere utdanning, men ikke fått tilleggspoeng for å ta fagskole. Det er helt riktig som det er påpekt her, at det fortsatt er sånn at det er en ganske liten andel av dem som går på fagskole, som skal videre til høyere utdanning. Men at man skal få tilleggspoeng for folkehøyskole og ikke for fagskole, har vi altså levd med i år etter år uten at det har blitt gjort noe med.

Jeg er veldig glad for at et bredt flertall i komiteen stiller seg bak de aller fleste av de tiltakene som regjeringen har foreslått. Det er over 50 tiltak alt i alt. Det er altså helt avgjørende for fremtidens arbeidsliv innenfor et bredt spekter av områder. Vi kommer til å trenge minst 100 000 fagarbeidere ekstra i 2035 sammen med dem vi utdanner i dag. Det å bygge opp en høyere yrkesfagutdanning som er et godt, fullverdig alternativ, og som leverer kompetansen vi trenger, er helt avgjørende. Igjen: Fagutdanning er like viktig som universitetsutdanning.

Hva er det vi ser har vært problemene i fagskolesektoren? Jo, vi sliter med rekruttering, vi sliter med at for få søker seg til fagskoleutdanning, vi sliter med at studentene har hatt andre rettigheter, og vi ser også at utdanningskvaliteten kanskje ikke har vært så god som den burde, bl.a. fordi to av tre fagskolelærere mangler pedagogisk utdanning. Vi skal gjøre noe med dette, både gjennom å endre lover og regler, gjennom å styrke fagskolene i budsjettene og ikke minst gjennom å koble fagskolene tydelig sammen med resten av yrkesfagopplæringen. For at det ikke skal være tvil om det: Dette er også en del av regjeringens yrkesfagløft. Det henger sammen med alt vi gjør også på videregående skole for lærlinger og for å styrke fagkompetansen til elever i Norge.

Vi har startet allerede. I statsbudsjettet for 2017 ble det satt av rundt 68 mill. kr til styrking av fagskolesektoren og 35 mill. kr til en søknadsbasert tilskuddsordning for fagskolene. Og som jeg har sagt flere ganger, er ikke dette avslutningen på en satsing på fagskolene – det er begynnelsen. Vi innfører også en ny finansieringsordning for fagskolene som gjør at de får noen av de samme oppmuntringene i systemet sitt som det universiteter og høyskoler har.

Det er over 50 tiltak i denne meldingen. Det er tiltak for å styrke kvaliteten på fagskoleutdanningen. Det er tiltak for å styrke studentenes rettigheter og representasjon. Det er tiltak for å bedre styringen av fagskolene. Det er tiltak for å innlemme fagskolene i de ordninger vi har, f.eks. Samordna opptak. Og det er klare og tydelige tiltak for også å gjøre fagskoleutdanningen mer prestisjefyllt og mer kjent, f.eks. gjennom å si at det heter studiepoeng uavhengig av om det er fra fagskole eller universitet – alle skjønner at det er to forskjellige typer institusjoner, og det lever vi godt med – men også gjennom å forsøke å bryte ned

noen av de barrierene som i dag dessverre eksisterer mellom universiteter og høyskoler. Jeg vil gjerne si at selv om universiteter og høyskoler skal ha stor grad av selvstyre og autonomi og få lov til å bestemme selv, er det en rettighet å få vurdert det studietilbudet man har fra før, når man søker om opptak til høyere utdanning. Og for de ganske få det gjelder, er det viktig med et klart og tydelig signal til universiteter og høyskoler om at det er ingen grunn til å være akademisk arrogant, men også, som vi foreslår, å bygge opp flere partnerskap mellom fagskoler og universiteter og høyskoler, sånn at de som ønsker det – det vil aldri være flertallet, og det bør det heller ikke være – får mulighet til lettere å gå over til universitet og høyskole.

Det er også flere enkeltelementer i det komiteen har lagt frem, som jeg kunne kommentert. Det er det dessverre ikke tid til, men flertallsforslagene i innstillingen mener jeg er gode forslag, som vi lever godt med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tone Merete Sønsterud (A) [15:29:28]: Fagskolestudentene har med rette vært opptatt av anerkjennelse og status, men også av studentvelferd.

Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti skriver i en merknad at forslaget om å gi fagskolene rett til å være tilknyttet en samskipnad «vil gi studenter tilgang til studentboliger og velferdsgoder på linje med studenter på universiteter og høyskoler». Men de vil ikke gi alle fagskolestudentene denne muligheten, slik representanten Sandaune sa i sitt innlegg. Det vil derimot flertallet i denne sal, og det er Arbeiderpartiet glad for.

NOKUTs studiebarometer i UH-sektoren er en god indikator på hvordan studentene oppfatter utdanningens relevans og kvalitet på studieprogrammene de følger. Nå støtter komiteen forslaget fra regjeringa om å gjennomføre jevnlig kandidatundersøkelser i fagskolesektoren, men en fagskoleutdanning varer som regel i to år, og for at dette skal være relevant og oppdatert, ville det ikke da være smart å gjennomføre en kandidatundersøkelse i fagskoleutdanningene annethvert år?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:30:25]: Til den første problemstillingen: Det virkelig store med dette er at fagskolene nå får en mulighet til å bli en del av student-samskipnadene. Men så er det også en vurdering, for det vi har vært bekymret for – og den balansen vi forsøkte å finne – var at hvis det er for mange små fagskoler som kobler seg på, kan det bli vanskeligere for samskipnadene rett og slett å drive et godt tilbud for alle studentene. Jeg lever veldig godt med det vedtaket som flertallet har gjort, og det skal vi selvfølgelig følge opp. Det jeg derimot vil advare litt mot, er å forsøke å innføre en slags plikt for fagskolene til å være med i en samskipnad. Det har f.eks. ikke private høyskoler heller. Vi skal selvfølgelig vurdere det også, siden flertallet ber oss om det, men det vil jeg nok være litt mer skeptisk til.

Når det gjelder kandidatundersøkelsen – jeg kan godt være pragmatisk med tanke på hvor ofte den gjennomføres også – er det ikke grunn til å tro at man vil ha veldig store svingninger. Derfor tror jeg i hvert fall ikke det er nødvendig å gjennomføre den hvert annet år.

Tone Merete Sønsterud (A) [15:31:28]: Et annet område: Som sagt i debatten vil vi mangle 134 000 fagarbeidere i 2030. Derfor har Arbeiderpartiet i flere år foreslått en opptrappingsplan mot 1 000 fagskoleplasser i løpet av en treårsperiode.

For oss er hovedmålet at flere gjennomfører en fagskoleutdanning, og en skulle tro at regjeringa er enig i det, for i meldinga understrekes flere ganger behovet for flere fagarbeidere, slik statsråden også sa i sitt innlegg. Men det er ingen konkrete planer eller tiltak for å øke utdanningskapasiteten og få tiltak for å sette sektoren i stand til å håndtere det økte behovet for fagarbeidere. Meldinga heter Fagfolk for fremtiden, men det legges ikke opp til flere fagfolk i framtida. Derfor fremmer de rød-grønne et forslag hvor vi ber regjeringa komme tilbake med en forpliktende opptrappingsplan for studieplasser ved fagskolene. Hva mener statsråden om det forslaget?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:32:22]: Jeg mener at denne fagskolemeldinga leverer akkurat på det den sier, nemlig Fagfolk for fremtiden.

Det er helt riktig at det ikke ligger en detaljert opptrappingsplan her, men vi sier klart at fagskolene er viktige – de burde få en viktigere posisjon – og at vi trenger flere fagarbeidere også med høyere yrkesfaglig utdanning enn i dag. Men det er noe som må gjøres i de kommende budsjettene, altså i de årlige budsjettene. Det er for øvrig også sånn, så vidt jeg husker, den forrige regjering opererte når det gjelder fagskolene.

Så vil jeg si at allerede nå ligger det inne i våre budsjetter som flertallspartiene i dette Stortinget har vedtatt, en betydelig styrking av fagskolene. 70 mill. kr ligger inne i år, bl.a. 35 mill. kr til kvalitetstiltak i fagskolene. Det er ikke penger som kommer bare som lovnader. Det er konkrete penger som flertallet – regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre – har bevilget, og som akkurat nå er ute i fagskolesektoren.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [15:33:32]: Jeg har lyst til å uttrykke glede over at komiteen endelig har kommet så langt som nå. Da kommer jeg helt sikkert til å få et veldig praktisk spørsmål fra dem som jeg prater om fagskole med. Vil studiepoeng gjelde for dem som uteksamineres i år, eller vil studiepoeng gjelde for dem som uteksamineres neste år, men som kanskje begynte året før?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:34:01]: Det er et så konkret spørsmål – og det vil være så dumt for dem som står i den situasjonen akkurat nå hvis jeg skulle svare upresist på det – at jeg ber om å få eventuelt svare på det i et skriftlig spørsmål, som jeg gjerne gjør. Men siden jeg ikke er 100 pst. sikker, har jeg ikke lyst til å si noe som plutselig noen studenter eller elever fanger opp, og som viser seg å være upresist, som vi pleier å si i politikken.

Iselin Nybø (V) [15:34:38]: Jeg er sikker på at det som statsråden sier nå, blir fanget opp. Ettersom det sitter studenter på galleriet, er det viktig å være presis.

Representanten Tingelstad Wøien var tidligere inne på Fagskolen Innlandet, som har – på en måte – samlet seg og har 1 000 studenter, og som er et eksempel til etterfølgelse for flere. Det er fordeler og ulemper med mye, og en av fordelene med at ansvaret for fagskolene ligger til fylkes-

kommunen, eller «regionene», som det nå skal hete, er at de er tett på. Det er lett å snu seg rundt, det er god dialog med næringslivet. Man kan operere på en annen måte enn om man er en del av en stor, tung statlig institusjon. Ulempen med det er at vi mister litt styringen med det herfra, i forhold til hva vi kunne hatt hvis de var statlige. Vi ser at fagskolene er organisert på veldig forskjellige måter. Noen har det som Fagskolen Innlandet, mens andre er i kjelleren på en videregående skole, med en rektor som er rektor for fagskolen også.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Hvordan synes han at også fylkeskommunen kan være med på å løfte fagskolene opp på det nivået som de fortjener å være på?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:35:45]: Mange fylker er ganske flinke til å følge opp fagskolene sine. De er kanskje særlig flinke ved at de gir mer penger enn det politikerne her i Oslo gjør. Fagskolen Innlandet er et veldig godt eksempel på også den driven som er i store deler av fagskolemiljøet. Det er kjempebra, det som Fagskolen Innlandet har gjort.

Vi snakker i denne meldingen også om en type strukturprosess, men jeg mener det er en dårlig idé å overlate fagskolene til staten, rett og slett fordi jeg mener at vi da risikerer å miste den veldig nære, tette koblingen til regionalt arbeidsliv som fagskolene bør ha. Det betyr ikke at jeg ikke ser fordeler med større enheter også på fagskoleområdet. Men resonnet vårt og grunnen til at vi ikke bare kjører på – det har jo ikke manglet handlekraft når det gjelder strukturreformer i denne regjeringen – er rett og slett at det vil være fornuftig å gjennomføre en del av disse endringene først, og så eventuelt se på hvordan strukturbehovet er. Men det vil ikke bety statlig overtagelse.

Audun Lysbakken (SV) [15:37:00]: Jeg må tilbake til dette med fagfolk for fremtiden, for situasjonen er jo nå at vi har rekordmange kvalifiserte søkere uten plass. Da virker det veldig rart å kalle meldingen Fagfolk for fremtiden, stå her i salen og snakke om at vi trenger 100 000 flere enn vi utdanner i dag, og ikke ha noe å komme med når det gjelder hvordan vi skal få flere. Så jeg vil fortsette der statsråden slapp i sted. Det er en kjensgjerning at selv om det kommer en lang rekke tiltak – det blir også vedtatt veldig mange gode tiltak i dag – er det veldig lite som leverer på behovet for økt kapasitet. Denne statsråden leverer ikke flere plasser til dem som trenger det.

Hvorfor er de rød-grønne partiene alene om å foreslå den opptrappingsplanen som trengs? Hvorfor står regjeringen uten svar?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:38:05]: Hele denne meldingen er jo et svar på det. Det er ikke slik at bare flere studie plasser eller flere fagskoleplasser er svaret. Høyere kvalitet er svaret, innlemme i Samordna opp-tak er svaret, markedsføre fagskoleutdanningene bedre er svaret – alt det til sammen. For ikke å snakke om nytt finansieringssystem, hvor man i mye større grad blir belønnet for å få fagskolestudenter igjennom – det er også svaret. Alt dette er med på å løfte opp eksplisitt, fordi vi ønsker at flere skal søke seg til fagskoler.

Jeg er ikke imot at vi også skal tildele flere fagskoleplasser, men det er helt riktig at vi i denne meldingen ikke har kommet med en forpliktende opptrappingsplan for de

neste ti årene. Det måtte man for øvrig også se fryktelig langt etter under den forrige regjeringen. Nå begynner det å bli så lenge siden at vi kan vel ikke dvele ved hva som skjedde i løpet av de åtte årene. Men det er en mer offensiv politikk for høyere yrkesutdanning og høyere yrkesfaglig utdanning i Norge enn det som har vært, i hvert fall på ganske mange tiår, i Norge.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [15:39:16]: Da prøver jeg meg igjen og skal ikke være riktig så konkret som jeg var tidligere. Men jeg vil gjerne be statsråden om å være litt mer overordnet og også ha fokus på dette med rekruttering, som det ble snakket om i stad. De tiltakene som ligger i meldinga i dag, er åpenbart noe som gjøres fordi en ønsker å rekruttere flere, men i tillegg kommer, noe som vi også peker på innenfor øvrig høyere utdanning, hvordan en skal samarbeide med arbeidslivet. Det som står i meldinga, er at samarbeidet med arbeidslivet ikke har vært godt nok, og at arbeidslivet selv ikke er godt nok kjent med det. Vi kan godt si at det er fylkeskommunens jobb å få studenter til denne utdanningen, men det er også åpenbart en stor oppgave for arbeidslivet selv. Kan statsråden dele sine tanker med komiteen og Stortinget om hva han mener må til for at arbeidslivet skal kunne forstå å verdsette den utdannelsen som man faktisk får gjennom fagskolene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:40:14]: For det første tror jeg at veldig mange fagskoler er eksempler til etterfølgelse f.eks. for høyskoler og universiteter når det gjelder nettopp samarbeid med arbeidslivet. Det ligger også i fagskolenes natur at de ofte har kortere utdanninger, tett koblet på det arbeidslivet etterspør, og har på den måten tett kontakt med arbeidslivet. Men så kan det, som vi sier i meldingen, også bli enda bedre. Et viktig grep for å få det til, er bl.a. å endre styresammensetningen, så man får et styre som enda bedre enn i dag kan sikre at fagskolene har et godt samarbeid med arbeidslivet og klarer å svare på det som er arbeidslivets behov.

Så vil jeg bare berøre en sak som har vært oppe her, men som det ikke ble spurt om, og det er også noe av den diskusjonen om man skal bygge opp en slags «fachhochschule», som det heter i Tyskland, altså faghøyskole i Norge. Jeg er positiv til det, men man må bare passe seg for at man ikke ødelegger fagskolenes egenart i den prosessen.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marianne Aasen (A) [15:41:46]: Det er flott å høre alle som støtter fagskolene her i dag. Det er gode argumenter fra alle partier, og både regjering og storting er svært tydelig på at dette er en svært viktig utdanning. Det er også et entydig signal som alle som er venner av fagskolene, og som har noe med fagskolene å gjøre, bør ta til seg. Så det går vel an å si at det er en gledens dag for alle dem som er opptatt av fagskoler.

Men – det er et men, skulle jeg ha sagt, og det er at det er ingen tegn til at dette skoleslaget skal få noe økt volum, som har vært oppe i replikkordskiftet. Etter min mening kommer det heller ingen gode svar fra statsråden på hvor-

for det er sånn. I en tid med høy ledighet og spesielt blant de unge avviser regjeringen Senterpartiets, SVs og Arbeiderpartiets forslag om en opptrappingsplan for flere studie-plasser ved fagskolene. Og husk: Det har ikke kommet en eneste ny studieplass til fagskolene i hele den perioden Fremskrittspartiet og Høyre har styrt. De har også vært ganske gjerrige med studieplasser ellers etter vår oppfatning, selv om det har kommet noen flere der. Men det er mange unge som vil og ønsker og har behov for å ta utdanning, og da synes vi i Arbeiderpartiet det er underlig å oppleve at det argumenteres mot flere studieplasser, mot flere fagskoleplasser, istedenfor å se at vi trenger flere som tar utdanning.

Arbeiderpartiet mener en større del av utdanningsveksten i årene som kommer, skal komme til fagskolene, og vi har foreslått hele 1 000 nye plasser i våre alternative budsjetter. Dette er blitt nedstemt. Selv om fagskolemeldingen har fått navnet Fagfolk for fremtiden, legges det altså ikke opp til flere fagfolk i framtida.

Vi understreker i innstillingen til fagskolemeldingen at samfunnet har et stort behov for den kompetansen fagskolene tilbyr, og det er det mange andre som også gjør. Derfor er denne opptrappingen viktig. Det holder ikke bare å peke på kvalitet, for vi trenger flere fagarbeidere. Da er dette et skoleslag som det er helt klart viktig å utvide volumet på. Mange av disse skolene sliter ikke med det store frafallet som f.eks. skjer i høyere utdanning eller på videregående opplæring. Dette er veldig motiverte studenter som kommer igjennom, og vi trenger flere plasser, selv om også kvalitet selvfølgelig er viktig.

Arbeiderpartiet vil ikke vente for å vite når vi trenger kompetansen som fagskolene tilbyr. Vi har foreslått dette i våre alternative budsjetter, og vi kommer til å fortsette å foreslå det. Gode ord til tross: Skal dette realiseres med en satsing på fagskoler for framtida, må det åpenbart et regjeringsskifte til.

Kristin Vinje (H) [15:44:39]: I slutten av september i fjor høst var jeg med på innvielsen av Noroffs nye lokaler i Mølleparken i Oslo. Denne fagskolen er en privateid utdanningsinstitusjon med høye ambisjoner på vegne av studentene, og de satser spesielt på digitale medier og digital kunnskap. Men hvor godt kjent er dette utdannings-tilbudet for elever som står overfor valg av studier etter videregående, mon tro? Dessverre ikke veldig godt kjent! Fagskolene har vært en godt bevart hemmelighet i utdanningssystemet, en perle som vi ikke har vært flinke nok til å løfte frem. Det er altfor mange både elever, foreldre, studieveiledere og arbeidsgivere som ikke vet hva dette er. Det er dumt, og det er derfor det er fint at vi gjør noe med dette nå.

Meldingen vi behandler, gir et solid løft for fagskolene, som består av nesten 100 forskjellige skoler med veldig ulike fag og retninger. Gjennom nærmere 50 ulike tiltak løfter vi utdanningen hva gjelder kvalitet, fagmiljø, studentvelferd, finansiering og styring. Mitt håp er at disse endringene vil ivareta fagskolenes egenart som korte, yrkesrelaterte utdanninger på tertiært nivå, samtidig som meldingen legger til rette for flest mulige smidige og fleksible utdanningsløp mellom fagskole- og universitets- og høyskoleutdanning.

Vi hører hele tiden at Norge trenger høyt kvalifisert arbeidskraft. Og det gjør vi – prognosene forteller oss at vi

vil mangle nærmere 100 000 fagarbeidere i 2035. Fagskolene utgjør en utrolig viktig del av det høyere utdannings-tilbudet i det norske utdannings-systemet fordi vi har et stort behov for den kompetansen de representerer i arbeidsmarkedet fremover. Da må vi hjelpe unge mennesker som står foran mange fristende utdanningsmuligheter, til å gjøre gode, velinformerte valg. En av de tingene vi gjør i meldingen, er å introdusere et nytt opptakssystem, der man finner fagskoletilbudene i Samordna opptak som alternativer til universitets- og høyskoleutdanningen.

Utdanning er en av Høyres hovedprioriteringer, derfor har vi en lang liste av tiltak som regjeringen har satt i verk for å styrke utdanning helt fra barnehage, gjennom hele skoleløpet og over i høyere utdanning og forskning. Vi har styrket yrkesfagene gjennom økt tilskudd til lærebedrifter og flere tiltak for å få til et tettere samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Norge har et bedre utgangspunkt enn de fleste andre land fordi nesten halvparten av dem som starter i videregående opplæring, velger yrkesfag. Utfordringen vår er at for få av disse fullfører utdannelsen sin. Derfor tar vi en rekke grep for å hindre frafall, og den innsatsen vil være bred og starte tidlig i skoleløpet.

Tilbake til åpningen av Noroff fagskole i fjor høst. Det var optimisme å spore i mylderet av studenter, lærere og næringslivsrepresentanter. Digitalisering er høyt på alles agendaer, og denne fagskolen har ambisjoner om å bidra til kompetanseutvikling innen det digitale skiftet og dekke kunnskapsbehovene som identifiseres for et digitalt Norge.

Denne meldingen er gode nyheter. For den som er ung og skal velge studier, er jeg ikke i tvil om at mulighetene fagskolene tilbyr, er flere enn de fleste aner. Derfor er det bra at vi nå løfter fagskolene opp og frem.

Tone Merete Sønsterud (A) [15:47:54]: I 2014 sa statsråd Røe Isaksen at 2015 skulle bli fagskolens år. Det skjedde ikke. Så ble vi fortalt at han mente 2016, men det var først i desember 2016 meldinga kom, og nå får vi virkelig håpe at 2017 blir fagskolens år.

Reisen hit har vært en noe merkelig seanse å følge. Noen representanter fra regjeringspartiene har vært høyt på banen og snakket om at fagskolene skal bli statlige, til tross for at de i forbindelse med regionmeldinga hadde vedtatt at de fortsatt skulle forbli i fylkene. Fremskrittspartiets Lill Harriet Sandaune slo på stortromma i Klassekampen i fjor høst. I kjent FrP-stil gikk hun til personangrep på Arbeiderpartiets leder og fortalte leserne – også i kjent FrP-stil – at det ikke hadde skjedd noen verdens ting med fagskolene under åtte år med de rød-grønne, til tross for at det ble utarbeidet en tilstandsrapport for fagskolene som var viktig for å tette kunnskapshull og gi fagskolene økt synlighet, slik representanten Lysbakken sa i sitt innlegg. Det ble startet kandidatundersøkelser, Organisasjon for norske fagskoleutdanninger kom til, Nasjonalt fagskoleråd ble etablert, og Grund-utvalget, som la grunnlaget for den meldinga vi nå skal behandle, ble nedsatt. Men hun ba representanten Gahr Støre stille bedre forberedt til neste time. En kan jo spørre seg hvem det er som bør følge med i timen.

Så, rett før jul, kom meldinga, og komiteen var i innspurten av budsjettarbeidet. Da fant Høyre og Fremskrittspartiet ut at de like godt kunne starte behandlingen av fagskolemeldinga der, noe vi mente var uheldig av mange

grunner. Det hadde f.eks. ikke vært avholdt høring, men det var tydeligvis heller ikke interessant for regjeringspartiene. Ett av punktene konkluderte med at alle fagskolestudentene skulle få rett til deltakelse i studentsamskipnadene, men slik vil de altså ikke ha det i dag. Som sagt – vi, ja, faktisk flertallet, vil det, men det blir altså mot Høyre og Fremskrittspartiets stemmer.

Men det som kanskje tar kaka, var da representanten Kristin Vinje på Høyres landsmøte uttalte noe i retning av at Arbeiderpartiet var ganske irritert over at det er en Høyre-regjering som la fram en fagskolemelding med konkrete tiltak som LO jubler over. Jeg kan fra denne talerstolen opplyse Vinje om følgende: Nei, vi var ikke – og er ikke – irritert over det. Vi var irritert over at regjeringa brukte så lang tid på meldinga. Da den endelig kom, sa vi at det i all hovedsak var en god melding. Så kan jeg legge til: Arbeiderpartiet blir aldri irritert når LO jubler, tvert imot.

Jeg kjenner meg overhodet ikke igjen i Vinjes beskrivelse. Det er mulig at Høyre irriterer seg hvis noen andre enn de selv har en bra sak, men det er ikke slik det fungerer i Arbeiderpartiet, og jeg kan presisere: I dag er et vendepunkt for fagskolene i Norge. Vi tar et krafttak for arbeidslivet, for næringslivet og for fagskolestudentene. Når Stortinget nå anerkjenner fagskolene som en høyere yrkesfaglig utdanning, er det bare å gratulere hverandre med det, selv om det er mye som gjenstår før vi er helt i mål.

Kent Gudmundsen (H) [15:51:08]: Jeg har virkelig gledet meg til denne dagen, der vi skal vedta det som kanskje er det viktigste løftet for yrkesopplæringen på svært mange år. Det er klart at litt uenighet har det vært, men en ting vi kan glede oss over, er den brede politiske oppslutningen de store linjene i denne meldingen har fått i komitébehandlingen – for spisskompetansen blir viktigere i takt med at samfunnets framgang og spesialisering fortsetter. Spesielt i Norge med høy levestandard og høye lønninger sammenlignet med våre handelspartnere og konkurrenter må vi være helt fremst om vi skal stå i konkurransen, vinne kontrakter, skape verdier og sikre inntekter som skal bære velferdsstaten i tiden framover.

Når vi nå kommer med nærmere 50 tiltak og mange viktige endringer for yrkesfaglig høyere utdanning – det som vi egentlig skal kunne kalle for mesterens utdanningsløp – legger vi i dag et viktig grunnlag for at fagskolene endelig skal få skinne og ta sin rettmessige og viktige plass i utdanningsløpet. Jeg skal ikke gå inn på alle disse 50 tiltakene, det har jeg ikke tid til, men studiepoeng, bedre overganger og det f.eks. å åpne for treårig utdanningsløp på fagskolene i de helt spesialiserte praktiske utdanningsløpene vil være et av de spennende grepene som ligger foran oss her i dag, i tillegg til alt om velferd for studenter.

Vi trenger flere mestere og mastere. Vi trenger også at de med tradisjonell høyere akademisk utdanning skal kunne fylle på med praktisk høyere utdanning som fagskolene tilbyr – og motsatt. Vi trenger denne tverrfaglige og sammensatte kompetansen når vi i tiden framover skal sikre vår konkurransekraft og få flere bedrifter til å flagge hele eller deler av sin produksjon tilbake til Norge.

Overgangene mellom universiteter, høyskoler og fagskoler blir det viktig å tilrettelegge for. I dag slår vi tydelig fast ambisjonene for dette området, samtidig som vi må erkjenne at mye arbeid gjenstår ute på den enkelte utdanningsinstitusjon. Det blir viktig å sikre disse indre faglige

sammenhengene når man skal utvikle videre utdannings- og opplæringsløp for framtiden. Samtidig må vi erkjenne at mangfoldet i fagskolesektoren spenner så vidt innenfor det enkelte skoleslag – etter mange år med stemoderlig behandling – at vi nå må bruke de ressursene og mulighetene som disse utviklingsmidlene åpner for, til å heve kvaliteten i fagskolene framover.

Vi trenger nemlig dette mer enn tidligere, for norsk økonomi er i større omstilling enn på mange, mange år. Vi vil møte mer automasjon, robotisering og andre praktiske og avanserte ferdigheter. Fagskolene kan derfor virkelig komme til sin rett i dette framtidetsbilde. Jeg ser fram til fortsettelsen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [15:54:19]

Interpellasjon fra representanten Christian Tynning Bjørnø til kunnskapsministeren:

«Blinde og svaksynte elever er avhengig av inkludering og tilrettelegging for å få en fullgod opplæring i et godt skolemiljø. I en undersøkelse utført i 2016 på oppdrag fra Blindeforbundet kommer det frem at 65 prosent av blinde og svaksynte elever sier de blir mobbet på skolen. Samme undersøkelse viser at en stor andel blinde og svaksynte elever blir tatt ut av undervisningen, og hele 40 prosent får fritak fra fag. Vi vet også at mange elever opplever problemer med å få tilrettelagte læremidler, som f.eks. punktskriftbøker.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at blinde og svaksynte får nødvendig tilrettelegging og opplever en fullgod opplæring og mer inkluderende skolemiljø?»

Christian Tynning Bjørnø (A) [15:55:18]: Jeg ser deg, president, og du ser meg. Vi ser denne flotte salen, og vi ser de vakre detaljene i den store lysekronen foran oss. Vi ser også Slottet langt der borte. Men alle gjør ikke det. Om lag 180 000 nordmenn har så svekket syn at de regnes som synshemmede, og mer enn 1 000 nordmenn er helt blinde. Men synet er langt fra alt. Vi trenger verken å se lysekronen eller Slottet for å kunne gjøre en god jobb her inne. Men hadde jeg vært synshemmet eller blind, hadde jeg vært avhengig av tilrettelegging for å kunne gjøre jobben som folkevalgt – naturligvis. Blinde og synshemmede trenger god tilrettelegging sånn at de kan delta på alle områder i samfunnet. Ledelinjer, briller, punktskriftbøker, hunder, pc, ledsagere – ja, tiltakene er mange. I avisen for en stund siden kunne vi lese om app-en som ser for de blinde. Hjelpemidlene er mange, og teknologien er i utvikling.

Vi skal gjøre vårt ytterste for at alle med ulike funksjonsnedsettelse skal kunne delta på alle områder i samfunnet. En av de aller, aller viktigste arenaene for deltagelse er skolen, vår felles skole der elever møtes ut fra ulike kulturer med ulike forutsetninger og ulike bakgrunner, en skole som skal utjevne forskjeller og bidra til å skape forståelse, respekt og ikke minst bidra til at alle får like muligheter til å utnytte sitt potensial til å leve forskjellige liv og bidra i samfunnet. Det er en formidabel oppgave som krever mye av samfunnet, av skolen og også av oss politikere.

Faller man ut på skolen, er sjansen for å falle ut av arbeidslivet stor. Faller man ut av jevnalderfellesskapet, er det stor sjanse for at man føler seg på sidelinjen og utenfor. Selv om vi har gode tanker og visjoner om skolen vår og mye fungerer nettopp etter de visjonene, vet vi at det er enkelte områder som vi må vie ekstra oppmerksomhet. Et av disse områdene er opplærings situasjonen for blinde og svaksynte i skolen. Blinde og svaksynte har krav på en fullgod opplæring i vår felles skole. Det krever tilrettelegging, det krever kompetanse, det krever ressurser, og det krever hjelpemidler.

Det siste først: hjelpemidler. En undersøkelse gjennomført for et par år siden av MMI for Norges Blindforbund, viste at åtte av ti elever som er avhengig av lærebøker med punktskrift, får bøkene for sent. Jeg tok opp denne saken i spørretimen, og jeg brukte et eksempel fra statsrådets og mitt hjemfylke, Telemark. Remi, som da var ni år og gikk på skole i Kviteseid i Telemark, hadde ventet over åtte måneder på å få skolebøker med punktskrift – åtte måneder der man ikke får følge det samme opplegget som de andre i klassen, åtte måneder der man står i fare for å havne både utenfor og på sidelinjen. Tenk deg selv, president, at du og jeg hadde gått på samme skole, i samme klasse, og jeg hadde alle lærebøkene fra skolestart, men du fikk dem først rundt påsketider. Det er ikke rettferdig. Det er ikke akseptabelt. Men heldigvis har jeg inntrykk av at dette har bedret seg etter at situasjonen med Remi ble tatt opp. Det er bra. Vi må bare sørge for at det ikke skjer igjen.

For et drøyt år siden fikk vi presentert en undersøkelse fra Blindforbundet der 65 pst. av synshemmede barn og unge oppgir at de blir mobbet. Nesten samtlige oppgir at mobbingen har foregått i skolegården. Samtidig sier nesten halvparten at skolen ikke har gjort nok for å løse situasjonen. I disse dager behandler Stortinget en ny lov som skal sørge for at skolene skal gjøre mer for å avdekke og bekjempe mobbing. Jeg håper resultatet av den behandlingen blir en forsterket lov som sørger for at elevenes rettsikkerhet blir godt ivaretatt, samtidig som det ageres raskt når mobbing oppleves.

Men paragrafer er ikke nok for å inkludere og sørge for at elever har det trygt på skolen eller opplever seg som en del av et fellesskap. Det hjelper ikke med aktivitetsplikt dersom man ikke er en naturlig del av jevnalderfellesskapet eller er inkludert i det daglige læringsmiljøet og det sosiale fellesskapet i klassen.

Undersøkelser viser at 40 pst. av blinde og svaksynte elever har fått fritak i ett eller flere fag. Norsk sidemål, matte, gym, engelsk og norsk hovedmål er de vanligste fagene å få fritak i. Jeg stiller meg selv spørsmålet: Er fritak den beste måten å sikre en best mulig opplæring på? I enkelte tilfeller kanskje, men hele 40 pst., det syns jeg virker mye. Det samme har blitt problematisert når det gjelder nasjonale prøver. Vi må passe på at vi ikke bruker lettvinde løsninger. Kan vi få denne prosenten ned ved at alle strekker seg litt lenger, tilpasser undervisningen litt mer, tilbyr litt mer tilrettelegging, ja, da tror jeg alle vil være tjent med at vi gjør nettopp det, strekker oss litt lenger.

Jeg har også lyst til å trekke fram historien som blinde Isabel Engan delte i et intervju for en tid tilbake. Hun husker mange fine dager fra barne- og ungdomsskolen, men hun husker også mange vanskelige. Hun forteller om hvordan det føles når alle rundt henne plutselig bryter ut i latter,

og at hun vet at det er henne de ler av, selv om hun ikke kan se det. Hun sier:

«Jeg husker at folk syntes det var gøy å ta bort stolen min for eksempel. Det var sikkert humoristisk ment, men jeg følte meg jo tråkka på, og mobba».

Og videre:

«Det var vanskelig å finne folk i friminuttene fordi jeg ikke kunne delta på ballspill, og det var ikke like enkelt å løpe sisten. Veldig mange bare løp ut i friminuttene, og så var jeg igjen med læreren.»

Isabel er en sterk jente og valgte å studere spesialpedagogikk. For en kapasitet innenfor det fagfeltet! Hun avslutter intervjuet med å peke på en løsning. Hun tror veien ut av problemet ikke er å tenke på funksjonshemmede elever som annerledes, men som en naturlig del av klassen. Det tror jeg også. Jeg er helt enig med henne. Men da må vi gjøre nettopp det, sørge for at alle elever med ulike funksjonshemninger får en fullgod opplæring, med god tilpassing og tilrettelegging sånn at man i størst mulig grad kan være en del av klassen og fellesskapet.

Derfor avslutter jeg interpellasjonen med å stille følgende spørsmål til statsråden: Hva vil statsråden gjøre for å sikre at blinde og svaksynte får nødvendig tilrettelegging og oppleve en fullgod opplæring og et mer inkluderende skolemiljø?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:03:03]: Tusen takk til representanten Tynning Bjørnø for å ta opp en viktig interpellasjon, og jeg synes også det er bra at inntrykket er at når det gjelder tilgjengeligheten av læremidler for blinde og svaksynte elever, har situasjonen blitt bedre. Men jeg tror vi kan være enig om at den, for å si det veldig enkelt, ikke er god nok for det er reell likestilling for alle elever. Det betyr at man har de lærebøkene man skal ha, til riktig tid. Men det viser også at når saker tas opp på Stortinget, får det faktisk en effekt, og dette har nå Statped grepet fatt i.

Før jeg begynner med å svare på spørsmål og sier noe om hva jeg mener vi skal gjøre og litt om hva vi gjør, har jeg også lyst til å si at dette er et område hvor jeg mener vi som politikere og jeg som statsråd også må være systemkritiske. Det er veldig lett at vi som politikere, særlig når vi sitter i posisjon, går inn og er så opptatt av alt det positive som skjer, at vi glemmer også å være selvkritiske på vegne av systemet vi forvalter, og dette er et område hvor vi også må være selvkritiske. Det gjelder også meg som statsråd. For selv om det er mye bra som gjøres, og selv om det er mange suksesshistorier der ute, er det også altfor mange som ikke får den oppfølgingen de trenger. Jeg skal i innlegget mitt også snakke litt om spesialundervisning. Mobbing er selvfølgelig en viktig sak som Stortinget akkurat nå jobber med. På alle disse områdene er det slik at vi rett og slett ikke har gjort nok, og det er for mange elever som opplever at de blir sviktet.

Den 21. mars inviterte jeg til en konferanse om inkludering og spesialpedagogikk. Det var ikke bare for elever som var blinde eller svaksynte, men for forskjellige typer elever med forskjellige tilretteleggingsbehov, og en viktig del av det var rett og slett å la elever og foreldre selv fortelle om hvordan de opplevde skolehverdagen. En av ungdommene som var på talerstolen, sa noe veldig klokt, nemlig: Vi må lære folk at forskjeller er fryktelig normalt. Det er noe av kjernen i utfordringen, det at alle – som represen-

tanten Tynning Bjørnø også beskriver – skal føle seg som og være en del av et fellesskap. Samtidig forstår vi at for at alle skal få like muligheter innenfor fellesskapet, må man også i positiv forstand behandle folk litt forskjellig. Folk trenger litt forskjellig behandling og litt forskjellig oppfølging for å være likeverdige deler av fellesskapet.

I skolens formålsparagraf og verdidokumenter er dette helt sentralt. Skolen skal møte alle elever med tillit, respekt og krav – ikke minst «krav» understreker jeg her – gi dem utfordringer som fremmer dannelse og læringslyst, og selvfølgelig motarbeide diskriminering. Med andre ord: Verdidokumentet i skolen – og dette gjelder også ny generell del og overordnet del av læreplanen, som nå er ute på høring – sier ikke bare at skolen skal motvirke diskriminering, den sier også at alle elever, uavhengig av deres utgangspunkt, har rett til å få tillit, respekt og krav. I denne sammenhengen er det også viktig å understreke at nettopp forventninger og krav er noe av det mange elever med tilretteleggingsbehov merker ekstra sterkt at de ikke får. Det å ikke bli møtt med forventninger – det å bli behandlet som det noen elever forteller: Jeg følte meg behandlet som om jeg var dum – er altså ikke å gjøre disse elevene en tjeneste, det er å gjøre dem en stor bjørnetjeneste, og de merker det så innmari godt når skolen ikke møter dem med tillit til at de også kan lære, og forventning om at de skal lære.

Når det gjelder interpellantens mer konkrete spørsmål, først om mobbing: Det er ingen tvil om at blant noen grupper barn og unge er det flere som blir mobbet enn blant andre – for eksempel knyttet til nedsatt funksjonsevne, som svaksynthet eller at man helt mangler syn. Dette er dokumentert gjennom flere undersøkelser, og det er også særlig omtalt av Djupedal-utvalget. Nå behandler jo Stortinget i disse dager viktige saker og viktige lovsaker rundt mobbing, men regjeringens mobbepolitikk dreier seg om tre ting som alle sammen er like viktige. For det første: kompetanseheving i skoler, barnehager og kommuner, for det andre: bedre støtte og veiledning til mobbeofre og deres familier, og for det tredje: et enklere regelverk som skal sikre både rettssikkerheten for elevene og raskere og bedre oppfølging enn i dag.

Men så handler det også – ved siden av dette – om holdninger og verdier i skolen. Det handler rett og slett om at de fine ordene vi har satt ned i generell del – eller nå overordnet del – faktisk blir fulgt i hverdagen. Interpellanten peker på et veldig viktig tema, som jeg også er veldig opptatt av, nemlig at mange elever med synshemming blir tatt ut av klasserommet og får fritak i fag. Når det gjelder skolens plikt til å tilpasse opplæring, er det både et mål og en kontinuerlig prosess. Tilpasset opplæring skal skje gjennom variasjon og tilpasning til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet. Skolen skal ivareta elevenes faglige og sosiale utvikling innenfor rammen av ordinær opplæring, men samtidig kan det i noen tilfeller være nødvendig med spesialundervisning og andre særskilte tiltak.

Alle i denne sal er enig om at spesialundervisning og fritak fra fag og aktiviteter kan være viktige virkemidler for å sikre en likeverdig opplæring for den enkelte elev. Men: Det vi får rapporter om, er at spesialundervisning og fritak av og til kan fungere som det motsatte. I verste fall kan spesialundervisningen fungere segregerende og gi elevene et dårligere tilbud enn de ellers ville fått hvis de var i klasserommet og fikk tilpasset opplæring der, eller at fritak fra fag ikke er fornuftig – nå har vi f.eks. gitt fritak

for andre fremmedspråk for elever med dysleksi, det har vært nødvendig og riktig å gjøre – men at det snarere blir et signal om at systemet har gitt opp, og at man har lave forventninger. Vi vet ikke nøyaktig hvor prosenten fritak skal ligge, men jeg er enig med representanten Tynning Bjørnø i at 40 pst. er et høyt tall, og at det, sammen med mye av det andre vi vet om spesialundervisning og fritak, kan tyde på at disse ordningene ikke fungerer godt nok for å gi elevene en bedre undervisning eller tilrettelagt undervisning, men snarere fungerer segregerende.

Vi har satt ned en ekspertgruppe under ledelse av Thomas Nordahl, som skal bidra nettopp til at vi kan få enda bedre både beslutningsgrunnlag og politikk for elever med behov for tilrettelagt pedagogisk tilbud. De har fått i oppdrag å se kritisk gjennom ikke bare lovverket, men også praksis ute i kommunene. For én ting er hva vi vedtar her i lovverket, noe ganske annet er, dessverre av og til, hvordan det faktisk følges opp. Selv om dette skal være en hurtigarbeidende ekspertgruppe, har vi ikke tid eller råd til å vente på deres anbefalinger alene, vi er også nødt til kontinuerlig å jobbe med dette ute i kommunene.

La meg bare nevne noen av de andre tiltakene regjeringen også i det siste har lansert, f.eks. i Meld. St. 21 for 2016–2017, Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen, hvor vi varslet at vi vurderer å innføre krav om at skolene på barnetrinnet skal ha ansatte med faglig fordypning i spesialpedagogikk, samtidig som vi vurderer å opprette et videreutdanningstilbud i spesialpedagogikk. Begrunnelsen for det er nettopp elever med spesielle tilretteleggingsbehov, f.eks. elever som er svaksynte eller blinde.

Når det gjelder tilrettede læremidler, har Utdanningsdirektoratet en tilskuddsordning som gir støtte til utvikling av læremidler som er særskilt tilrettelagt. I tillegg tilbyr Statped tilpassede utgaver av eksisterende læreverker, og jeg er enig i at når det kommer tilbakemeldinger, som fra Remi i Kviteseid i Telemark, om at det har tatt åtte måneder før man får læremidler, så er ikke det en holdbar situasjon. Statped har hatt ekstratiltak og særskilte tiltak også for skoleåret 2016–2017, som de også har hentet viktige erfaringer fra, hvor målet selvfølgelig er at elevene skal få læremidlene på tiden. Men så er det også viktig å si at de fleste kommuner jo vet tidlig hvilke elever de får. Hvis kommunene eller skolene er sene med å gi tilbakemeldinger eller melde inn til Statped hvilke behov de har for læremidler, kan det også føre til forsinkelser. Med andre ord er det viktig også her at kommunene gjør jobben sin.

Vi har også sendt et forslag fra regjeringen til ny felles likestillings- og diskrimineringslov, og i denne loven ønsker vi at plikten til universell utforming av IKT også skal gjelde for opplærings- og utdanningssektoren. Det betyr at i fremtiden vil skolens nettsider, læringsplattformer og digitale læremidler være universelt utformet, slik at mange flere elever og studenter kan få nytte av dem enn i dag. Det vil selvfølgelig også være til hjelp for synshemmede elever.

For å oppsummere veldig kort mener jeg det er mye godt arbeid på gang, men dette er ikke et område hvor jeg har tenkt å hvile, det er ikke et område hvor jeg har tenkt simpelt hen å klappe meg selv på skulderen og si at her gjør vi mye bra. Dette er et område hvor vi fortsatt har masse arbeid som gjenstår, og vi kommer til å fortsette å jobbe videre med det med full styrke.

Christian Tynning Bjørnø (A) [16:13:16]: Jeg takker statsråden for svaret. Det gjennomgående temaet i interpellasjonen og i det forrige innlegget mitt handlet dypest sett om ulike former for inkludering, på skolen, i fag, i jevnalderfellesskapet, i det sosiale miljøet, i nærmiljøet osv. Folk er forskjellig heldigvis, men det er ikke bra hvis forskjellene mellom folk blir for store. Det samme gjelder tilfældigheter, og jeg er opptatt av at vi skal minimere tilfældigheter som at det f.eks. kommer an på hvor du bor, hvilke kompetanser du kan benytte deg av, ressurser du kan bruke, og tilretteleggingen du får. Jeg er glad for at statsråden understreker viktigheten av å være selvkritisk og systemkritisk i saker som disse.

Jeg snakket ingenting om Statped i mitt forrige innlegg, men statsråden snakket litt om det. Statped er en viktig institusjon for blinde og svaksynte elever. De besitter en svært viktig spisskompetanse på fagområdene, og de bistår kommuner, skoler, barnehager, PP-tjenester osv. med ulike former for tjenester, både rettet mot enkeltelever og også på systemnivå, sånn som statsråden snakket om. Det er på mange måter Statped som skal fasilitere og bidra til at ressursene og kompetansen fordeles der ute etter beste evne.

Som vi alle vet, har Statped vært gjennom en omfattende omorganisering de siste årene, og omorganiseringen blir nå evaluert. Jeg vil understreke at det er viktig at man da justerer kursen og er systemkritisk etter funnene i den evalueringen, og det er også viktig at brukerne blir tatt med på råd. Blindeforbundet har bl.a. etterlyst en sterkere kobling mellom Statped og kommunene, og statsråden var også inne på dette. De viser til at det tar for lang tid før Statped og kommunene får kontakt. De vil derfor at det skal være et krav om at hver gang en skole i en kommune har en synshemmet elev, skal Statped kobles på. De vil også at foreldre og foresatte selv skal kunne søke Statped om hjelp, og det ropes varsku om at fagmiljøene i Statped reduseres, særlig i Trondheim, men også i Oslo. Hva tenker statsråden om disse tingene?

Og så er jeg veldig glad for at statsråden tar så på alvor dette som handler om fritak fra fag, for det er umåtelig viktig at dette håndteres på en bedre måte, både for å sikre en skole der alle er med, der man er inkludert, og for å – så langt som overhodet mulig – sørge for å gi alle like muligheter f.eks. til videre høyere utdanning.

Jeg ser at mange har tegnet seg, og det er jeg glad for. Det er ikke så ofte at denne gruppen blir diskutert i denne sal, og jeg kommer tilbake mot slutten av debatten.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:16:32]: Den store reformen av Statped, som ble vedtatt og igangsatt under forrige regjering, skal evalueres, og jeg er helt enig i at det er viktig også der å være systemkritisk.

Tanken bak denne endringen var at Statped skulle – og dette gjelder alle brukergruppene – bruke færre av ressursene sine på tilbud, som f.eks. de gamle statlige skolene for hørselshemmede elever eller den type ting, og være mer ute i kommunene, jobbe systemrettet og støtte kommunene. Det er en veldig god tanke, og det er også grunnen til at vi har videreført dette arbeidet. Jeg har til og med brutt min egen regjeringserklæring når det gjelder skoler for de hørselshemmede, fordi jeg mener at dette har vært en riktig måte å tenke på.

Men så er det helt avgjørende at hvis det betyr at Statped blir fjernere fra kommunen og kommunen ikke har kontakt med Statped, har vi et problem. Derfor er en av de tingene som er viktige, at Statped har såkalte samarbeidsavtaler – så vidt jeg husker, heter det det – med forskjellige kommuner, som nettopp er avtaler hvor man går inn i hva som er kommunens behov, hvordan forholdet mellom oss og Statped skal fungere. I et raskt økende tempo har Statped fått flere og flere slike samarbeidsavtaler, og det er nettopp grunnlaget for at Statped skal kunne gå inn og hjelpe kommunene med den type systemrettet arbeid.

Det er to viktige saker – som Tynning Bjørnø tar opp – der det er størst problemer i dag. Den ene gjelder mobbing, inkludering i skolemiljøet. Den andre gjelder hele problemkomplekset knyttet til spesialundervisning, fritak, hvilke forventninger vi har til elever med en eller annen form for tilretteleggingsbehov, det være seg synshemming eller noe annet. Det er god grunn til å tro at dagens system – med spesialundervisning og alt som det fører med seg – ikke fungerer for veldig mange elever. Det er god grunn til å tro at for veldig mange elever fungerer det ikke bare segregerende, ved at man dessverre fortsatt i for stor grad tar dem ut av vanlige klasserom og gir dem undervisning, men at kvaliteten på det tilbudet som gis, for en del elever rett og slett er dårligere enn den de kunne fått hvis ressursene hadde blitt brukt på en annen måte.

Svaret er ikke å avskaffe retten til spesialundervisning – det tror jeg er helt utopisk og en dårlig idé, som gir litt mindre sikkerhet for disse elevene – men å foreta en ganske tøff, kritisk og ærlig gjennomgang av om vi har bygd opp et system som gir oss god samvittighet, men som ikke hjelper de elevene som trenger det aller mest. Og det er det jeg har gitt Thomas Nordahl og dette ekspertutvalget i oppdrag å gjøre.

Marianne Aasen (A) [16:19:46]: Jeg er politiker og tror på en politikk som vil at vi skal gi alle like muligheter. Da er det kanskje ikke så rart at jeg er med i Arbeiderpartiet, hvor vi har «alle skal med» som slagord. Det finnes et annet slagord også, som jeg har lyst til å nevne, og det er at alle er annerledes. Det synes jeg også er en fin visjon for norsk skole, som ville hjulpet mange flere enn bare blinde elever, som er temaet i dag. Men da må vi i tilfelle spørre arrangøren av den store turbandagen, som var utenfor her for noen dager siden, for de hadde det som sin visjon, at vi alle er annerledes. Jeg opplever at interpellanten Tynning Bjørnø og statsråd Røe Isaksen kan skrive under på at dette er en visjon vi kunne hatt i norsk skole, nemlig at vi skal ta vare på alle, og at det er svært viktig at alle barn finner seg til rette og opplever skolen som et godt sted å være og et godt sted å lære. Det er et veldig godt utgangspunkt for debatten.

Flere ting har blitt løftet fram, bl.a. dette med fritak når det gjelder spesialundervisning. I mitt innlegg har jeg lyst til å snakke litt om det statsråden sa i sitt siste innlegg på tre minutter, nemlig om hvordan vi skal knytte eleven som er blind, opp mot spesialistene i Statped og deres kompetanse, som kan mye om hvordan man skal lære og trives som blind, som kan noe om det å være blind.

Jeg var med og behandlet Midtlyng-utvalgets rapport og den stortingsmeldingen som kom etter det, og er veldig gjerne med på en selvkritisk gjennomgang, for jeg er usikker på om vi oppnådde det målet vi nemlig hadde. Hensik-

ten var jo at man skulle ha en statlig etat som skulle være en ressurs for kommunene, men når det gjelder en god del av disse elevene med spesielle behov, er det så få av dem – noen ganger kanskje bare en håndfull, kanskje fem–ti elever i hele Norge som har et spesielt syndrom eller noe sånt – og det er heller ikke veldig mange blinde elever i Norge. Det er helt riktig, som det allerede er sagt, at man vet jo at disse barna skal begynne på skolen, og man vet når de begynner på skolen. Da er det helt ufattelig at ikke det er mulig å være forberedt på det den første skoledagen, som jo er forberedt for alle andre barn som kommer.

Spørsmålet er da: Gjorde vi det rette da vi omorganiserte Statped? Er vi fornøyd med den modellen i det store og hele? Har tilbudet til denne gruppen blitt noe bedre? Jeg hører litt begge deler, for å si det sånn. Jeg synes det er ganske så fortvilende å møte barn og ungdommer som opplever det som veldig vanskelig å være på skolen, som ikke får den hjelpen de trenger, som opplever mobbing, og hvor foreldrene er fortvilet fordi de ikke har noe sted å gå hvor de får hjelp, fordi de blir henvist til Statped i en kommune som da oppleves å være langt unna. Da er det sånn at vi ved våre vedtak har fjernet elevene fra den hjelpen de burde ha. Dette er svært viktig å få svar på fordi det har veldig store konsekvenser for de enkeltpersonene som er helt prisgitt den kompetansen som disse fagmiljøene har.

Jeg synes det er svært prisverdig av statsråden at han tar dette på alvor. Det opplever jeg virkelig at han gjør, men spørsmålet er hva som skjer. Det sitter sikkert elever og foreldre og hører på oss i denne debatten nå, og hva er det vi konkret kan levere som betyr en endring for den seksåringen som er blind, og som skal begynne på skolen i august? Vet vi at det barnet får den hjelpen vedkommende skal ha, uansett hvor i landet vedkommende bor? Da har vi ikke mye tid på oss. Vi har ikke tid til å vente.

Jeg er veldig glad for at representanten Christian Tynning Bjørnø tok opp denne viktige diskusjonen, for det er noe av kjernen i vår skolepolitikk. Vi vil gi et godt tilbud til absolutt alle elever, og da er vi nødt til å anstrenge oss til det ytterste sånn at alle rett og slett får det.

Henrik Asheim (H) [16:24:43]: Jeg vil, i likhet med både statsråden og representanten Aasen, rose interpellanten for å ta opp dette viktige spørsmålet, og for at vi får en grundig diskusjon også i stortings salen om hvilke tiltak vi nå kan sette inn raskt og på lengre sikt for blinde og svaksynte elever i norsk skole.

Representanten Aasen begynte innlegget sitt med å si at hun var opptatt av dette fordi hun var med i Arbeiderpartiet, som har slagordet «Alle skal med». Jeg er også opptatt av dette. Jeg er ikke medlem av Arbeiderpartiet, men av Høyre, som har slagordet «Muligheter for alle». SV hadde i lang tid slagordet «Ulike mennesker, like muligheter». Fremskrittspartiet har «For folk flest», og det kan representanten Sandaune redegjøre for etterpå, hvordan det passer inn i bildet. Mitt poeng er egentlig dette: Det er ingen partipolitisk eller blokkpolitisk diskusjon om hvorvidt skolen, som vår viktigste felles arena, skal være inkluderende og gi alle elever like muligheter.

Blindeforbundet, som er en god organisasjon, har gitt mye informasjon til alle oss som sitter i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om hvilke utfordringer disse elevene møter til daglig. Og for de av oss som ikke har blinde eller svaksynte i nær familie, er det nedslående å få infor-

masjon om at veldig mange elever opplever å bli segregert eller behandlet annerledes, eller at de føler seg mer ensomme enn andre elever på grunn av måten norsk skole behandler dem på.

Så er det, som statsråden var inne på, mye som blir gjort. Mye er også blitt gjort, og jeg tror mange blinde og svaksynte også opplever – det er det viktig å si – et godt tilbud i norsk skole, og at de får den oppfølgingen de har krav på. Men så lenge noen faller utenfor, er det ikke godt nok.

En av tingene som vi akkurat nå holder på med, er en tydeliggjøring av lovverket rundt mobbing i skolen. At alle elever skal trives på skolen, være trygge på skolen, og at ingen skal holdes utenfor, er generelt et veldig viktig mål for norsk skole, noe jeg opplever at Stortinget i stor grad er enig om. Her får vi også et tydeligere lovverk som også vil ivareta de elevene som har noen spesielle behov og sørger for at de føler seg inkludert.

Noe av det som kanskje er det mest urovekkende rundt spesialundervisning, er de store lokale forskjellene. En del elever er prisgitt det tilbudet de får, der mor og far tilfeldigvis bosetter seg. En av de tingene jeg mener er mest prisverdig med det som denne regjeringen nå har lagt frem, er nettopp tydeligere krav fra nasjonale myndigheter som gjelder i alle kommuner – uavhengig av hvem som styrer, hvor stor kommunen er eller hvor i landet den ligger. På den måten sørger vi for at selv om vi har kommuner som skoleeiere, som skal ha sine lokale tilpasninger og sin måte å se det på, skal det også være slik at alle elever, uansett hvor de bor, skal tas vare på og få oppfølging ut fra de behovene de faktisk har.

Det handler også om kompetanse ute i skolen og det faktum at vi trenger spesialpedagoger ute på alle skoler, at vi har kompetanse som gjør at man vet hvordan man skal tilrettelegge på en best mulig måte for de elevene som har spesielle behov, uten at det oppleves som å bli forskjellsbehandlet eller på annen måte holdt utenfor.

Man får historier og eksempler på at elever ikke har fått sitt læremateriell når de skal begynne på skolen. Det mener jeg er helt uholdbart. Det er faktisk ganske sjokkerende at vi år etter år får denne typen tilbakemeldinger – alle den tid vi har Statped, all den tid kommunene har et ansvar for å gi tilrettelagt undervisning for alle. I forlengelsen av det, blir nå digitale læringsplattformer brukt mer og mer. Det er en mulighet til bedre å tilrettelegge, men det er også svært viktig, når vi nå skal legge til rette for at slikt materiell skal brukes mer i skolen, at det også er universelt tilpasset alle elever, uavhengig av hvilke utfordringer de måtte ha med tanke på læring.

Til slutt var statsråden inne på dette med å være systemkritisk. Noen ganger lager man regler som sikkert er logiske på en pult i et direktorat, men som kan få veldig uheldige utslag. Et av de eksemplene som Blindeforbundet har informert oss om, er f.eks. at veldig mange svaksynte og blinde får taxi til og fra skolen. Men det er ikke lov til å ha med seg en venn hjem fra skolen i den taxien. Dette er noe som er veldig enkelt å løse, en veldig liten regulering, men som selvfølgelig betyr veldig mye for den eleven som har lyst til å ha med seg en venn hjem, sånn som de andre kan.

Så her er det all grunn til å rose interpellanten, og jeg ser frem til oppfølgingen både fra regjeringen og Stortinget.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [16:29:48]: Det er nok dessverre liten tvil om at blinde og svaksyntes rettigheter etter opplæringsloven er blitt forsømt gjennom mange år. Problemene som tas opp i denne interpellasjonen, er viktige.

Fremskrittspartiet ønsker et inkluderende samfunn der alle kan delta på lik linje. Det skal ikke være slik at synshemmede elever får tilpassede læremidler lenge etter de andre elevene i klassen. Fremskrittspartiet er glad for at regjeringen nå tar tak i problematikken. I ny likestillings- og diskrimineringslov har regjeringen fremmet forslag om å innføre krav om universell utforming av IKT i utdanningen. Dersom Stortinget vedtar forslaget, vil digitale læremidler i skolen bli tilgjengelig for alle skoleelever og studenter, uavhengig av funksjonsevne. At universell utforming av IKT blir et krav i opplærings- og utdanningssektoren, betyr at nettsider, læringsplattformer og digitale læremidler vil kunne brukes av langt flere elever og studenter. Kravet om universell utforming kan hjelpe flere gjennom skole og utdanning og ut i arbeidslivet.

Alle har rett til utdanning. De nye kravene til design gir skolebarn og studenter lik tilgang til læringsinnhold. Det betyr også at foreldre med funksjonsnedsettelse lettere kan følge opp barnas skolehverdag. På skolemiljøområdet jobbes det konkret for å ta tak i problemene, og det er vi i Fremskrittspartiet glad for. Vi har gjennom flere år fått presentert undersøkelser som viser høye mobbetall blant barn og unge, enten det handler om funksjonshemming, hudfarge, religion eller seksuell legning, at de opplever betydelig mer mobbing enn andre elever. Dette er ikke akseptabelt, og det er viktig at det slås ned på.

Alle barn har rett til et trygt og godt skolemiljø. Til tross for mange tiltak og kampanjer de siste 20 årene er tallet på elever som sier at de blir mobbet, fremdeles høyt. Fremskrittspartiet mener dette viser at det er nødvendig med sterkere lut for å få bukt med problemet.

Vi er glad for at regjeringen vil tydeliggjøre lovverk for å bekjempe mobbing i skolen og ansvarliggjøre voksne som arbeider i skolen. Det foreslås å innføre en aktivitetsplikt for skolene til å umiddelbart slå ned på mobbing, og veiledning og støtte til elever og foreldre skal forbedres. Mobbeofrene og deres familier skal få bedre oppfølging og tydelige rettigheter. Kompetansen til de voksne i skolen, barnehagen og kommunen skal styrkes, noe som vil være til fordel for alle elevene.

Regjeringen har nedsatt en ekspertgruppe for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging, som skal levere sin rapport om ett års tid. Gruppen består av skandinaviske fagpersoner og forskere innen barnehage og skole og ledes av professor Thomas Nordahl. Det overordnede målet med ekspertgruppens arbeid er å bidra til at barn og unge som har behov for tilrettelagte tiltak, herunder spesialundervisning, får et spesialpedagogisk tilbud av høy kvalitet og opplever økt inkludering i barnehage og skole. Ekspertgruppens arbeid skal gi nasjonale og lokale myndigheter og aktører et grunnlag for å velge de best egnede og mest inkluderende virkemidlene og tiltakene, og Fremskrittspartiet ser fram til resultatene her og at man kan sette i gang videre konkrete tiltak.

I undersøkelsen som Blindeforbundet har fått utført, vises det til at 40 pst. av synshemmede elever har fått fritak i ett eller flere fag, men slik skal det jo ikke være. Etter Fremskrittspartiets syn innfrir ikke dette vårt ønske om in-

kludering i skolen. I dialog med Blindeforbundet blir det vist til at flere skoler ikke har tilstrekkelig tilretteleggingskompetanse og manglende krav til undervisningskompetanse, og at dette kan være årsaken til at skolene gir elevene fritak.

Blindeforbundet melder også om at kommunene ofte ikke vet hva slags kompetanse de har, eller trenger. I dag er det opp til den enkelte kommune å koble inn Statped, for så å innhente kompetansen. Dette gjør at det tar lang tid før elever får tilrettelagt undervisning for synshemmede elever. Fremskrittspartiet forventer at denne ekspertgruppen grundig vurderer om det er behov for at Statped, f.eks. i opplæringsloven, må få et tydeligere mandat til å bistå kommuner med tilrettelegging for synshemmede elever i skolen.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Anders Tyvand (KrF) [16:34:36]: Representanten Asheim ga oss en gjennomgang av de ulike partienes slagord. Han nevnte ikke Kristelig Folkeparti. Vårt slagord er «Menneskeverd i sentrum», og det passer også ganske godt inn i denne debatten. Fremskrittspartiet har, som Asheim sa, «For folk flest». Vi vurderte en stund om vi skulle bruke slagordet «Ikke bare for folk flest», som også ville passet godt inn i denne debatten, men vi står altså på «Menneskeverd i sentrum». Uansett er det ikke slagordene det kommer an på i denne saken. Det er de konkrete tiltakene og de konkrete løsningene. Jeg tviler ikke på at også Fremskrittspartiets representanter har et ekte engasjement i denne saken.

Det er viktig at vi klarer å skape en skole som er inkluderende for alle. Det er viktig at alle får den tilpassede opplæringen de har behov for, og som de har krav på, og det er viktig at alle inkluderes i det sosiale miljøet på skolen. Som det er blitt nevnt flere ganger i denne debatten: Når 65 pst. av de synshemmede elevene opplever å bli mobbet, og når 40 pst. har fritak i ett eller flere fag, har vi ikke lykkes godt nok med dette.

Det er viktig at undervisningsmateriellet blir tilrettelagt for synshemmede elever. Digitaliseringen gir oss enorme muligheter, det var også statsråden inne på i sitt innlegg, og det er viktig at vi tar i bruk disse mulighetene og legger til rette for det. Men det gjelder ikke bare i undervisningssituasjonen, det gjelder også i prøvesituasjoner. Vi har fått innspill fra Norges Blindeforbund om at kartleggingsprøvene kanskje ikke er godt nok tilrettelagt. Det er et signal jeg håper statsråden tar med seg videre. Jeg har tidligere tatt opp med statsråden, i form av et skriftlig spørsmål, de nasjonale prøvene. De nasjonale prøvene i norsk og matematikk er tilrettelagt for synshemmede elever, men ikke de nasjonale prøvene i engelsk. Statsråden ga meg et svar som i og for seg var positivt nok, og pekte på at her ser man for seg én kortsiktig løsning og én langsiktig løsning. Den kortsiktige løsningen går ut på at man får en PDF-versjon av den digitale prøven som det skal være mulig for en lærer å gi veiledning til underveis, mens den langsiktige planen er å gå over til nye prøveformer som gjør at alle kan inkluderes og gjennomføre den samme prøven. Jeg håper statsråden vil sette i gang arbeidet med å få på plass den langsiktige løsningen så snart som mulig.

Så har jeg lyst til å ta opp en ting til, og det gjelder retten til kompensierende ferdigheter, det som kalles ADL. Det gjelder det å få opplæring i praktiske ting for å kunne klare seg i hverdagen – alt fra det å klare å sette sammen klær i en god kombinasjon til det å kunne spise med kniv og gaffel og det å kunne vaske opp – ting som er en selvfølgelighet for veldig mange av oss, men som mennesker med en funksjonsnedsettelse som f.eks. det å være svaksynt, vil trenge opplæring i. Før var dette inne i lovteksten. Det er det ikke lenger, og derfor er det heller ikke blitt utarbeidet en veileder til disse paragrafene, er det vi har fått høre fra Norges Blindforbund.

Før var det også slik at man fikk denne opplæringen i tillegg til den ordinære opplæringen i skolen. Nå ser man ofte at dette kommer i stedet for ordinær opplæring i skolen – elevene blir tatt ut i ordinære timer og får dette i stedet. Det er uheldig, for da går man glipp av undervisning som man har krav på, og det gir et veldig uheldig signal om at det ikke er så viktig at blinde og svaksynte elever får opplæring i norsk, engelsk og matte. Samarbeidspartiene på Stortinget – Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet – har bedt regjeringen om å gjennomføre en utredning av hvordan dette kan tilbys på en god måte uten at det går ut over den ordinære undervisningen. Jeg har ikke registrert at det har blitt fulgt opp, og jeg håper at vi kan få en slik utredning på plass før denne stortingsperioden er over.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [16:39:46]: Først en takk til representanten Tynning Bjørnø for å ha løftet situasjonen for blinde og svaksynte i denne interpellasjonen. Så må jeg også uttrykke at nå er i grunnen mye sagt. Det som ikke har vært nevnt, er Senterpartiets slagord: «Ta hele Norge i bruk» og «Nær folk!» Men jeg tror alle partier har vært opptatt av inkludering, og det er det vi ønsker å få fram i dag.

Den undersøkelsen som det ble vist til i interpellasjonen, viser at denne gruppa elever ikke har fått den oppmerksomheten som de fortjener. Ikke nok med at de har et handikap i utgangspunktet, men vi har ikke klart å tilrettelegge for elevene sånn at de kan delta mest mulig jevnbyrdig. Vi er alle opptatt av mobbing og elevers psykiske helse. Å være inkludert er viktig for alle, om du har et handikap eller ei. For Senterpartiet er det derfor viktig at vi minsker opplevelsen av utenforskap gjennom å tilrettelegge for at alle kan delta mest mulig på lik linje med andre elever.

Som flere har vært inne på, kan det ofte være sånn at det som kan virke som den enkleste utvegen, det mest skånnsomme, eller anses som det mest hensynfulle overfor den synshemmede, kanskje ikke er det. Både skole, PPT og foreldre kan gjerne argumentere for aleneundervisning, fritak i fag osv. Men på sikt kan det være en veldig dårlig løsning, ikke minst hvis eleven sliter faglig eller sosialt. Segregerende løsninger blir fort et svar, men er kanskje feil svar i mange tilfeller. Denne undersøkelsen viser at det er mange blinde og svaksynte som nettopp tas ut av klassen for aleneundervisning. Prøver og digitale læremidler gjøres ikke tilgjengelig for elevene, og en mangler kompetanse i kommunene for å tilrettelegge på en god måte. Vi har tidligere vært kritiske til at den skolefaglige kompetansen i kommunen har blitt bygd ned. Vi ser at dette har vært veldig uheldig for utviklingen i skolen generelt, men den-

ne undersøkelsen tyder også på at det kan ha vært uheldig for elever som har behov for mer tilrettelegging.

Kommunene bruker i stor grad for lang tid til å koble inn Statped. En må derfor gjennomgå hva slags plikt kommunene skal ha til å kontakte Statped for tilrettelegging når kommunene har elever med et handikap. Statped og foreldre kan ikke gjøre det på egen hånd i dag, sånn jeg har forstått det. Det er noen som har vært inne på spørsmålet om Statped i forbindelse med behandlingen vår av den tidligere rapporten. Da må vi diskutere: Er det Statped som skal være proaktiv ut mot kommunene, eller er det kommunene omvendt som skal etterspørre hjelp fra Statped? Det må vi ha en diskusjon om framover.

Behovet for å kunne være en del av den ordinære elevgruppa, må vi sørge for at blir bedre ivaretatt. Det var som representanten Asheim nevnte, at hvis det er sånn i dag at det ikke er lov til å ta med seg klassekamerater hjem via drosjeordningen, er vi nødt til å ordne det. Hvis vi er lite fleksible, bidrar vi med våre lover og regler til å sette elever ut på sidelinja. Det er ikke bra, og det er heller ikke nødvendig.

På den andre sida er det viktig at vi ikke tilrettelegger mer enn vi skal. Misforstå meg rett. Jeg har pratet med en bekjent av meg som er synshemmet. Han sa at det er veldig viktig at blinde og svaksynte også lærer seg å håndtere utfordringer som livet byr på, og ikke lærer unnvikelse som strategi. Derfor er det veldig viktig med tilrettelagt hjelp, men ikke misforstått hjelp, i den forstand at de som har handikaket, skånes for prøver og oppgaver og får fritak i fag fordi de ikke kan se eller er synshemmede. Det vil på sikt kunne føre til hjelpeløshet, som en tar med seg videre inn i arbeidslivet, i samfunnslivet, i familien osv. Noen synshemmede vil sjølsagt trenge segregerte løsninger, men det bør ikke være hovedløsningen, sånn som disse tallene indikerer. Derfor er det viktig at vi fjerner lover og regler som segregerer og stenger blinde og synshemmede ute fra deltakelse i det ordinære skolelivet, men det er også viktig at foreldrene ser viktigheten av ikke å skjerme sine unger for utfordringer de vil møte i skolen, men bistår og backer dem opp til å klare de utfordringene de møter. Det gir elevene ballast til å kunne klare seg bedre på egen hånd senere i livet. Med mangelfulle vitnemål blir det vanskeligere, og da stiller elevene bak andre til videre studier og arbeid, og det ønsker vi ikke.

Iselin Nybø (V) [16:45:08]: Jeg får vel begynne med Venstres slagord, så det også er tatt med i debatten. Det er altså: «Folk først». Det skulle sånn sett passe godt inn i det vi snakker om nå, nemlig det å sette mennesker foran systemer.

Jeg synes statsråden sa det veldig bra da han sa at vi skal ikke ha lavere forventninger til folk som er blinde eller svaksynte. De er blinde eller svaksynte, de har ikke nedsatt intelligens eller er dumme. Vi skal møte dem med de samme forventningene i skolen som vi har til andre unger.

Men hvis man er født med noen ekstra eller annerledes utfordringer enn folk flest, er det noe med det byråkratiet man møter, noe med det ekstra man hele veien må gjøre for å få det man har krav på, som oppleves som frustrerende. Når man er på skolen, når man har en unge som krever noe av en, burde man få bruke tiden sin på den ungen istedenfor å bruke tiden sin på å kjempe mot et system. Da er jeg

helt enig med representanten Tinglestad Wøien, som sier at hvis det er sånn at man ikke kan ta med seg en venn i taxien hjem fordi det er en eller annen forskrift som sier at det ikke går, må vi ordne det, for det sier seg selv at det er ikke sånn vi vil ha det. Det er uhensiktsmessig, og det er ikke å sette folk først.

Når det gjelder Statped, får vi litt ulike tilbakemeldinger. Det er klart at de som jobber i Statped, har en spisskompetanse, de har god kompetanse, og de er i stand til å yte bistand til dem som trenger det. Samtidig får vi litt ulike tilbakemeldinger på hvor godt det fungerer, og om det fungerer etter intensjonen. Derfor er jeg glad for at statsråden er villig til å se på det, om det er sånn at vi oppnår det vi vil, om det er sånn at den omorganiseringen faktisk har medført at ting har blitt bedre. For vi må hele veien være villige til å se på det systemet som vi selv forvalter, om det er til det beste for dem som trenger den hjelpen som det skal tilby.

Når det gjelder det med at ting må fungere, tror jeg vi alle kan kjenne oss igjen i at det i hverdagen er ting som ikke fungerer sånn som det skal. Det er nesten ingenting som er så irriterende som det. Og når man har noen ekstra utfordringer, har man ekstra mye man må håndtere av systemer og det offentlige. Derfor mener jeg at det offentlige har et ansvar for å være litt på tilbudssiden og å være der når folk trenger den hjelpen. Det var derfor Venstre var så imot det da regjeringen foreslo kutt til studieforbundene. Når Blindeforbundet kommer til oss og sier at det kuttet kan medføre at blinde tenåringsjenter ikke får hjelp til å lære å sminke seg, kan en tenke: Er det en offentlig oppgave å lære tenåringsjenter å sminke seg? Ja, det er faktisk det. Det er en offentlig oppgave å legge til rette for dem som trenger litt ekstra hjelp. Dette mener jeg virkelig: Det er folk først, og det er folk foran systemer.

Mange har også snakket om spesialundervisning. Barneombudet har hatt en runde der de har sett på litt ulike spesialundervisning som gis i ulike kommuner. Det som er deres konklusjon, er at spesialundervisning fungerer når det er god spesialundervisning. Det er altså med spesialundervisning som det er med annen undervisning – den må være god for at den skal oppfylle intensjonen sin. Og det er sånn for alle unger at man må ha lærere som kan det de holder på med. Man må ha noen som kan hjelpe med den utfordringen man har. Spesialundervisning skal ikke være et tilbud som handler om å ta noen ut av et klasserom. Spesialundervisning skal være et tilbud som handler om å hjelpe noen med en utfordring som de har. Så vi har et stykke å gå også når det gjelder spesialundervisningen, på generelt grunnlag. Jeg vil tro at det samme vil gjelde for dem som har utfordringer med tanke på syn.

Til slutt vil jeg takke interpellanten for å ha løftet denne problemstillingen, for mange ganger er det sånn at vi får diskutere disse problemstillingene når det er en konkret sak det gjelder, når det er noe som har skjedd, når det er et eller annet konkret. Men nå fikk vi anledning til å drøfte det på et litt mer generelt grunnlag, på et litt bredere grunnlag. Jeg synes det er bra at Stortinget kan ta seg tid til å drøfte en så viktig problemstilling, som selv om den ikke gjelder veldig mange, er desto viktigere for dem det gjelder.

Jeg mener vi alltid har et ansvar for å se på om det tilbudet vi gir, er godt nok og fungerer etter hensikten. Her tror jeg vi alle sammen kan gå litt i oss selv. Hvis alle

sammen kan strekke seg litt lenger, får de lærebøkene når de trenger dem, de får ha med seg vennen hjem i taxi, og de får sminkekurs når de blir tenåringer.

Audun Lysbakken (SV) [16:50:36]: Representanten Henrik Asheim var imponerende kunnskapsrik når det gjelder katalogen av slagord i norsk politikk. Jeg kan da legge til at SV har byttet ut «Ulike mennesker, like muligheter», selv om jeg fortsatt synes det er et fint slagord om å ta kampen for et varmt samfunn, som er like relevant i denne debatten. Det viser vel at det ikke først og fremst er verken slagordene eller de gode hensiktene som skiller de politiske partiene, men heller virkemidlene. Så får vi diskutere hvordan vi kan følge opp denne viktige debatten og den gode interpellasjonen med noe som kan gjøre virkelighet av det vi nå har nevnt, knyttet til f.eks. taxi, som jeg heller ikke var kjent med. Det er bra at representanten Tynning Bjørnø har gitt oss anledning til det, og også gitt Blindeforbundet anledning til å komme med en del verdifulle innspill til oss i Stortinget.

Det handler om hvordan vi skal skape en inkluderende fellesskole, en skole hvor alle kan lære, lykkes og trives, en skole som ikke gir opp ett eneste barn. Realiteten er at vi i dag er altfor langt unna et mål om reell likeverdig opplæring i norsk skole, og at vi har langt å gå for flere elevgrupper når det gjelder å skape en skolehverdag og gi undervisning som er tilstrekkelig tilpasset det enkelte barn og den enkelte elevs behov.

Noe av dette kan løses gjennom de mer generelle endringene vi trenger i skolen. I SV mener vi f.eks. at flere lærere, mer tid og oppmerksomhet til hver enkelt elev ikke minst er viktig for de elevene som har spesielle behov. I tillegg har vi nylig fremmet et representantforslag om spesialundervisning, og om behovet for økt spesialpedagogisk kompetanse, som jeg også tenker vil gi komiteen og Stortinget en mulighet til å gjøre alvor av en del av det vi har snakket om i denne debatten.

Det er klart at hvilke tiltak som best kan støtte opp under en elev, må bestemmes hvilke tiltak som velges – ikke f.eks. et kvantitativt mål om å redusere antall timer spesialundervisning. Likevel mener jeg at vi klart har en utfordring når det gjelder å tilrettelegge undervisningen slik at elever som i dag ikke får et tilfredsstillende utbytte, kan få opplæring innenfor rammen av fellesskapet. Økt lærertetthet i kombinasjon med spesialpedagogisk kompetanse er en del av svaret på dette. I representantforslaget fra SV ligger det nå et konkret forslag til behandling i Stortinget om nettopp noe av det som har blitt påpekt overfor komiteen i forbindelse med denne debatten – behovet for å lovfeste rett til Statpeds tjenester. Det mener jeg det er viktig at vi diskuterer videre, at vi i forbindelse med behandlingen av det forslaget ser om det kan være mulig for Stortinget å gå fortere fram når det gjelder f.eks. å sørge for at det er en sammenheng mellom den enkelte elev og families behov ute i landet og muligheten for å koble dem til de tilbudene Statped kan gi – også i de tilfellene der man ikke får den lokale oppfølgingen som man burde hatt, og dermed går glipp av dette statlige tilbudet.

Ellers synes jeg det med deltidsopplæring og å tilby fellessamlinger for blinde og svaksynte i regi av Statped er et annet viktig forslag, som komiteen også kan vurdere å ta opp til behandling i forbindelse med det samme representantforslaget.

Igjen takk til interpellanten og takk for en god debatt. La oss sørge for at det vi har snakket om her, blir fulgt opp av handling når det er så bred enighet om behovet for å gjøre noe.

Christian Tynning Bjørnø (A) [16:55:34]: Jeg vil takke alle for at de har deltatt i debatten. Ikke minst er jeg glad for at alle partier i komiteen har deltatt. Det viser et engasjement for en gruppe som ikke så ofte får tid i denne salen. Det viser også at vi har uløste oppgaver for å sikre blinde og svaksynte fullgod opplæring.

Det handler egentlig mest av alt om å sikre at alle barn og unge i Norge skal ha lik rett til utdanning, og at det må ligge til grunn for hvordan vi tilrettelegger for alle elever, men særlig elever med ulike funksjonshemninger. Man lærer best når man føler seg som en del av et fellesskap, og når man er inkludert.

Jeg har notert meg noen hovedpunkter fra debatten. For det første: Alle elever skal få utnyttet sitt potensial. Fritak skal kun gis i fag når det er helt nødvendig for å gi elevene god opplæring, men kun da. Den samme problematikken gjelder også når det kommer til nasjonale prøver.

Så har jeg notert meg at det trengs og etterlyses konkrete tiltak for å bekjempe mobbing, kanskje spesielt den som retter seg mot de utsatte gruppene, at nødvendig tilrettelegging og nødvendige hjelpemidler elevene trenger, kommer raskt på plass, at vi gjør det vi kan for at vi ikke får flere situasjoner og eksempler som det vi hadde fra Telemark og med Remi fra Kviteseid, at Statped kan ivareta sine oppgaver på en god måte til beste for elevene, og at fagmiljøene for syn i Statped er tilstrekkelige og sterke nok til å hjelpe både skoler og elever. Jeg savner svar fra statsråden om ressursituasjonen og bemanningssituasjonen, som jeg utfordret ham på i innlegget mitt.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti nevnte dette med ADL også. Her må vi sørge for at vi får på plass en bedre løsning. Så la oss nå komme noen skritt videre, siden vi alle er tilsynelatende enig. La oss la partilagordene ligge. La oss være systemkritiske der vi må, for eksempel når det gjelder dette eksempelet med taxi, og foreslå konkrete forslag til nødvendige endringer der det er nødvendig.

Jeg takker for debatten og ser fram til den konkrete oppfølgingen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [16:58:36]: Jeg vil også si tusen takk for debatten. Jeg er enig i at det ikke er så ofte vi helt konkret diskuterer blinde og svaksynte, men jeg synes også det er verdt å minne om at veldig mye av det vi diskuterer i Stortinget, ofte også er begrunnet med nettopp hensynet til elever med tilretteleggingsbehov. Så når Stortinget nå f.eks. diskuterer ny mobbepolitikk, er det ikke bare generell mobbepolitikk, det er fordi vi vet at elever med tilretteleggingsbehov, f.eks. blinde og svaksynte, eller elever med andre funksjonshemninger, er ekstra utsatt for mobbing. Når vi diskuterer tidlig innsats, er ikke det bare generell tidlig innsats, det er nettopp fordi vi vet at for en del elever er det å sette inn innsatsen tidlig, særlig hvis de trenger særskilt tilrettelegging, utrolig viktig.

Jeg er enig, som jeg sa, i at når vi vurderer hvordan omorganiseringen av Statped har fungert, må vi selvfølgelig gjøre det med utgangspunkt i hva som var ambisjonene med endringen. Men jeg vil også understreke at det ikke er

slik at det nye systemet er slik at Statped skal sitte og vente på en henvendelse. Snarere er hele poenget at Statped skal jobbe og forventes å jobbe mer aktivt, være på tilbudssiden, ha god oversikt over f.eks. denne gruppen elever, som ikke nødvendigvis er en veldig stor gruppe elever, så det går an å ha oversikt over dem.

Når det gjelder de nasjonale prøvene, har jeg allerede svart på det i Stortinget. Den kortsiktige løsningen er en PDF, men også skisser til et opplegg som gjør at elever som er svaksynte, kan delta i de nasjonale prøvene i engelsk. På sikt skal vi jo ha, som jeg nevnte i mitt innlegg, universell tilrettelegging, slik at det også er mulig å ta de prøvene på vanlig måte.

Når det gjelder spørsmålet om taxi, har jeg ikke på stående fot klart å finne ut om dette er en nasjonal regel, eller om det er noe som ofte blir resultat av kommunenes regler, men det er selvfølgelig også noe jeg kan finne et formelt svar på hvis Stortinget ønsker det.

Når det gjelder ADL, altså ekstra kompenserende ferdigheter, var det der en endring i revideringen, veilederen ble revidert i 2013 – jeg vet ikke når i 2013 det ble gjort, det var Utdanningsdirektoratet som gjorde det – hvor det ble presisert at ADL skulle være i samsvar med det som da hadde vært og var regelverket. Det har altså ikke vært noen regelverksendringer. Så er jeg klar over at Blindeforbundet oppfatter det som om man har mistet en rettighet, men det var ikke en rettighet som ble tatt bort, det var ingen endringer av regelverket, men hvordan regelverket var, ble presisert. Bare så det er til orientering.

Presidenten: Debatten i sak nr. 5 er avsluttet.

Sak nr. 6 [17:01:47]

Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til kunnskapsministeren:

«Ifølgje 'Nøkkeltall for helse- og omsorgssektoren 2016' kjem det fram at 1 av 5 unge droppar heilt ut av vidaregåande skule, og at 1 av 10 slit med å fullføre. Det er det høgste talet i Nord-Europa. Helsedirektøren er bekymra for ungt utanforskap og peikar i si årstale for 2017 på utdanning som den viktigaste mekanismen for å utjamne sosiale skilnader i helse og fattigdom. I 'Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid', jf. Dokument 3:9 (2015–2016), får regjeringa kritikk for manglande innsats på dette feltet. 6 av 10 som droppar ut av vidaregåande skule, får i dag ikkje nokon oppfølging. I Hordaland fylke er det eit ynskje om å utvide ordninga med produksjonsskular som tilbod for ein del av desse elevane.

Kva gjer regjeringa for å styrke arbeidet mot utanforskap og fråfall, og ser statsråden positivt på å opprette eit nasjonalt pilotprosjekt for produksjonsskular, slik Hordaland fylkeskommune ber om på Hjeltnes?»

Kjersti Toppe (Sp) [17:03:20]: Da helsedirektøren la fram rikets helsetilstand, Nøkkeltall for helsesektoren for 2016, var han bekymra for at ein av fem droppar ut av vidaregåande skule, og at ein av ti slit med å gjennomføre. Han tok ikkje opp hjarte- og karsjukdomar, kreftsjukdomar, manglande aktivitet og overvekt. Nei, han tok opp

ein ting som han var spesielt bekymra for: ungt utanforskap. Det synest eg var verd å lytta til.

Han peikte så på at utdanning er den viktigaste mekanismen for å utjamna sosiale forskjellar og kjempa mot fattigdom. Vi veit at når vi utjamnar sosiale forskjellar, utjamnar vi òg sosiale helseforskjellar.

Stortinget har vore tydeleg i mange meldingar: Fullført og bestått vidaregåande opplæring gir den beste plattformen for å vera forebudd på arbeidslivet og vidare utdanning. Unge som ikkje fullfører vidaregåande opplæring, vert ståande utanfor og har auka risiko for varig utestenging frå arbeidslivet. Dei brukar også offentlege trygde- og stønadsordningar i større grad enn andre.

Behovet for ufaglærd arbeidskraft vil òg verta mindre i tida som kjem. Då er det enda viktigare enn tidlegare at ungdom gjennomfører vidaregåande opplæring.

Delen ungdom som gjennomfører vidaregåande opplæring på fem år, har lege mellom 67 pst. og 71 pst. sidan innføringa av Reform 94. I 2015 var det 83 pst. av elevane på studieførebuande program som gjennomførte og bestod innan fem år. Den tilsvarande delen på yrkesfaglege program var berre på 58 pst. 96 pst. av alle ungdommar startar med vidaregåande opplæring etter grunnskulen, men dei fleste avbryt i overgangen mellom andre og tredje trinn på dei yrkesfaglege studieprogramma. Hausten 2014 omfatta dette meir enn 8 000 ungdommar. Desse tala er henta frå Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av ungdom utanfor opplæring og arbeid, Dokument 3:9 for 2015–2016.

Ifølgje lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa, opplæringslova, § 3-6, skal fylkeskommunen ha ei oppfølgingsteneste for ungdom som har rett til opplæring etter § 3-1, og som ikkje er i opplæring eller i arbeid. Tenesta gjeld til og med det året dei fyller 21 år, og tenesta omfattar også ungdom som har tapt opplæringsretten etter § 3-8 og § 4-6.

Alle fylkeskommunar har altså ei lovpålagd plikt til å ha ei eiga oppfølgingsteneste som skal følgja opp ungdom mellom 15 og 21 år som ikkje er i opplæring eller i arbeid. Nav-kontora skal bl.a. hjelpa arbeidssøkjjarar med å få arbeid.

Ifølgje riksrevisjonsrapporten eg viste til, er det i dag stor variasjon i kvaliteten på oppfølginga av ungdom som har avbrote vidaregåande opplæring. Dei siste åra har oppfølgingstenesta hatt ansvaret for å følgja opp 16 000 ungdommar. Stortinget har ved behandling av tidlegare stortingsmeldingar slått fast at oppfølgingstenesta er ein viktig funksjon for å hindra at ungdom fell utanfor. Riksrevisjonen vurderte kvaliteten på oppfølginga og fann ut at berre ein av tre fekk tett og god oppfølging. I skuleåret 2011/2012 var 3 600 elevane i oppfølgingstenesta, og 40 pst. av desse var i opplæring året etter. Så dette verkar. Men Riksrevisjonen avdekte altså stor variasjon i kvaliteten, og 60 pst. av ungdomane får ikkje oppfølging, slik som dei skal. Delen varierer frå fylke til fylke. I Vest-Agder, f.eks., vert 43 pst. ikkje følgde opp, mens i Telemark vert heile 76 pst. av ungdomane ikkje følgde opp av fylkeskommunen.

Vi veit at det er viktig å setja i gang tiltak tidleg. Rapporten frå Riksrevisjonen viste òg at det gjekk mange månader før fylkeskommunen kom inn med tiltak.

Riksrevisjonen avslutta rapporten sin med at dei såg det som alvorleg at det ansvaret som følgjer av opplæringslova,

vert varetatt så mangelfullt av fylkeskommunane samla sett. Det vert i den samanheng vist til at ungdom som ikkje fullfører vidaregåande opplæring, har auka risiko for varig utestenging frå arbeidslivet.

Riksrevisjonen understrekar at sjølv om fylkeskommunen har eit gjennomføringsansvar for å følgja opplæringslova, har Kunnskapsdepartementet det overordna ansvaret for å sikra at dei nasjonale måla på området vert nådd. Dei slår fast at

«Kunnskapsdepartementets innsats ikke har vært tilstrekkelig for å bidra til at fylkeskommunene gir ungdom som avbryter videregående opplæring en god nok oppfølging med sikte på videre opplæring eller arbeid».

Hordaland fylkeskommune er ein fylkeskommune som har ønskt å gjera noko med dette. Dei har søkt departementet om prosjektstøtte til etablering av ein produksjonsskule med internatdrift på Hjeltnes, som eit tiltak mot nettopp utanforskap og fråfall. Dei ønskjer å få på plass kvalitets-sikra kunnskap om dette med produksjonsskule og ser for seg at Røkkansenteret skal gjennomføra ei brei undersøking av moglegheit og hinder for produksjonsskule som tiltak i både sentrale strøk og distrikta. Regjeringa har avslått søknaden, men statsråden har i svar til Stortinget sagt at det kan vera mogleg å søkja om midlar til produksjonsskule i eit seinare statsbudsjett, retta mot tiltak for auka fullføring, der produksjonsskule kan vera eitt av tiltaka som kan få økonomisk stønad.

I Hordaland har ein gode erfaringar med produksjonsskule – Hyssingen – men Hjeltnes vil skilja seg ut ved at elevane der kan bu på internat.

I Danmark har ein eit breitt tilbud av produksjonsskular. Dei har òg ei eiga produksjonsskulelov. Dei har òg gode erfaringar med produksjonsskule med internat. Det er grunngeve med at enkeltelevar kan ha behov for å koma seg bort frå sitt daglege miljø for ein kortare eller lengre periode. I dag har Noreg ingen slike tilbud. I så måte kan dette representera eit nasjonalt prosjekt.

Produksjonsskule er eit praktisk utdanningstilbod. Det er basert på praktisk arbeid og undervisning i verkstaden. Elevane kan prøva seg på å arbeida innanfor forskjellige område, og målet er danning gjennom produksjon. Kan-skje Noreg burde gjort meir slik som Danmark – tenkt nytt når det gjeld fråfall, ved at ein kan skapa eit praktisk orientert læringsgrunnlag til dei under 21 år som har problem, og som har lyst og moglegheit og kan få kompetanse til å gjennomføra vidaregåande skule eller klara seg på arbeidsmarknaden i ettertid.

Erfaringane med Hyssingen produksjonsskule i Bergen er at han har gitt gode resultat. Der får elevane oppleva meistring gjennom reell produksjon av varer og tenester. Dei har tre verkstader. Dei har bygg og anlegg, restaurant og matfag og kulturverkstad. Slik får elevane arbeidslivsdanning gjennom å få ei fagleg utdanning, og dei får styrkt sine personlege eigenskapar og sin sosiale kompetanse, som er eit grunnlag for å klara seg i eit vidare utdanningsløp eller for å koma seg inn på arbeidsmarknaden. Så dette meiner eg er noko som Noreg burde tatt fatt i, tatt i bruk produksjonsskular meir systematisk, slik ein har gjort i Danmark.

Spørsmålet mitt til statsråden og regjeringa er: Kva gjer regjeringa for å styrkja arbeidet mot utanforskap og fråfall? Kva slags mål eller intensjon har regjeringa for bruk av produksjonsskular i Noreg? Og ser statsråden positivt

på å oppretta eit nasjonalt pilotprosjekt for produksjonsskular, slik som Hordaland fylkeskommune har bedd om på Hjeltnes?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:13:17]: Det er helt riktig av helsedirektøren å påpeke at frafall og helse henger sammen. Det er slik at de aller fleste sosiale problemer henger sammen. Psykisk helse, frafall, det at man ikke har jobb, det at man faller ut av andre velferdsordninger og dårlige skoleresultater henger veldig ofte sammen, og det henger ofte sammen i en og samme person. Nå skal jeg ikke drive reklame, men jeg skrev en bok om dette i 2013, som het – ikke uten grunn – Den onde sirkelen, nettopp fordi disse tingene ikke kan løses isolert. En kan ikke bare se på frafall og gjøre noe med det, og så vil alt det andre løse seg, eller bare se på helse, eller bare se på personlig økonomi. Alt henger sammen, og det er det vi må gjøre noe med, hvis vi skal få bukt med utenforskap og få flere inn.

Mitt ansvar er å jobbe mot frafall. Det vi vet, er at det er veldig mange forskjellige grunner til at ungdommer slutter på, eller dropper ut av, videregående skole, og derfor trenger vi også flere forskjellige tiltak for å adressere det. For noen dreier det seg rett og slett om manglende grunnleggende ferdigheter, altså at de ikke har lært nok gjennom grunnskolen til at de reelt sett klarer å komme seg gjennom et videregående skoleløp. Da er det viktig med bedre skole, godt kvalifiserte lærere og ikke minst tidlig innsats. Det er noe som vi akkurat har levert en stor stortingsmelding på, og det henger faktisk også sammen med frafall. En del kan droppe ut fordi de ikke får læreplass, f.eks. Vi har satt i gang en rekke tiltak for å få flere læreplasser, f.eks. økt lærlingtilskuddet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, med 20 000 kr i denne perioden. Vi vet at en del kanskje kunne blitt hindret fra å falle ut hvis de hadde fått hjelp og blitt oppdaget tidligere. Da er det f.eks. viktig med en styrket helsesøsterordning, slik at man ikke bare møter en stengt kontordør. Det har også samarbeidspartiene på Stortinget satset stort på.

I 2017-budsjettet har vi også satt av 100 mill. kr til en ny desentralisert modell for kompetanseutvikling som gjør at kommunene selv i større grad enn i dag kan utvikle skolene der de mener det trykker mest. For å finne ut hva som faktisk virker i skolen – og dette er viktig ikke minst med tanke på frafall – skal vi i 2017 bruke om lag 50 mill. kr til en innovasjonsordning hvor skoler og forskere kan søke om midler til å gjennomføre prosjekter. Tidligere har vi satt opp det samme når det gjelder forskning spesifikt på frafall. Et av problemene med frafallsproblematikken er rett og slett at gjennom år har vi hatt veldig mange gode intensjoner, veldig mange tiltak, brukt milliarder av kroner, men vi sitter ikke igjen med en meny av tiltak som virker. Det er fordi man ikke har klart å koble gode tiltak og penger med forskning som gjør at vi kan oppskalere og bruke gode tiltak andre steder.

Nå må det også sies at for første gang på lenge går faktisk gjennomføringen i norsk videregående skole opp, og vi håper selvfølgelig at den utviklingen fortsetter.

Det er også andre tiltak som er viktige. Det er rett og slett ikke alle elever som passer inn i et ordinært skoleløp. Fra høsten av skal derfor alle fylkeskommunene tilby en ordning med praksisbrev. Det er et eget utdanningstilbud hvor det legges til rette for at ungdom gis et mer praksis-

nært og mindre omfattende opplæringsløp. De får da selvfølgelig ikke fullt fagbrev hvis de ikke tar noe mer etterpå, men de får et tilbud som de kan gjennomføre.

I Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølgingen av ungdom utenfor opplæring og arbeid pekes det på veldig mange viktige og store utfordringer. Oppfølgingen av denne målgruppen er ikke god nok, og det vises spesielt til at samarbeidet mellom de ulike tjenestene ikke er godt nok. Her er det verdt å nevne at regjeringen nå har foreslått å lovfeste ikke bare at andre instanser skal ha plikt til å samarbeide med skolene, men noe som pussig nok ikke har vært i lovverket, nemlig at skolen også skal ha ansvar for å samarbeide med hjelpeinstanser.

Fylkeskommunene har de siste årene gjort mye for å få ned frafallet, og fylkeskommunene jobber nå systematisk med å følge opp funnene til Riksrevisjonen. Sentralt i det arbeidet er et bedre samarbeid mellom oppfølgingstjenesten og Nav og mellom de ulike delene av støtteapparatet rundt ungdommen. Arbeidet med den gjennomføringen følges også opp fra sentralt hold, og det er tett kontakt mellom fylkeskommunene som skoleeiere og departementet.

Så stiller representanten et spørsmål som hun i og for seg har stilt før, nemlig om produksjonsskoler. Bare la meg si at jeg kommer ikke til å foreslå et eget tilskudd til én konkret produksjonsskole i ett fylke. Men jeg har hatt møte med de som holder på med produksjonsskoler i Hordaland. Jeg har også sett på erfaringene fra Danmark, og jeg gjentar det jeg har sagt tidligere, at jeg tror det kanskje kan være noe her som vi også kan lære av i Norge. Vi må bare ha klart for oss at produksjonsskoler ikke er et alternativ til videregående opplæring. Det er ikke som det jeg snakker om, f.eks. praksisbrev, som altså er mindre teoretisk, men allikevel videregående opplæring, eller en form for lærlingordning, ikke en fullverdig lærlingordning, men en form for. Produksjonsskoler er noe helt annet. Hensikten med det må jo være å få elever som står i fare for å falle helt ut, snu døgnnet, droppe ut av alle rammer, inn på et bedre spor. I Danmark har de ganske gode erfaringer med produksjonsskoler, og jeg mener det kan være verdt å se videre på det. Det sa jeg også til delegasjonen fra Hordaland da de var på besøk her.

Men jeg tror når vi skal gjøre noe slikt – og hvis begrunnelsen er frafall – må vi gjøre det litt mer systematisk enn bare det å gi et enkelttilskudd til et enkelt fylke. Jeg synes det er veldig bra og veldig spennende at Hordaland driver med produksjonsskoler, men hvis vi skal ha en type tilskudd som skal fange dem opp, mener jeg at vi isteden må tenke: La oss gi midler til fylkeskommunene til å sette i gang nye tiltak, en slags starthjelp, kanskje koble på noen midler slik at vi får god forskning ut av det også – i hvert fall noe som gjør at vi vet om dette har effekt, annet enn gode anekdoter – og så vil produksjonsskoler kunne være en del av det.

Jeg har også sagt i departementet at vi skal se enda nærmere på de danske erfaringene, for alle virkemidler som kan bidra til at vi får flere tilbake på skolebenken – og det mener jeg må være målet, at ungdom skal komme tilbake og fullføre videregående utdanning, eller skal ut i arbeidslivet på vanlige vilkår – mener jeg vi skal kikke på.

Kjersti Toppe (Sp) [17:20:43]: Eg vil understreka det som statsråden sa, at produksjonsskular ikkje er eit alternativ til anna vidaregåande opplæring, men det er for dei

elevane som allereie har droppa ut, som kanskje er dei mest sårbare elevane, og som treng å få hjelp til å koma seg tilbake på skulebenken eller til eit arbeid. Viss dei ikkje får hjelp til det, vil dei kanskje vera i trygdesystemet framover. Så det er utruleg viktig.

Interpellasjonen handlar heller ikkje om forebygging av fråfall, men han handlar om at fylkeskommunen ikkje tar oppfølgingsansvaret sitt på alvor sjølv om det er lovfesta i opplæringslova, noko som også Riksrevisjonens rapport handlar om. Der sto det at seks av ti som har droppa ut av skulen, ikkje får oppfølging av fylkeskommunen, og det er ganske alvorleg.

Det er på ein måte positive signal frå statsråden. Han viser til tidlegare spørsmål, bl.a. frå underteikna. Eg kan forstå at han ikkje kan gå inn – eller ein kunne ha gjort det, kalla det eit nasjonalt prosjekt, fordi vi har for lite kunnskap om produksjonsskular i Noreg. Men Danmark har brei erfaring, der er det mange produksjonsskular. Det som er positive signal, er at statsråden er villig til å sjå på dette med å innføra produksjonsskular som eit meir systematisk tiltak i Noreg. Eg har stor tru på at desse ungdomane kan oppleva meistring gjennom det å oppleva å produsera noko, og slik koma seg på rett kjøl igjen. Eg har òg forståing for at det kan vera ein idé med midlar til nye tiltak mot fråfall. Her vil produksjonsskule kunna koma inn som eit tiltak ein kan søkja om startmidlar til.

Poenget er at Hordaland fylkeskommune har gjort ein god jobb, bl.a. med Hyssingen, men for å få dette til på Hjeltnes, treng dei draghjelp frå staten. Det er på ein måte litt vera eller ikkje vera. Mange i Hordaland håpar at det kunne koma ei slags ordning i revidert, men eg forstår at statsråden kanskje tenkjer litt lengre fram i tid.

Spørsmålet er: Korleis vil statsråden konkret følgja opp det han sa i hovudinnlegget sitt? Vert det innanfor statsbudsjettet, kjem det ei eiga sak, osv.?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:24:02]: Jeg kan ikke gi noen konkrete løfter eller noen konkret tidsplan for hvordan det vil følges opp.

Det er veldig forståelig at man som representant for et fylke er veldig opptatt av tilbudene i det fylket. Det er det helt rimelig å være, men jeg mener at som statsråd er min jobb ikke å se om dette er et godt tilbud i et enkelt fylke, men å se at hvis vi skal ha en nasjonal ordning, må det være fordi vi ønsker å undersøke om produksjonsskoler eller andre tiltak – kanskje tilsvarende tiltak – kan få fraværet i den videregående skolen til å gå ned. Det er derfor jeg sier at hvis vi skal gjøre noe med dette, mener jeg det må være en del av en større ordning hvor også andre har mulighet til å søke, og hvor selvfølgelig også produksjonsskolene i Hordaland kan søke, men det vil jo ikke være noen garanti for at de kommer med. Men når vi eventuelt kan legge frem noe slikt for Stortinget, om det vil komme i et revidert budsjett eller i et statsbudsjett, det kan jeg ikke si noe om nå.

Mitt poeng var mer at det er liksom to måter å svare på innspill på. Den ene er å si at det er uaktuelt, og det er det på ingen måte, for jeg mener at produksjonsskoler er en spennende idé. Men jeg skal også innrømme at det er på skissestadiet i departementet, dvs. at vi ikke har en ferdig plan for produksjonsskoler, enn si en plan som gjør at vi kunne bygget opp noe slikt på tilsvarende nivå som i Danmark.

Alle de andre tiltakene jeg nevnte, er tiltak som er i gang, eller som kommer og er i kjømda nå.

Helt til slutt: Det er helt riktig som Riksrevisjonen påpekte, at ifølge 2015-tallene var det mange som ikke fikk tilstrekkelig oppfølging av oppfølgingstjenesten. Dette er noe som fylkene griper fatt i, og det er noe som departementene følger opp. Som jeg også sa til kontrollkomiteen da denne saken ble behandlet der, er jeg på ingen måte fornøyd med innsatsen. Jeg er helt enig i at selv om fylkene eier dette, og fylkene må gjøre en jobb, er det også slik at det er jeg som er overordnet ansvarlig for resultatene, i hvert fall overfor Stortinget.

Martin Henriksen (A) [17:26:30]: Først vil jeg si takk til interpellanten for å ta opp dette temaet. Vi kjenner jo alle tallene: En av fire elever fullfører ikke videregående på normert tid, en av tre elever på yrkesfag fullfører ikke på normert tid. Noe av det handler om at elevene har fått manglende eller svake ferdigheter med seg fra grunnskolen, noe handler om psykiske problemer og rus. Det handler også om motivasjon, manglende oppfølging og manglende nettverk. Noe handler nok også om at vi har en for akademisert skole, som ikke passer for alle.

Det er flere måter å gjøre skolen til et bedre sted for alle elever på – en mer praktisk grunnskole der teori og praksis veves bedre sammen og tar tak i elevenes ferdigheter tidlig, flere lærere som har bedre tid til å følge opp elevene, gjøre yrkesfagene mer praktisk rettet og flere læreplasser. Det finnes også nye ideer og gode prosjekter som kan gi flere elever bedre oppfølging og øke motivasjonen. En av de ideene er det vi diskuterer i dag, nemlig ønsket fra Hordaland fylkeskommune om å etablere et konsept med produksjonsskole der det også forskes på effekten av tiltaket, og der man ser på muligheten for å etablere produksjonsskoler som et nasjonalt tiltak mot frafall i videregående. Hordaland fylkeskommune har allerede gjort sine positive erfaringer med selve modellen med produksjonsskole, fra Hyssingen produksjonsskole i Bergen. Nå ønsker de å utvide tilbudet til et produksjonsskoletilbud på heldøgnsbasis ved Hjeltnes.

Mye av inspirasjonen for dette er hentet fra Danmark, der man har slike tilbud, og det er tilbud særlig rettet mot dem som har opplevd at tradisjonell skolegang passer dårlig for dem. Målet er å få ungdommene tilbake i ordinær videregående skole eller ut i jobb, gjennom arbeid, praksisnær opplæring, der elevene opplever meistring og får selvtillit til å kunne lykkes i arbeid eller utdanning. Jeg har tro på at et slikt tilbud kan nå ut til en gruppe som man ellers har vanskeligheter med å nå, der elevene får en mer praktisk skoledag, og der man legger stor vekt på det sosiale fellesskapet. Det kan nok være mange elever som tjener på å ha en mer strukturert hverdag, der man får lært og jobbet med både hode og hender. Produksjonsskolen som Hordaland fylkeskommune har søkt om, vil være et aktuelt tilbud for ungdom i hele Hordaland, og kanskje vil det også inspirere til lignende tiltak i andre fylker.

Statsråden sa at dette er det verdt å se videre på. Han sier derimot at han ikke vil gi tilskudd, ikke vil støtte enkeltskoler, han vil se det nasjonalt, men foreslår ikke noe konkret. Vi må kunne si at her er det gode intensjoner, men manglende handling. Det er helt åpenbart at dersom man skal gå inn og støtte denne typen tiltak, bør det være tiltak eller pilotprosjekter som har overføringsverdi til andre fyl-

ker i kampen mot frafall. Det er da også målet med denne søknaden, slik Hordaland fylkeskommune har skissert den.

Regjeringa har åpnet for flere private skoler, profilskoler eller yrkesfagskoler, men det er ingen grunn til at nyskaping, nye måter å gjøre ting på, bare skal skje i privat regi. Det er i så fall en baklengs måte å føre politikk på å ha det som forutsetning. Hvordan vi får flest mulig til å gjennomføre videregående skole, har vært en pågående debatt i over 20 år, og vi bør i minst mulig grad stå i veien for nye måter å gjøre ting på, så lenge det har et godt faglig og pedagogisk grunnlag, støttes av lokale myndigheter og kan ha overføringsverdi til andre fylker. Det kan heller ikke være slik at man gjennom lovverket kan få søkt om private videregående skoler som avviker fra den – skal vi si – malen som offentlige videregående skoler driver på, men ikke er villig til å se med åpne øyne på andre modeller som skjer i offentlig regi.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [17:31:01]: Det er et viktig spørsmål som tas opp i denne interpellasjonen. I kampen mot frafall er det viktig med en fleksibel og kreativ holdning. Det er mange verktøy som kan tas i bruk for at flere kan få en skolegang som passer deres evner og personlighet. Mange passer ikke inn i et A4-format, og godt er det. Fremskrittspartiet vil derfor understreke viktigheten av at det finnes ulike alternative tilbud til ungdom som trenger hjelp til å komme tilbake i opplæring eller i arbeid. Her kan den danske modellen med produksjonsskoler, som har vært nevnt flere ganger, være verdt å se nærmere på.

Fremskrittspartiet er glad for at det fra høsten av er krav om at alle fylkeskommuner skal tilby en ordning med praksisbrev. Dette er et etterlengtet tiltak hvor det legges til rette for at ungdom gis et mer praksisnært og mindre omfattende opplæringsløp. Vi anser dette som ett av flere gode verktøy i kampen mot frafall, der elevene kan delta i praktisk arbeid og opplæring i bedrift istedenfor i den ordinære undervisningen i skolen.

Beregninger gjennomført av Senter for økonomisk forskning viser at dersom gjennomføringen øker fra 70 til 80 pst., vil det gi en kostnadsreduksjon for samfunnet på anslagsvis 5,4 mrd. kr for hvert kull. En vellykket innsats mot frafall inneberer ikke bare at samfunnet sparer store økonomiske ressurser, men også at vi får brukt de menneskelige ressursene på en god måte. Det handler om at alle må få muligheten til å lykkes, og at man tar vare på hver enkelt i denne sammenheng.

Fremskrittspartiet vil understreke at den viktigste enkeltårsaken til frafall er svake faglige ferdigheter i grunnskolen. Det er i grunnskolen at grunnlaget for læring og utvikling legges, og tidlig innsats er et element som må styrkes. Forskning viser at tidlig innsats i leseopplæringen kan bidra til at 80 pst. av elevene med lese- og skrivevansker kommer inn i en god utvikling hvis innsatsen settes inn i første eller andre klasse. Venter man til tredje klasse, synker andelen til 50 pst. Ved tiltak i femte klasse eller senere, er det kun 10 til 15 pst. av elevene som vil oppnå normal leseferdighet.

Her vil vi vise til at regjeringen akkurat har lagt fram en melding hvor den foreslår å lovfeste rett til tidlig innsats, og at de som trenger det, skal få riktig hjelp tidlig nok. I meldingen foreslås det at skolen skal ha en plikt til å sam-

arbeide med andre tjenester om oppfølging av elevene. Vi i Fremskrittspartiet vil også vise til at regjeringen har satt i gang flere tiltak for å øke kvaliteten i skolen. Dette fører til at elevene får best mulig opplæring, og vil på sikt føre til lavere frafall.

Det har vært en prioritert satsing på yrkesfagløftet som inneholder flere gode elementer vi tror vil føre til mindre frafall. Mangel på læreplasser er en viktig årsak til at elever ikke gjennomfører videregående opplæring. Lærlingtilskuddet har økt med 20 000 kr per kontrakt siden regjeringen tiltrådte, og tilskuddet for å ta inn lærlinger og lærekandidater med særskilte behov er også økt. Det er et stort ansvar å lære opp en lærling, og en økning av dette tilskuddet kan bidra til at flere bedrifter blir i stand til å gjøre det på en god måte.

Regjeringen har også skjerpet kravet om bruk av lærlinger for å vinne offentlige anbud. Skjerpingen innebærer at oppdragsgiver skal bruke lærlingklausulen når offentlige anbud lyses ut. Det er også innført en merkeordning for lærebudrifter for å synliggjøre hvilke bedrifter som har lærlinger.

For å hjelpe dem som har falt fra eller er i risikozonen, har regjeringen blant annet styrket de lokale helsetjenestene med flere psykologer og helsesøstre i kommunene. Bevilgningene til skolehelsetjenesten og helsestasjonene har økt med ca. 800 mill. kr siden Høyre- og Fremskrittsparti-regjeringen tiltrådte. I tillegg kommer forsøkene med Navveileder i videregående skole, som ble etablert høsten 2013 som et samarbeidsprosjekt mellom Arbeids- og velferdsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Fremskrittspartiet håper dette er tiltak som vil fortsette, slik at alle elever får muligheten til å lykkes med både skolegangen og den videre deltakelsen i arbeidslivet.

Terje Breivik (V) [17:35:47]: Takk til interpellanten for interpellasjonen. Takk også til ministeren for eit positivt og forståeleg svar. Eg er sjølv sagt samd i at eit pilotprosjekt både må og skal ha overføringsverdi både til andre fylke og til andre skular eventuelt.

Ministeren sa at han hadde forståing for at interpellanten som representant for fylket, òg retta eit spørsmål knytt til ein konkret skule i fylket. Eg er ikkje berre representant for fylket, men eg er òg representant for Ulvik og jamvel Hjeltnes. Eg trur eg vel å ta ministeren på ordet. Sidan me no representerer to parti som skal setja oss saman allereie i løpet av nokre veker for å snekra saman eit revidert budsjett, proklamerer eg at eg kjem nok til å gjera ein jobb i mitt parti for at me kanskje prioriterer å finna pengar til å setja av til ein pott til føremålet. Så veit me, alle me som har hatt møte med Hordaland fylkeskommune og Hjeltnes, at dei har gjort ein veldig god, grundig jobb og bør i den grad me i fellesskap no klarer å reisa ein startpott, liggja svært godt an til å verta den piloten som trengst for at me skal få betre svar og få testa ut konseptet med produksjonsskular.

Ruth Grung (A) [17:37:32]: Takk til representanten Kjersti Toppe for å ha løftet utfordringen, sammenhengen mellom helse, utdanning, utenforskap og arbeid, men også for å ha løftet opp Hyssingen og produksjonsskoleforsøkene i Hordaland.

Men først til Helsedirektoratet: Jeg synes det er flott, og statsråden var også inne på det, at alt henger sammen med

alt. Det tror jeg vi har hørt tidligere også, spesielt i Arbeiderpartiet. Helse er det som kanskje slår mest ut på sosial ulikhet, men er man i tillegg utenfor arbeidslivet, slår det ekstra ut. Men det virkemiddelet som virker best for å redusere de sosiale ulikhetene, er nettopp utdanning.

Jeg var inne på statistikken: 70 000 unge under 30 år står nå utenfor arbeid og utdanning. Andelen unge uføre har økt – og da tenker jeg på under 30 år der også – med 40 pst. de siste årene. Det er alvorlige tall. Det er store menneskelige konsekvenser og en enorm byrde for dem som er i den situasjonen, og det er veldig vanskelig å få dem inn igjen i arbeid eller utdanning. Derfor trenger vi økt fokus på sammenhengen mellom hvordan man følger dem opp, og at man også samarbeider tettere med Nav når unge blir langtidssykemeldt, og følger dem opp. Jeg har vært på flere Nav-kontorer, og de sier at andelen unge med psykiske utfordringer øker, og det samme gjelder for rus; det øker, og det tar for lang tid før de kommer til relevant behandlingstilbud. En gjennomgangstilbakemelding for ungdom er at tidshorizonten er veldig kort fra hva en føler når ting går litt skeis, til at en daler veldig fort utenfor med hensyn til motivasjon.

Derfor er nettopp Hyssingen og produksjonsskoleforsøkene så positive, for de tar tak i ungdommene, gir dem den strukturen, møter dem der de er og drar dem fram. Jeg har jobbet i elleve år innen fagopplæring og videregående opplæring og ser at av og til skal det ganske lite til for å få ungdom inn på rett spor. De som er i denne målgruppen – som også statsråden var inne på – er ungdom som av en eller annen grunn har mistet mye av strukturen i tilværelsen. Når de møter noen som har de egenskapene, og som ser dem som hele mennesker – det er fascinerende av og til hvor lite som skal til – så kommer de inn i det ordinære løpet. Praksisbrev og alle de andre ordningene blir en slags B-ordninger, så vi prøver å få flest mulig inn i og motivert til det ordinære løpet.

I Bergen kommune prøvde vi også – og vi har hatt det i veldig mange år – et helhetlig tilbud med internat, også knyttet opp mot ungdomsskoleelever. Det er det som er litt fascinerende når det gjelder det de nå prøver og ønsker å gjennomføre på Hjeltnes, nettopp å tilby et døgntilbud for de ungdommene som trenger enda mer struktur enn det man i dag tilbyr på Hyssingen. Det er verdt å prøve ut. Hjeltnes har vært gartnerskole i utrolig mange år, har lang erfaring med hybel, internat, det å tilby heldøgnsaktiviteter. Ungdommene kommer vekk fra miljøet som ikke har påvirket dem så konstruktivt, de bygges opp. Ungdommene får også prøve seg i mer grønn-relaterte fag og i andre fag enn det man kan tilby på Hyssingen i Bergen sentrum.

Derfor har vi forståelse for – og jeg synes det er helt riktig, det som påpekes fra statsrådets side – at man ikke kan gi støtte til ett enkelt tiltak, men stille krav. Men det må være en mulighet for hvor man kan søke om midler når det er så positive erfaringer som det er her, og at det gjerne knyttes opp med stillingskrav til følgeforskning.

Jeg har godt samarbeid med dem som har en tettere relasjon inn mot regjeringen, og da viser jeg til min sidekollega her, som tok ordet før meg, Terje Breivik. Jeg har tro på at han får gjennomslag og følger opp det han har sagt, og at vi klarer å se resultater nå i revidert. Det hadde vært veldig positivt, ikke minst knyttet opp mot de ungdommene det gjelder.

Kjersti Toppe (Sp) [17:42:36]: Utgangspunktet mitt og det som eg starta med, var helsedirektøren si store bekymring for ungt utanforskap, så Riksrevisjonen si undersøking, som gav Kunnskapsdepartementet sterk kritikk for ikkje å svara opp dei utfordringane som undersøkinga påviste, og at statsråden ikkje kom med nye tiltak, slik som Riksrevisjonen anbefalte å setja i verk ytterlegare tiltak for å styrkja systematikken i fylkeskommunens arbeid mot ungdom. Kombinert med det som skjer i Hordaland, er dette ei gyllen anledning for regjeringa til å få nye idear inn i fråfallsarbeidet og få det som fylkeskommunen har plikt til å gjera, til å fungera på ein mykje betre måte enn i dag.

Det er klart at eit prosjekt i eitt fylke skal og må ha overføringsverdi dersom ein får statlege midlar, men det er nettopp det Hordaland fylkeskommune har søkt om. Og når det gjeld forskning og dokumentasjon, står det i søknaden at ein skal få på plass kvalitetssikra kunnskap om vilkår for produksjonsskuleverksemd og korleis produksjonen skulle fungera som tiltak mot fråfall og utanforskap, fordi Rokkansenteret skal gjennomføra ei brei kvalitativ og kvantitativ undersøking av moglegheiter og hindringar som tiltak både i sentrale strøk og i distrikta ved å sjå på begge skulane. Så den biten har jo vore varetatt.

Det er interessant å høyra kva representanten Terje Breivik seier. Dersom denne interpellasjonen kan føra til at det vert ei sak i revidert nasjonalbudsjett opp mot å få til ein tilskotspott for nye tiltak i kampen mot fråfall, er det noko som Hordaland fylke kan søkja på. Dersom det er på plass i år, hadde ein kunna fått dette opp og gå frå hausten av. Det er òg det som er målet. Eg pleier å seia at det beste med dagens regjering er at den ikkje har fleirtal. Da er det òg eit håp her om at ein kanskje kan få til ei snarleg løysing på dette.

Elles takkar eg statsråden for svaret og håpar at ein òg på lang sikt kan ta i bruk produksjonsskular i Noreg, på same måte som ein i dag gjer i Danmark, om det no er i Hordaland eller i andre fylke.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:45:52]: Jeg vil også si takk til representanten Toppe for interpellasjonen, som jo både har et stort tema, nemlig frafall, og et litt mindre tema, eller mer lokalt tema, nemlig produksjonsskolene i Hordaland. Så er det selvfølgelig sånn at Stortinget står fritt til å bevilge penger til hva de måtte ønske, egentlig. Det får representanten Breivik følge opp, og så får vi se om de fire samarbeidspartiene blir enige om det.

En viktig presisering: Selv om det selvfølgelig er sånn at dette er mitt ansvar som sittende statsråd, kan det både gjennom interpellasjonsteksten til representanten Toppe og gjennom innleggene her lett bli gitt inntrykk av at dette er en problemstilling – oppfølgingstjenesten og manglende oppfølging av ungdom – som har oppstått med denne regjeringen. Det er bare verdt å minne om at Riksrevisjonens undersøkelse var i 2015 og strakk seg flere år tilbake i tid, også langt inn i forrige regjeringssperiode. Siden dette blir brukt så flittig, er det også verdt å si at denne saken har vært behandlet i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, som oppfattet svarene fra Kunnskapsdepartementet og meg om hvordan vi skulle følge opp Riksrevisjonens merknader, som tilfredsstillende – bare så det ikke er noen tvil om det.

Så er det verdt å nevne til slutt at nå går for første gang på lenge gjennomføringen i videregående skole opp – det håper jeg skal fortsette. Jeg tror en viktig grunn til det er nettopp at det føres en offensiv politikk for at flere skal gjennomføre videregående skole.

Så vil jeg også til slutt nevne at vi satser stort nå nettopp på å forske på hvilke tiltak som fungerer for å få frafallet ned og gjennomføringen opp. Det er tiltak som har blitt lansert i denne perioden.

Presidenten: Dermed er sak nr. 6 avsluttet.

Sak nr. 7 [17:47:55]

Lov om endringer i folketrygdloven mv. (pleiepengen ved pleie av syke barn (Lovanmerkning 3 (2016–2017), jf. Lovvedtak 75 (2016–2017), Innst. 246 L (2016–2017) og Prop. 48 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
Det blir da ringt til votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Det ser ut til at vi er klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Som medlemmer og varamedlemmer til styret for Domstoladministrasjonen velges for perioden 1. august 2017–31. juli 2021:

1. Marit Nybakk, Oslo. Varamedlem: Karin S. Woldseth, Oslo.

2. Sonja Irene Sjøli, Eidsvoll. Varamedlem: Arne Lyngstad, Trondheim.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 27 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–10, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 11, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti

- forslag nr. 12, fra Kårstein Eidem Løvaas på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
 - forslagene nr. 13–19, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 20, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslagene nr. 21 og 22, fra Kårstein Eidem Løvaas på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
 - forslagene nr. 23–26, fra Ketil Kjenseth på vegne av Venstre
 - forslag nr. 27, fra Bård Vegar Solhjell på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslagene nr. 23, 24 og 26, fra Venstre.

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en modell for å åpne opp det norske spillmarkedet for andre aktører enn Norsk Tipping gjennom en strengt regulert lisensordning.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en plan for å fase overskuddet fra Norsk Tipping inn på statsbudsjettet, og med en tilhørende gjennomgang av statens tilskuddsordninger overfor berørte organisasjoner, med sikte på objektive kriterier for statlig støtte på tvers av sektorer og departement.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvorvidt formidling av Norsk Tippings lotteritrekninger på NRK er i tråd med målet om at markedsføring må kunne grunngis med kanaliseringssyn, herunder vurdere en avvikling av ordningen.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 96 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.59.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 25, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å endre vilkårene for tildeling av økonomisk støtte til idrettsorganisasjoner slik at de hindrer eller motvirker markedsføring av uregulerte spillaktører i det norske markedet, herunder vurdere å stille som vilkår at eksklusive rettigheter til formidling av idrettsarrangementer i Norge ikke skal kunne utnyttes av aktører som også tilbyr eller markedsfører uregulerte spill.»

Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 87 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.00.05)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15–17, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ved fordelingen av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner legges til grunn en vid forståelse av begrepet «samfunnsnyttig» og at begrepet «andreorientert» som avgrensningskriterium anvendes med en vid fortolkning.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre kategoriene i registret mer finmasket ved anvendelse av kriterium b. Registrert i Frivillighetsregistret under visse kategorier.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre modell 2 for fordeling av tippemidler til de samfunnsnyttige humanitære organisasjonene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.00.29)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for å trekke Statens pensjonsfond utland (SPU) ut av spillerskaper.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 86 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.00.51)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 13 og 14, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen definere kravet om «landsdekkende med frivillig innsats» for å kunne søke midler fra Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner slik: en landsdekkende organisasjon har tellende region/lokallag eller tellende medlemmer med bostedsadresse i minst fem fylker.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved fordelingen av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner legge hele organisasjonens totale kostnader til grunn for beregningen.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 89 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.01.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre modell 2 for fordeling av tippemidler til de samfunnsnyttige humanitære

organisasjonene, med de samme justeringer av inngangskriterier som regjeringen har lagt til grunn for modell 1.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 62 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.01.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kompensere for Flyktinghjelpens inntektsbortfall som følge av vedtak i forbindelse med Meld. St. 12 (2016-2017) om ny fordeling av overskuddet fra spillemidlene ved å sikre organisasjonen inntekter på om lag samme nivå som i 2017 i statsbudsjettet»

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.01.59)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 4, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere blokkering av nettsidene til uregulerte spillerskaper.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å samle dagens lovlige pengespillaktører i ett selskap.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.02.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 3 og 5–10, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Lotteritilsynet får mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene om transaksjoner til uregulerte spillerskaper og betalingsleverandører.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Lotteritilsynet får mulighet til å pålegge bankene å avvise transaksjoner til uregulerte spillerskaper.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av spillerkort og registrering knyttet til alle digitale spill.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forsterke enerettsmodellen ved å hindre reklame for ulovlige spill på norske kanaler, om nødvendig gjennom bruk av

omgåelsesprosedyren i AMT-direktivet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere sterkere begrensninger på reklame for lovlige spillaktører.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi Lotteritilsynet mulighet til å ilegge straffegebyr ved brudd på forbudet mot markedsføring av uregulerte pengespill.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Lotteritilsynet skal få utvidet mulighet til å granske saker, blant annet med tilgang til offentlige registre, og til å kreve framlegging av opplysninger fra aktører som bidrar til brudd på forbudet mot markedsføring av uregulerte pengespill.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen beholde 30-sekundersregelen for bingospill uendret.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 53 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.02.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en endring av Forskrift til lov om lotterier m.v. § 5, punkt 4, med mål om å myke opp forbudet mot interaktive trekninger distribuert via elektroniske kommunikasjonsnett slik at flere aktører kan gis tillatelse til for eksempel å selge skrapelodd via mobilapplikasjoner.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble bifalt med 56 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.03.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette minstegrensen i søknadsgrunnlag for Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner til 10 millioner kroner.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble bifalt med 59 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.03.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge tilbudet til spillavhengige og fremme forslag til tiltak som bedre

ivaretar spillavhengige der mangler avdekkes.»

Alle partiene har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 19, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen to år evaluere effektene av at det åpnes for at spillere kan delta i hovedbingospill via internett.»

Alle partiene har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med arbeidet med en ny lov på pengespillfeltet, om å foreta en bred og ekstern evaluering av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis, for å se på hvordan målet om å redusere negative sosiale konsekvenser best mulig kan oppnås. Herunder skal det gjøres en evaluering av selskapenes spillportefølje og hvorvidt dagens praksis for markedsføring og annen medieeksponering kan grunngis med kanaliseringshensyn.»

Også her har alle partiene varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Meld. St. 12 (2016–2017) – Alt å vinne. Ein ansvarleg og aktiv pengespilpolitikk – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 5, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 6, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til at mesterbrevordningen bygges ut til flere fag.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 36 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.05.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen se til at også fagskolene kan bidra med sin kompetanse når det gjelder innvandrere som har behov for kompetansepåfyll eller godkjenning av en fagutdanning.»
Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.05.51)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en forpliktende opptrappingsplan for studieplasser ved fagskolene, med sikte på å øke utdanningskapasiteten betraktelig sammenlignet med dagens studenttall.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fastsette unntak fra generell studiekompetanse og alderskravet for realkompetanse for opptak til enkelte kunstfag.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre kandidattundersøkelser i fagskoleutdanningen annethvert år.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at partene i arbeidslivet får tilbud om å være representert i fagskolestyrene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 42 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.06.12)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen foreslå en rett til tilknytning til samskipnad for alle fagskoler.

II

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med evalueringen av de kvalitetshevende tiltakene vurdere om fagskoler

etter bestemte kriterier bør ha plikt til medlemskap i studentsamskipnad.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til I og II ble bifalt med 52 mot 49 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.06.37)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen foreta en midtveis-evaluering av fagskolereformen etter 3 år, og full evaluering etter 5 år.

IV

Stortinget ber regjeringen sikre at fagskolestudentene og partene i arbeidslivet inkluderes i dialogmøtene og andre relevante arenaer med regionene og fagskolesektoren.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til III og IV ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

V

Meld. St. 9 (2016–2017) – Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til V ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 5 og 6 foreligger det ikke noe voteringstema.

V o t e r i n g i s a k n r. 7

Presidenten: Sak nr. 7 er tredje gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 75, med den vedtatte anmerkning i Stortingets møte den 25. april 2017.

Det voteres dermed over lovforslaget med den vedtatte anmerkning fra andre gangs behandling.

V o t e r i n g :

Lovforslaget med den vedtatte anmerkning fra andre gangs behandling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved tredje gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 8 [18:07:47]

Referat

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at i dag er det et langt referat.

1. (312) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i tvisteloven (sikkerhet for sakskostnader) (Lovvedtak 67 (2016–2017))
 2. lov om endringer i plan- og bygningsloven (mer effektive planprosesser, forenklinger mv.) (Lovvedtak 56 (2016–2017))
 3. lov om endringer i bustøttelewa (tilbakebetaling av bustøtte) (Lovvedtak 76 (2016–2017))
 4. lov om endringer i offentleglova (gjennomføring av endringsdirektivet til vidarebruksdirektivet) (Lovvedtak 23 (2016–2017))
 5. lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) (Lovvedtak 57 (2016–2017))
 - er sanksjonert under 28. april 2017
 - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (313) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Janne Sjelmo Nordås, Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum om å evaluere ordningen om at landets pensjonister og uføre i dag ikke får sine pensjons- og trygdeutbetalinger på papir (Dokument 8:129 S (2016–2017))
3. (314) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Dag Terje Andersen, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve, Martin Henriksen, Odd Omland, Stine Renate Håheim og Kari Henriksen om handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv (Dokument 8:111 S (2016–2017))
4. (315) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om rett til pensjonsslipp på papir tilsendt i posten (Dokument 8:119 S (2016–2017))
5. (316) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kirsti Bergstø og Aud Herbjørg Kvalvik om å sikre likeverdige pensjonsordninger uavhengig av driftsform, jf. sykepleierordningen, slik at ansatte beholder minst like gode pensjonsytelser som før ved anbudsutsetting av virksomhet i offentlig sektor (Dokument 8:124 S (2016–2017))
6. (317) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om et krafttak for et anstendig norsk arbeidsliv (Dokument 8:130 S (2016–2017))
 - Enst.: Nr. 2–6 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
7. (318) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en næringspolitikk for en utslippsfri kyst (Dokument 8:136 S (2016–2017))
8. (319) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å fase ut bruk av miljøgifter i forbrukerprodukter (Dokument 8:137 S (2016–2017))
9. (320) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Torgeir Knag Fylkesnes om utnytting av matavfallsressursene og kloakkslam og enkelte andre forslag (Dokument 8:141 S (2016–2017))
10. (321) Representantforslag fra stortingsrepresentant Heikki Eidsvoll Holmås om regnskogbevaring og tømmerhogst i DR Kongo (Dokument 8:144 S (2016–2017))
 - Enst.: Nr. 7–10 sendes energi- og miljøkomiteen.
11. (322) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Anne Tingelstad Wøien og Kjersti Toppe om innføring av rett til full merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (Dokument 8:102 S (2016–2017))
12. (323) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Karin Andersen og Audun Lysbakken om å sikre et profittfritt barnevern (Dokument 8:116 S (2016–2017))
13. (324) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Sigbjørn Toskedal om tiltak for å styrke forbrukernes rettigheter i handel med bolig (Dokument 8:123 S (2016–2017))
14. (325) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad, Heidi Greni, Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om å endre omstillingen i Arkivverket og styrke de 8 regionale statsarkivene (Dokument 8:139 S (2016–2017))
 - Enst.: Nr. 11–14 sendes familie- og kulturkomiteen.
15. (326) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Tove Karoline Knutsen, Christian Tynning Bjørnø og Kari Henriksen om å styrke oppfølgingen i reetableringsfasen for personer utsatt for vold i nære relasjoner (Dokument 8:108 S (2016–2017))
 - Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for justiskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
16. (327) Statsrekneskapen 2016 (Meld. St. 3 (2016–2017))
 - Enst.: Sendes finanskomiteen.
17. (328) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kirsti Bergstø og Audun Lysbakken om å styrke eldreomsorgen gjennom kvalitetsbaserte bemanningsnormer, mer valgfrihet for eldre og en tillitsreform framfor målstyring (Dokument 8:104 S (2016–2017))
18. (329) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Erlend Wiborg, Oskar J. Grimstad og Morten Ørsal Johansen om å tillate konsum av alkohol under 22 volumprosent i parker (Dokument 8:105 L (2016–2017))
19. (330) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Jørgen Bekkevold om helsehjelp til papirløse migranter (Dokument 8:106 S (2016–2017))
20. (331) Representantforslag fra stortingsrepresentant Kjersti Toppe om å styrke pasienters rett til behandling innen forsvarlig frist og innføre full åpenhet om ventetider og ventelister (Dokument 8:107 S (2016–2017))
21. (332) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Torgeir Micaelsen, Trygve Slagsvold Vedum, Kjersti Toppe, Knut Arild Hareide, Olaug V. Bollestad, Audun Lysbakken og Rasmus

- Hansson om daglig fysisk aktivitet i skolen og en handlingsplan for fysisk aktivitet (Dokument 8:113 S (2016–2017))
22. (333) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Karin Andersen og Audun Lysbakken om strakstiltak for å sikre en trygg fødselsomsorg (Dokument 8:118 S (2016–2017))
 23. (334) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Fredrik Grøvan og Kjell Ingolf Ropstad om arbeidsvilkår for sykehusansatte (Dokument 8:122 S (2016–2017))
 24. (335) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Janne Sjelmo Nordås, Per Olaf Lundteigen og Geir Inge Lien om oppfølging av Kvinnsland-utvalgets rapport og erstatte helseforetaksloven med en helseforvaltningslov og innføre folkevalgt styring og stedlig ledelse av norske sykehus (Dokument 8:140 S (2016–2017))
Enst.: Nr. 17–24 sendes helse- og omsorgskomiteen.
 25. (336) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å styrke arbeidet mot voldtekt (Dokument 8:110 S (2016–2017))
 26. (337) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Böhler, Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å bekjempe gjengkriminalitet og organisert kriminalitet (Dokument 8:121 S (2016–2017))
 27. (338) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Anders Tyvand, Olaug V. Bollestad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å bekjempe voldtekt (Dokument 8:127 S (2016–2017))
 28. (339) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Inge Lien, Anne Tingelstad Wøien og Liv Signe Navarsete om digitalisering av samtlige tingretter i Norge (Dokument 8:133 S (2016–2017))
Enst.: Nr. 25–28 sendes justiskomiteen.
 29. (340) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Tove Karoline Knutsen, Christian Tynning Bjørnø og Kari Henriksen om å styrke arbeidet mot vold mot eldre (Dokument 8:109 S (2016–2017))
Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for helse- og omsorgskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
 30. (341) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Sigbjørn Toskedal, Line Henriette Hjemdal, Geir Jørgen Bekkevold og Anders Tyvand om en stortingsmelding om en styrket kulturskole for framtiden (Dokument 8:112 S (2016–2017))
 31. (342) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om tillitsreform i skolen (Dokument 8:131 S (2016–2017))
 32. (343) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om styrket spesialpedagogisk oppfølging i en inkluderende skole (Dokument 8:132 S (2016–2017))
Enst.: Nr. 30–32 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
 33. (344) Endringer i utlendingsloven (hjemmel til å gi generelle instruksjoner om tvangsmidler m.m.) (Prop. 125 L (2016–2017))
 34. (345) Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.) (Prop. 126 L (2016–2017))
Enst.: Nr. 33 og 34 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
 35. (346) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken om bedre vilkår for enslige mindreårige asylsøkere (Dokument 8:125 S (2016–2017))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for familie- og kulturkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
 36. (347) Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets salg av F-5 jagerfly (Dokument 3:7 (2016–2017))
 37. (348) Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse av Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap (Dokument 3:8 (2016–2017))
 38. (349) Riksrevisjonens undersøkelse av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak (Dokument 3:9 (2016–2017))
Enst.: Nr. 36–38 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
 39. (350) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen (Dokument 8:103 S (2016–2017))
 40. (351) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om endring i omstillingslova (Dokument 8:117 S (2016–2017))
 41. (352) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide, Geir Sigbjørn Toskedal og Geir Jørgen Bekkevold om nedsettelse av offentlig utvalg som skal foreta en gjennomgang av konkurransesituasjonen på norsk sokkel (Dokument 8:128 S (2016–2017))
 42. (353) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad og Heidi Greni om stortingsmelding om handelsnæringen (Dokument 8:134 S (2016–2017))
 43. (354) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om merkeordninger på matvarer om dyrevelferd, grovfôrandel og antibiotikabruk (Dokument 8:135 S (2016–2017))
 44. (355) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om et forbud mot burhøns og påbud om merking av egg fra burhøns inntil forbudet er iverksatt (Dokument 8:138 S (2016–2017))
Enst.: Nr. 39–44 sendes næringskomiteen.
 45. (356) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Janne Sjelmo Nordås, Trygve Slagsvold Vedum, Heidi Greni, Anne Tingelstad Wøien og Per Olaf Lundteigen om å be regjeringen legge frem en stortingsmelding om taxinæringen (Dokument 8:115 S (2016–2017))
 46. (357) Utbygging og finansiering av prosjektet E6 Vindåsliene – Korporalsbrua i Sør-Trøndelag (Prop. 124 S (2016–2017))
 47. (358) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Knut Arild Hareide, Kjell Ingolf Ropstad og Hans Fredrik Grøvan om utvidet lagringsplikt av IP-

- adresser for å beskytte barn mot overgrep (Dokument 8:126 S (2016–2017))
48. (359) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Heikki Eidsvoll Holmås, Audun Lysbakken og Karin Andersen om lyntogutbygging i Noreg (Dokument 8:142 S (2016–2017))
49. (360) Representantforslag fra stortingsrepresentant Heikki Eidsvoll Holmås om bymiljøavtaler (Dokument 8:143 S (2016–2017))
50. (361) Representantforslag fra stortingsrepresentantane Torgeir Knag Fylkesnes og Kirsti Bergstø om å sette i gang en konseptvalgsutredning om Tromsbane (Dokument 8:145 S (2016–2017))
Enst.: Nr. 45–50 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
51. (362) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bård Vegar Solhjell om en helhetlig og uavhengig evaluering av utenriks- og utviklingspolitiske virkemidler i norsk politikk overfor Israel og Palestina (Dokument 8:114 S (2016–2017))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
52. (363) Representantforslag fra stortingsrepresentantane Janne Sjelmo Nordås, Liv Signe Navarsete og Marit Arnstad om Kjeller flyplass (Dokument 8:120 S (2016–2017))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for transport- og kommunikasjonskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.10.
